

URBANISMUS A ÚZEMNÍ ROZVOJ

TÉMA
PLÁNOVÁNÍ KRAJINY

U&UR
2|2026

POKYNY PRO AUTORY

NABÍDKA ČLÁNKŮ

Redakce přijímá články na e-mailové adrese **redakce@uur.cz**. Grafické přílohy většího rozsahu je možno zaslat prostřednictvím služby pro zasílání velkých souborů (Úschovna, WeTransfer). V zaslaném e-mailu prosím uveďte jméno vč. titulů, adresu pracoviště a kontaktní údaje (e-mailová adresa, telefonní číslo). Při žádosti o zařazení článku do recenzního řízení je třeba tuto skutečnost výslovně uvést. Podrobnější informace naleznete na stránkách www.uur.cz v sekci Časopis UaÚR – Pro autory – Recenzní řízení.

FORMÁLNÍ POŽADAVKY

Rozsah textu by měl činit cca 3–10 normostran (1 normostrana = 1 800 znaků včetně mezer a poznámek pod čarou), nedohodne-li se autor s redakcí jinak. Za každým textem příspěvku musí být uvedeno jméno autora a instituce, pod kterou spadá. Vlastnímu textu vždy předchází zhruba desetiřádkový souhrn/abstrakt (stručná informace o obsahu článku), který bude přeložen do angličtiny. Překlad zajistí redakce, popř. po domluvě s redakcí autor článku. Za nedílnou součást příspěvku je považován seznam použitých zdrojů a jejich dostupnost. Bibliografické citace musejí být zpracovány podle normy ČSN ISO 690:2022 (upřednostňován je harvardský systém). Textová část je vyžadována v textovém editoru Word. Grafická část se posílá samostatně jako příloha s uvedením zdrojů, a to v rozlišení min. 300 DPI ve formátu JPEG, TIFF, EPS nebo AI. Redakce si vyhrazuje právo výběru grafického doprovodu textu.

AUTORSKÁ PRÁVA A AUTORIZACE

Redakce předpokládá, že nabízený článek dosud nebyl publikován. Autoři odpovídají za původnost díla (viz www.uur.cz – Časopis UaÚR – Publikáční etika). Články jsou po vysazení a redakční úpravě zasílány k autorizaci. Pokud se autor nevyjádří do pěti dnů od odeslání redakční žádosti o autorizaci textu, považuje redakce text za odsouhlasený a zveřejní jej s případnými redakčními úpravami.

RECENZNÍ ŘÍZENÍ

Relevantní příspěvky jsou recenzovány. Podrobnosti k recenznímu řízení jsou uvedeny na www.uur.cz – Časopis UaÚR – Pro autory – Recenzní řízení. Struktura recenzovaného článku musí odpovídat požadavkům na vědecký text: **Abstrakt** – k recenzovaným příspěvkům redakce požaduje širší shrnutí v češtině. Překlad zajistí redakce, popř. po domluvě autor článku. **Úvod** – obsahuje vysvětlení cíle výzkumu a článku, rešerši literatury a její kritické zhodnocení, pojmenování řešeného problému, respektive formulaci výzkumné otázky / pracovní hypotézy. **Metodika** – charakteristika a popis použité metody/metod. Možné je i zdůvodnění, proč byly právě tyto metody použity a jejich případná omezení. **Výsledky** – prezentace výsledků výzkumu. **Diskuse** – verifikace hypotéz, omezení použitelnosti výsledků výzkumu. **Závěr** – vyhodnocení výzkumu, nastínění dalších námětů na jeho pokračování. Za nedílnou součást příspěvku je považován seznam použitých zdrojů a jejich dostupnost. Recenzované příspěvky nejsou honorovány.

Názory autorů se nemusí vždy shodovat se stanovisky redakční rady a vydavatele.

Urbanismus a územní rozvoj

Číslo 2/2026, XXIX. ročník
Vychází čtyřikrát ročně.
ISSN 1212-0855, MK ČR E 7021

Vydává:

Ústav územního rozvoje
Jakubské nám. 3, 602 00 Brno
www.uur.cz

Redakce:

redakce@uur.cz
Mgr. Tamara Blatová (šéfredaktorka)
+420 542 423 116, +420 603 885 728
blatova@uur.cz
Hana Čechlovská (redaktorka)
+420 542 423 123, +420 732 762 852
cechlovska@uur.cz

Redakční rada:

Ing. arch. Hana Bártová
doc. RNDr. Jaroslav Burian, Ph.D.
Ing. Eva Fialová
prof. Maroš Finka, M.Arch, PhD.
prof. Anna Geppert, PhD.
Ing. arch. Irena Klingorová, Ph.D.
prof. Ing. arch. Jan Koutný, CSc.
Ing. Jakub Kotrla (místopředseda)
prof. Ing. arch. Karel Maier, CSc.
Ing. arch. Vladimír Matuš
Ing. arch. Josef Morkus, Ph.D.
(místopředseda)
MgA. Bernard Storch
doc. Ing. arch. Veronika Šindlerová, Ph.D.
Mgr. Petr Tonev, Ph.D.
RNDr. Václav Tremel
Ing. arch. Martin Tunka, CSc. (předseda)
Ing. Romana Vačkářová
doc. Ing. et Ing. Eliška Vejchodská, Ph.D.
doc. Ing. arch. Jakub Vorel, Ph.D.
Ing. arch. Karel Wirth
doc. Ing. arch. Maxmilian Wittmann, Ph.D.

Roční předplatné: 880 Kč + poštovné
cechlovska@uur.cz

Sazba a tisk:

GRAFEX-AGENCY, s. r. o.
Helceletova 16, 602 00 Brno

Náklad: 1 400 výtisků

Toto číslo vyšlo v červnu 2026.

Foto na titulní straně obálky:

Bošovice, pásové střídání plodin
Foto © iStock.com/phototrip

OBSAH

POLITIKA KRAJINY A JEJÍ IMPLEMENTACE Martin Bílý	1
NAŘÍZENÍ O OBNOVĚ PŘÍRODY A PŘÍPRAVA NÁRODNÍHO PLÁNU NA OBNOVU PŘÍRODY Jan Šíma, Lenka Váňová, Tereza Nedělníková, Lenka Ungrová	2
MINIMÁLNÍ VZDÁLENOSTI ZDROJŮ ZÁPACHU NEBO PRACHU OD VYBRANÝCH PLOCH V ÚZEMNÍCH PLÁNECH Lucie Augustinová	5
METODICKÉ MATERIÁLY PRO OBCE NA WEBU OBCEPRO Ivana Svojtková	7
KDO PLÁNUJE A SPRAVUJE KRAJINU? Radim Perlín	9
KRAJINA V HLAVNÍ ROLI ANEB KRAJINNÉ PLÁNOVÁNÍ VE ŠVÝCARSKU A NĚMECKU Eva Semančíková	15
ZDRAVÁ KRAJINA: UNIKÁTNÍ PROJEKT PLZEŇSKÉHO KRAJE Jana Slavíková	20
KONCEPCE ZELENĚ MĚSTA OSTRAVY JAKO NÁSTROJ KOMPLEXNÍHO PLÁNOVÁNÍ MĚSTSKÉ A PŘÍMĚSTSKÉ KRAJINY Daniela Davidová, Romana Konkolová, Pavel Řihák	24
PLÁNOVACÍ SMLOUVY V ČESKÉM STAVEBNÍM PRÁVU: CHARAKTERISTIKA, VYUŽITÍ A PRÁVNÍ ASPEKTY Sandra Konečná, Martin Abraham	32
URBIS 2026 – THE SMART CITIES MEETUP	38
EKOSYSTÉMOVÉ SLUŽBY JAKO NÁSTROJ PLÁNOVÁNÍ KRAJINY A MĚST: 6. EVROPSKÁ KONFERENCE ECOSYSTEM SERVICES PARTNERSHIP Davina Vačkářová	39
SOUTĚŽ STUDENTŮ KRAJINÁŘSKÉ ARCHITEKTURY LAURUS 2025 Romana Michalková, Kateřina Kurešová	41
MONITORING EROZE ZEMĚDĚLSKÉ PŮDY A PÁSOVÉ STŘÍDÁNÍ PLODIN Zdena Kučerová	44
VIZE, KONCEPCE, REGULACE A NOVÝ STAVEBNÍ ZÁKON Anna Romanchuk	46
URBANSAPES 2026: OSTRAVA OTEVŘELA DEBATU O BUDOUCNOSTI KRAJINY, MĚST I INVESTIC Jana Pyšková, Eva Jeníková	48
POSILOVÁNÍ METROPOLITNÍ SPOLUPRÁCE A ŘÍZENÍ VE STŘEDNÍ EVROPĚ – VÝSTUPY MEZINÁRODNÍHO PROJEKTU MECOG-CE Soňa Raszková, Ondřej Cmoriak	49
KONFERENCE SOLÁRNÍ ENERGIE A AKUMULACE V ČR Zdena Kučerová	53
PROGRAM ESPON	54
SVĚT PLÁNOVÁNÍ	56
PRAXE ÚZEMNÍHO PLÁNOVÁNÍ	59
CO PÍŠÍ JINDE	66

POŘIZOVATELSKÁ PRAXE & STAVEBNĚ SPRÁVNÍ PRAXE

SLOVO ÚVODEM

Téma krajinného plánování vystoupilo v poslední době do popředí zejména v souvislosti s přijetím strategického dokumentu Politika krajiny, který v říjnu loňského roku schválila vláda. Cílem tohoto dokumentu je koordinace plánování v krajině s ohledem na zachování jejích přírodních a kulturních hodnot. Dalším krokem je rozpracování tohoto dokumentu do dílčích kroků – na metodice krajinného plánování se v současné době pracuje s předpokladem dokončení do konce tohoto roku.

Diskuse se tak nyní vedou o možných nástrojích na usměrňování rozvoje krajiny a hledají se optimální řešení pro propojení územního a krajinného plánování. Kdo tedy vlastně plánuje krajinu? Je územní plánování jediným nástrojem na její ochranu, nebo je krajinné plánování chápáno jako soubor více druhů plánování, které se krajinou zabývají? A jaké dnes máme územně plánovací nástroje k usměrňování rozvoje krajiny? Jsou dostatečné? Jak krajinu chrání legislativa a stavební zákon? A jaké jsou zkušenosti s krajinným plánováním v zahraničí? K diskusi na výše položené otázky přinášíme v tomto čísle několik článků zaměřených na základní informace o strategických dokumentech, o přípravě Národního plánu na obnovu přírody či o roli územně plánovacích nástrojů. Představeny jsou také příklady dobré praxe ze zahraničí i z tuzemska.

V tomto čísle naleznete také článek věnující se plánovacím smlouvám – významnému nástroji pro úpravu vztahů mezi územně samosprávnými celky a stavebníky, které doznaly výrazných změn s účinností nového stavebního zákona (zákon č. 283/2021 Sb.). Zástupcům municipalit je věnována informace o metodických materiálech edice Obce PRO a zejména příklady dobré praxe plánování krajiny v menších obcích ležících v bezprostřední blízkosti Prahy v rubrice Praxe územního plánování.

Pořizovatelům a projektantům územně plánovací dokumentace je určena informace o nové právní úpravě vztahující se k minimálním vzdálenostem zdrojů zápachu a prachu od vybraných ploch v územním plánu.

Informační rubrika přináší aktuální informace z oboru, články reflektující významné odborné akce, novinky programu ESPON a v našich nových rubrikách Svět plánování a Praxe územního plánování příklady krajinného plánování z Francie, Velké Británie a Česka.

Novinkou je i zveřejňování plného obsahu čísla časopisu ihned po jeho vydání na stránkách vydavatele.

Uvítáme k tématu vaše diskusní příspěvky, reakce na články a zkušenosti z praxe.

Příjemné léto přeje

redakce U&ÚR

POLITIKA KRAJINY A JEJÍ IMPLEMENTACE

Martin Bílý

Politika krajiny České republiky s výhledem do roku 2050 byla schválena vládou ČR v říjnu 2025. Vznikla jako strategický dokument reagující na potřebu koordinovaného a dlouhodobého přístupu k využívání a ochraně krajiny v Česku. Dokument se zaměřuje na koordinaci plánování v krajině s ohledem na přírodní i kulturní hodnoty. Kromě klíčových opatření zahrnujících ochranu zachovalých ekosystémů, udržitelné zemědělské a lesnické praktiky a efektivnější institucionální rámec pro rozhodování o krajině klade důraz i na zapojení veřejnosti a místních aktérů do správy krajiny a podporu zelené infrastruktury. Článek se zaměřuje na krajinné plánování jako jeden ze stěžejních nástrojů k naplňování cílů tohoto dokumentu.

Politika krajiny byla připravena jako součást jedné z komponent Národního plánu obnovy, vyplývá ze Strategie přizpůsobení se změně klimatu v podmínkách ČR, resp. jako konkrétní úkol z Národního akčního plánu adaptace na změnu klimatu, který je jejím prováděcím dokumentem. Politika krajiny přispívá k naplnění některých závazků z Úmluvy Rady Evropy o krajině, konkrétně zavést a provádět krajinné politiky zaměřené na ochranu, správu a plánování krajiny.

Politika krajiny byla připravována od počátku roku 2024 v rámci šesti pracovních skupin za účasti několika desítek odborníků na různé oblasti využívání krajiny a její příprava byla poměrně komplikovaná, jak to u podobně rozsáhlých dokumentů se širokým záběrem bývá, neboť názorové spektrum v uvedených skupinách bylo velmi pestré s často protichůdnými zájmy a představami či požadavky na využívání krajiny.

I přes celou řadu jednání a vypořádání stovek zaslaných připomínek nedošlo nakonec k úplné dohodě nad celkovým obsahem. Navržený dokument tak obsahuje priority ochrany a využívání krajiny, strategické cíle ochrany krajiny a opatření k jejich naplňování. Konkrétní úkoly, které původní návrh rovněž obsahoval, by měly být součástí implementačního plánu Politiky krajiny, který je v současné době dokončován a měl by být vládou schválen do konce září letošního roku.

Politika krajiny vznikla v době, kdy bylo nutné její přípravu sladit s přípravou dalších oborových dokumentů, jako jsou Strategie ochrany biologické rozmanitosti (schválena rovněž v říjnu 2025), Aktualizace Národního akčního plánu adaptace na změnu klimatu (aktuálně před předložením ke schválení

vládou) a Národního plánu pro obnovu přírody (aktuálně v procesu veřejné konzultace). Tento časový překryv se ukázal jako poměrně vhodná souslednost ve vztahu k obsahu dokumentů, neboť umožnil jejich finalizaci, aby se ve svém rozsahu zbytečně nepřekrývaly a současně nebyla žádná zásadní součást využívání krajiny opomenuta. Zároveň však značně zatěžovala některé aktivní účastníky procesu přípravy a projednávání dokumentu, neboť nebylo možné se zcela vyhnout situacím, kdy některé části obsahu byly projednávány opakovaně.

Z hlediska územního plánování jsou zásadní priority A – Koordinovaně spravovat krajinu (5 strategických cílů a 19 opatření) a B – Plánovat krajinu s respektem k sociálním, přírodním a kulturním hodnotám (3 strategické cíle a 9 opatření). Důležitou součástí Politiky krajiny jsou rovněž její přílohy, které obsahují např. hlavní nástroje ochrany krajiny, péče o krajinu a krajinné plánování, vazby na související mezinárodní smlouvy a obdobné závazky.

Příprava implementačního plánu probíhala v rámci široké spolupráce – hlavními snahami bylo upravit znění a množství konkrétních úkolů, aby je bylo možné v době platnosti dokumentu realizovat i s přihlédnutím k personálním možnostem jednotlivých gestorů úkolů a současně je připravit na budoucí legislativní rámec, kdy namísto procesu rekodifikace územního plánování, který probíhal v době příprav Politiky krajiny, dochází k zásadním úpravám stavebního zákona a dalších právních předpisů v oblasti povolovacích procesů. Přefinální verze dokumentu obsahuje přibližně 120 úkolů, které by měly být realizovány v následujících pěti letech

(následovat bude předpokládaná aktualizace implementačního plánu).

Z pohledu územního plánování je zásadní především úkol „Vypracovat metodiku krajinného plánování, která bude obsahovat jasně definované postupy s důrazem na koncepční řešení, optimální interakce mezi jednotlivými dokumenty a soulad s platnou legislativou. Metodika bude meziresortně projednána.“

Jak vyplývá z textu schválené Politiky, krajinné plánování by se mělo stát jedním z nástrojů k jejímu naplňování. Představuje soubor plánovacích nástrojů zaměřených na ochranu, vytváření a rozvíjení kvalit krajiny a aktivní přístup v řešení problémů krajiny. Jeho součástmi jsou zejména územní plánování, pozemkové úpravy, lesnické plánování, plánování v oblasti vod a další druhy plánování ovlivňující stav české krajiny. Příprava probíhá za úzké spolupráce s Ministerstvem životního prostředí a Ministerstvem pro místní rozvoj v rámci odborné pracovní skupiny koordinované Výzkumným ústavem pro krajinu, v. v. i.

Výstupem uvedeného projektu by měla být příručka krajinného plánování pro místní samosprávy, která především prostřednictvím on-line podoby navrhne vhodné nástroje pro zlepšení stavu krajiny při řešení konkrétního problému a dále metodika přípravy krajinného plánu různé hierarchické úrovně. Výstupem následného meziresortního projednání by pak mělo být především nalezení způsobu, jak takto vzniklý krajinný plán propojit s procesem, resp. nástroji územního plánování.

Závěrem je možné pouze popřát, aby Politika krajiny našla své místo mezi

dalšími koncepčními a strategickými dokumenty a přispěla k naplnění svých cílů vedoucích ke zlepšení či zachování stavu krajiny, která bude zdravá, odol-

ná, biologicky hodnotná a přístupná, a bude naplňovat oprávněné společenské zájmy.

Ing. Mgr. Martin Bílý
Odbor adaptace na změnu klimatu
Oddělení obecné ochrany přírody a krajiny
Ministerstvo životního prostředí

ENGLISH ABSTRACT

Landscape Policy and its Implementation, by Martin Bílý

The Landscape Policy of the Czech Republic with outlook to 2050 was approved by the Government of the Czech Republic in October 2025. It was developed as a strategic policy document to ensure a coordinated and long-term approach to landscape management, use, and protection in the Czech Republic. The document focuses on coordination of landscape planning, considering both natural and cultural values. In addition to the key measures aimed at conserving well-preserved ecosystems, promoting sustainable agricultural and forestry practices, and straightening the efficient institutional framework for landscape-related decision-making processes, the policy also emphasizes the public participation, the involvement of local stakeholders in landscape management, and the support of green infrastructure. This article focuses on landscape planning as one of the key instruments for achieving the objectives set out in this policy document.

NAŘÍZENÍ O OBNOVĚ PŘÍRODY A PŘÍPRAVA NÁRODNÍHO PLÁNU NA OBNOVU PŘÍRODY

Jan Šíma, Lenka Váňová, Tereza Nedělníková, Lenka Ungrová

V dubnu a květnu letošního roku proběhla veřejná konzultace¹ k připravovanému návrhu Národního plánu na obnovu přírody (NPOP). Nezbytnost jeho přípravy vychází z nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2024/1991 o obnově přírody² a obdobný proces přípravy národních plánů tak probíhá nyní i v dalších členských státech EU. Národní plán by tak měl specifikovat opatření k naplňování cílů obnovy dle uvedeného nařízení. Opatření pojímají krajinu komplexně, měla by vést ke zlepšení stavu jak přírodních stanovišť a biotopů druhů, tak zemědělských ekosystémů, lesů i sídel (zeleně v nich) s vazbami na další oblasti, sektorové strategie a plány, mezi nimiž bude důležitou roli hrát i územní plánování. Článek představuje stručný souhrn informací o samotném nařízení o obnově přírody a především o způsobu přípravy Národního plánu na obnovu přírody a jeho rysující se podobě, přičemž pro oblast územního plánování je tím nejzásadnějším článkem 8 věnující se obnově sídelních ekosystémů.

Důvody vzniku nařízení a jeho zaměření

Naše příroda a krajina v mnoha aspektech nevzkvétá – v České republice byla krajina v minulosti ovlivněna řadou negativních zásahů, jako byla např. kolektivizace a následně industrializace zemědělství a s nimi spojené rozorávání mezí a remízků a podobné zásahy, prováděny byly rozsáhlé meliorace a tzv. náhradní

rekultivace, vysoušení mokřadů a napřimování toků nebo necitlivá plošná těžba nerostných surovin apod. To vedlo k úbytku biodiverzity a k oslabení přirozených funkcí krajiny. Řadu těchto zásahů se daří postupně napravovat nebo zmírňovat, ale současně se objevují další nové faktory, které mají na stav přírody a krajiny nepříznivý dopad, jako je například narůstající míra fragmentace krajiny technickou infrastrukturou, ne

vždy adekvátně řízené rozrůstání sídel apod. Nejedná se přitom o problém pouze České republiky, ale jak poukazují hodnotící zprávy IPBES (Mezivládní panel pro biodiverzitu a ekosystémové služby)^{3,4} i Evropské komise⁵, nepříznivý stav přírody a úrovně ekosystémových služeb, které příroda společnosti poskytuje, se týká celé Evropské unie. To bylo tedy impulzem pro zakotvení potřeby obnovy přírody mezi priority Strate-

¹ <https://mzp.gov.cz/cz/agenda/priroda-a-krajina/obnova-prirody/verejna-konzultace-npop>

² <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2024/1991/oj?eliuri=eli:reg:2024:1991:o&locale=cs>

³ IPBES. 2018. *The IPBES regional assessment report on biodiversity and ecosystem services for Europe and Central Asia*. Bonn: Secretariat of the Intergovernmental Science-Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services. Dostupné z: <https://www.ipbes.net/assessment-reports/eca>.

⁴ IPBES. 2019. *Global assessment report on biodiversity and ecosystem services of the Intergovernmental Science-Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services*. Bonn: IPBES secretariat. Dostupné z: <https://www.ipbes.net/global-assessment>.

⁵ MAES. 2020. *Mapping and Assessment of Ecosystems and their Services: An EU ecosystem assessment*. Luxembourg: Publications Office of the European Union. Dostupné z: <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC120383>.

gie EU v oblasti biologické rozmanitosti do roku 2030⁶ a následně přípravu unijního nařízení o obnově přírody.

Návrh nařízení předložila Evropská komise v červnu roku 2022 a (toho času) pod vedením českého předsednictví v Radě EU o něm začala intenzivní vyjednávání. Souběžně probíhalo projednávání rovněž na půdě Evropského parlamentu a celý proces byl dokončen přijetím návrhu Radou i Evropským parlamentem v první polovině roku 2024. Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2024/1991 o obnově přírody vstoupilo v platnost v srpnu 2024. Nařízení navazuje na stávající právní rámec legislativy EU v oblasti ochrany přírody (směrnici o ochraně volně žijících ptáků, směrnici o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin a z části také na tzv. rámcovou směrnici o vodách), byť současně vstupuje i do dalších oblastí, již zmíněné zemědělské krajiny, lesa i sídel. Nařízení obsahuje konkrétní měřitelné cíle obnovy přírody s danými časovými horizonty (2030, 2040 a 2050), ale nemá standardní podobu regulačního legislativního dokumentu (nestanovuje další zákazy apod.) – povinnosti stanovené v rámci nařízení nespočívají primárně v nutnosti přijímat administrativní, právní a podobná opatření, ale jsou zaměřeny především na závazky v podobě aktivního konání, na zavedení faktických opatření na obnovu přírody (a ve výsledku zajištění zlepšení stavu jednotlivých ukazatelů, zajištění rostoucího trendu indikátorů až do dosažení jejich uspokojivých úrovní, které si každý členský stát stanoví dle orientačního rámce daného Evropskou komisí).

Cíle nařízení o obnově přírody

Obecným cílem nařízení je dlouhodobá a trvalá obnova biologicky rozmanitých a odolných ekosystémů v členských státech – to by současně mělo přispět k naplňování cílů v oblasti zmírňování změny klimatu a adaptace na ni, k omezení degradace půdy, posílení potravinové bezpečnosti a také k plnění mezinárod-

ních závazků EU. Zastřešujícím cílem nařízení na úrovni EU jako celku je zavedení opatření k obnově u 20 % pevninských a mořských oblastí do roku 2030 a do roku 2050 u všech oblastí, které potřebují obnovu. Tento horizontální zastřešující cíl má být dosažen prostřednictvím naplňování cílů jednotlivých článků nařízení na úrovni členských států, a to konkrétně:

- čl. 4 – obnova (zlepšení stavu) přírodních stanovišť a biotopů druhů z příloh směrnice „o stanovištích“ a „o ptácích“ a současně zajištění nezhoršování stavu stávajících stanovišť a obnovených území (v období do roku 2030 přitom mají členské státy upřednostnit obnovu v oblastech, které se nacházejí v lokalitách soustavy Natura 2000);
- čl. 8 – obnova sídelních ekosystémů zaměřená na zlepšování stanovených ukazatelů celkového podílu sídelní zeleně (zahrnující i vodní plochy a začlenění zeleně do budov a infrastruktury) a korunového zápoje s cílem zabránit dalšímu úbytku a podpořit jejich rozšiřování; do roku 2030 nemá docházet k úbytku městské zeleně a korunového zápoje a celková plocha obou ukazatelů se musí od roku 2030 zvětšovat do dosažení uspokojivých hodnot (které bude potřebné na národní úrovni určit); cíle čl. 8 se týkají pouze měst a příměstských oblastí o určité hustotě obyvatel (v návaznosti na metriky užívané Eurostatem) a v podmínkách ČR půjde o 664 obcí, které do působnosti nařízení spadají a představují tzv. oblasti sídelních ekosystémů – pro tyto oblasti bude množství sídelní zeleně a korunového zápoje monitorováno a vyhodnocováno na základě dat evropského programu Copernicus;
- čl. 9 – obnova přirozeného propojení řek a přírodních funkcí souvisejících záplavových území, která zahrnuje inventarizaci umělých bariér na říčních tocích, a následně vytváření těch, které je možné odstranit s ohledem na jejich zastaralost a plnění socioekonomických funkcí; cílem je posílit přirozené funkce říčních ekosystémů a v evropském kontextu dosáhnout cíle obnovy 25 000 km volně tekou-

cích řek na území EU do roku 2030 a současně zajistit obnovu propojení řek a souvisejících území (niv);

- čl. 10 – obnova populací opylovačů, kde je cílem zavedení vhodných opatření za účelem zvýšení druhové pestrosti opylovačů a zvrácení úbytku početnosti jejich populací;
- čl. 11 – obnova zemědělských ekosystémů spočívající v zavedení opatření ke zvýšení biologické rozmanitosti v zemědělských ekosystémech prostřednictvím zlepšování hodnot stanovených indikátorů, samostatně je také cílem obnova zemědělsky využívané půdy na odvodněných rašelinistích včetně jejich opětovného částečného zavodnění;
- čl. 12 – obnova lesních ekosystémů se zavedením opatření nezbytných pro zvýšení jejich biologické rozmanitosti s cílem dosáhnout rostoucího trendu u stanovených indikátorů do roku 2030, následně je cílem dosažení uspokojivé úrovně nastavené dle národních specifík;
- čl. 13 – jako součást opatření podle předchozích článků má být zajištěna také výsadba dalších nejméně tří miliard dalších stromů v rámci celé EU.

Příprava Národního plánu na obnovu přírody

Nástrojem, který by měl postup naplňování těchto závazků, cílů obnovy stanovených nařízením zajistit, je tzv. Národní plán na obnovu přírody. Ten v jednotném formátu, stanoveném prováděcím nařízením Komise (EU) 2025/912⁷, nyní připravují všechny členské státy EU a své návrhy by měly předložit ke konzultaci Evropské komisi k 1. září tohoto roku a nejpozději v září 2027 by měl být NPOP schválen ve finální podobě a zahájeno jeho naplňování. V letech 2032 a 2042 jsou pak plánovány revize plánů. V rámci přípravy NPOP nařízení o obnově přírody mj. vyžaduje, aby byla zajištěna otevřenost, transparentnost a participativní přístup, tedy účast jak dotčených subjektů, tak široké veřejnosti. Z toho důvodu Ministerstvo životního prostředí (MŽP), které proces přípravy NPOP koordinuje, vytvořilo

⁶ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A52020DC0380>

⁷ https://eur-lex.europa.eu/eli_reg/impl/2025/912

souběžně s přijetím nařízení v r. 2024 systém pracovních skupin, který zahrnuje tzv. horizontální koordinační platformu a tematické expertní skupiny zaměřené na hlavní oblasti ekosystémů dle uvedených článků nařízení. V pracovních skupinách jsou zapojeni experti z relevantních ministerstev – dle řešených oblastí primárně Ministerstva zemědělství (MZe) a Ministerstva pro místní rozvoj (MMR) a jejich resortních organizací, zástupci samospráv, akademické sféry, profesních a oborových organizací a spolků. Dohromady se na přípravě NPOP podílelo, resp. stále podílí více než 90 subjektů. V rámci tematických expertních skupin probíhala podrobná diskuse nad zaměřením jednotlivých cílů nařízení (popř. stanovených ukazatelů atp.) a následně z těchto skupin vzešly návrhy konkrétních opatření, které byly v úzké meziresortní spolupráci MŽP, MZe a MMR konsolidovány do podoby první pracovní verze NPOP. Vzhledem k požadavku nařízení na zapojení široké veřejnosti byl tento návrh opatření NPOP předložen do tzv. veřejné konzultace. V rámci ní bylo možné reagovat jednak prostřednictvím stručného dotazníku, ale také zasílat připomínky k samotnému návrhu NPOP. Na dotazník odpovědělo téměř 3 000 respondentů a z výsledků⁸ je zřejmé, že veřejnost má o obnovu přírody a zlepšení stavu naší krajiny zájem. Písemné připomínky pak zaslalo okolo 100 subjektů a MŽP ve spolupráci s MZe a MMR nyní tyto připomínky vyhodnocuje a připravuje výslednou podobu návrhu NPOP. Ta bude ještě formálně projednána v rámci meziresortního připomínkového řízení a před odesláním návrhu Evropské komisi předložena vládě k odsouhlasení.

Opatření na obnovu přírody

Co tedy návrh NPOP obsahuje? Jako obdobné plány zpracováváné na celostátní úrovni zahrnuje jednak obecnější opatření legislativního, metodického a ekonomického charakteru, ale vzhledem k tomu, že cílem je obnova a zlepšení stavu přírody, jsou jeho základem především prakticky zaměřená opatření

směřující ke zlepšení stavu v jednotlivých oblastech a opatření vztahená ke konkrétním ukazatelům obsaženým v nařízení o obnově přírody.

V rámci opatření směřujících do legislativní oblasti jde především o zakotvení samotného NPOP a jeho provázání s ostatními politikami a strategiemi (včetně např. územního plánování nebo plánování v oblasti vod). Některá opatření v této oblasti směřují také k úpravě podmínek nezbytných pro úspěšnou implementaci požadavků nařízení o obnově přírody (jako např. opakované projednání úprav ochrany dřevin v rámci zákona o ochraně přírody a krajiny, které by lépe řešilo problematiku náhradních výsadeb, včetně případného finančního odvodu atp.). Metodiky a podobné nástroje včetně norem by pak měly doplnit větší podrobnost – pokud se zaměříme na čl. 8 týkající se sídelní zeleně, tak je kupříkladu navrhováno zpracování nové normy k tvorbě systémů zelené infrastruktury v ulicích prostřednictvím výsadbových pásů, ale také aktualizace norem ovlivňujících kvalitativní parametry zakládání a péče o prvky zelené infrastruktury. V ekonomické oblasti pak půjde o samotné zajištění zdrojů (v situaci, kdy je NPOP připravován v období přechodu mezi jednotlivými programovými obdobími unijního finančního rámce) a také o vhodné nastavení konkrétních nástrojů a dotačních titulů.

Jak bylo zmíněno, těžiště návrhu NPOP tvoří opatření směřující k praktickým opatřením – ve vztahu k čl. 4 a obnově přírodních stanovišť a biotopů druhů jsou tak uvedena tzv. managementová opatření, která by k obnově a údržbě jednotlivých skupin přírodních stanovišť a biotopů měla být zajištěna (např. opatření typu péče k zachování mikrostanovišť a biotopových prvků pro cílové druhy). V případě čl. 8 a zeleně v sídlech jde především o podporu zakládání a obnovy veřejné sídelní zeleně včetně zelených střech, ale také jsou navrhována opatření výzkumného charakteru (např. vypracování doporučení vhodných druhů a kultivarů dřevin do městského prostředí). Specifický je čl. 9,

kde nařízení přímo vyžaduje zmapovat překážky na vodních tocích a navrhnout obnovu konkrétních volně tekoucích vodních toků – návrh připravený podniky Povodí je tak součástí NPOP. To by mělo být doplněno o obnovu, revitalizaci dalších úseků toků za účelem zlepšení propojení toků a navazujících území, říčních niv. V případě zemědělských ekosystémů a čl. 11 opatření do značné míry vychází z intervencí v rámci stávající společné zemědělské politiky, kde byla vyhodnocena jednotlivá opatření, která mají pro obnovu přírody a sledované ukazatele přínos. Jde např. o podporu nových a údržbu stávajících krajinných prvků nebo péči o pestré travní porosty, podporu polních druhů ptáků apod. Pro lesní ekosystémy a čl. 12 jsou navržena jednak opatření s komplexnějšími efekty, jako je podpora způsobů hospodaření, které směřují ke zlepšení struktury lesních porostů, využití přirozené obnovy, zvýšení biodiverzity např. ponecháváním habitatových stromů v porostech a pak specifitěji zaměřená opatření jako vytváření podmínek pro podporu ptáků, zejména na postkalamitních plochách, nebo snižování používání chemických prostředků v lesích. Ve vztahu k opylovačům (čl. 10) pak byla doplněna opatření průřezově k jednotlivým oblastem a jde např. o zvýšení potravní nabídky pro opylovače v krajině nebo obnova liniových prvků v krajině jako biokoridorů pro opylovače.

Kromě výše zmíněných opatření se návrh NPOP zabývá i osvětovou tematikou, sdílením příkladů dobré praxe a šířením informovanosti jak vůči zainteresovaným subjektům (např. samosprávám), tak směrem k široké odborné i laické veřejnosti. Jako příklady takových opatření lze uvést zavedení informačního kanálu vůči obcím pro zajištění přenosu klíčových sdělení a z nich vyplývajících požadavků či doporučení pro naplnění NPOP, vytvoření platformy pro konzultace a sdílení příkladů dobré praxe.

Po schválení návrhu plánu a jeho dopracování do finální podoby bude nezbytné zahájit a následně dojednat přípravu

⁸ <https://mzp.gov.cz/cz/agenda/priroda-a-krajina/obnova-prirody/verejna-konzultace-npop>

implementační fáze, tedy stanovit konkrétní postup a kroky k naplnění jednotlivých opatření, včetně určení gestorů zodpovědných za plnění nařízení. Stejně jako v rámci dosavadní přípravné fáze bude i pro fázi implementace klíčové zajistit úzkou spolupráci na mezinárodní úrovni zahrnující také konzultace s relevantními aktéry a dotčenými subjekty. Koordinace s odborníky v oblasti územního plánování bude jednou ze stěžejních oblastí spolupráce, a to nejen z hlediska naplňování požadavků čl. 8,

tedy zvyšování množství sídelní zeleně a korunového zápoje, ale významnou roli bude plnit i ve vztahu k obnově struktury krajiny jako celku.

Tolik tedy stručný přehled informací o nařízení o obnově přírody a přípravě NPOP. Jak bylo zmíněno, ten bude teď dále projednáván a v září tohoto roku by měl být jeho první návrh zaslán Evropské komisi. Ta má na vyhodnocení národních plánů všech členských států EU 6 měsíců a její připomínky bude

následně během zhruba půl roku potřebné vypořádat. Jsme tedy stále ve fázi příprav a veřejnost i čtenáře budeme informovat o dalším pokroku.

Ing. Jan Šíma

Mgr. Lenka Váňová

Mgr. Tereza Nedělníková

Mgr. Lenka Ungrová, Ph.D.

Odbor druhové ochrany

a implementace mezinárodních závazků

Ministerstvo životního prostředí

ENGLISH ABSTRACT

Nature Restoration Regulation and the National Nature Restoration Plan Development, by Jan Šíma, Lenka Váňová, Tereza Nedělníková, Lenka Ungrová

A public discussion on the draft Czech National Nature Restoration Plan (NNRP) was held in April and May of this year. The development of the Plan is required under Regulation (EU) 2024/1991 of the European Parliament and of the Council on nature restoration, and similar national planning processes are currently being developed in other EU Member States. The NNRP is intended to specify the measures necessary to achieve the restoration objectives set out in the Regulation. The measures adopt a holistic approach to landscape management, aiming to improve the condition of natural habitats and species habitats, agricultural ecosystems, forests, and urban ecosystems (including urban green infrastructure) in coordination with other policy areas, sectoral strategies and plans, with a crucial role played by spatial planning. This article provides a concise overview of the NNRP and, more specifically, of the development process and the emerging content of the Czech National Nature Restoration Plan. The most significant provision from the perspective of spatial planning is represented by Article 8, addressing the restoration of urban ecosystems.

MINIMÁLNÍ VZDÁLENOSTI ZDROJŮ ZÁPACHU NEBO PRACHU OD VYBRANÝCH PLOCH V ÚZEMNÍCH PLÁNECH

Lucie Augustinová

Právní úprava minimálních vzdáleností mezi vybranými zdroji zápachu nebo prachu a vybranými plochami v územním plánu je od 1. března 2025 součástí zákona o ochraně ovzduší. V praxi se však začne uplatňovat až od července 2026. Článek stručně vysvětluje právní rámec, mechanismus odloženého uplatňování, základní aplikační zásady a dopady nové úpravy do územního plánování.

Minimální vzdálenosti jako preventivní nástroj

Nevhodné územní uspořádání (průmyslový nebo zemědělský provoz v těsném sousedství obytné zástavby) patří k čas-

tým příčinám stížností na zápach nebo prach. Minimální vzdálenost je zákonem vyžadovaný odstup mezi vybranými stacionárními zdroji zápachu nebo prachu a vybranými plochami vymezenými v územním plánu, který se zohled-

ňuje jak při územním plánování, tak při povolování záměrů podle stavebního zákona a podle zákona o ochraně ovzduší. Jde o preventivní nástroj působící oběma směry: chrání obyvatele před negativními vlivy stacionárních

zdrojů a zároveň chrání stávající zdroje před nevhodným přibližováním nové zástavby. Uplatňuje se přitom zásada přednosti toho, kdo byl v území dříve.

Příslušná právní úprava byla zavedena postupně. Zákon č. 42/2025 Sb., který nabyl účinnosti dne 1. března 2025, doplnil zákon č. 201/2012 Sb., o ochraně ovzduší, o nový § 12a a přílohu č. 2a vymezující dotčené stacionární zdroje. Navazující vyhláška č. 398/2025 Sb., účinná od 1. listopadu 2025, stanovila konkrétní hodnoty minimálních vzdáleností a dotčené plochy (příloha č. 20) a upravila způsob uplatnění minimálních vzdáleností (§ 27d).

Dotčené stacionární zdroje jsou taxativně vymezeny v příloze č. 2a zákona – jde zejména o větší chovy hospodářských zvířat a vybrané průmyslové provozy (například skládky, kompostárny nebo čistírny odpadních vod). Minimální vzdálenosti se tedy nevztahují na všechny zdroje zápachu nebo prachu, ale výhradně na ty výslovně uvedené.

Uplatňování minimálních vzdáleností

Přechodná ustanovení zákona č. 42/2025 Sb. (čl. II, body 11 a 12) upravují dvě situace. Pokud byla žádost o závazné stanovisko podle § 11 odst. 2 písm. b) zákona podána před 1. březnem 2025 (tj. před nabytím účinnosti zákona č. 42/2025 Sb.) a stanovisko bylo vydáno souhlasně, orgány ochrany ovzduší při následném vydávání povolení provozu z minimálních vzdáleností nevycházejí – tím je chráněno legitimní

očekávání investorů, kteří zahájili povolení proces za předchozích podmínek. Pro řízení zahájená po 1. červenci 2026 pak orgány ochrany ovzduší z minimálních vzdáleností vycházejí při vydávání stanoviska k územnímu plánu, závazného stanoviska k povolení záměru a povolení provozu stacionárního zdroje.

Odložené uplatňování po 1. červenci 2026 souvisí mimo jiné s potřebou zajistit data pro praktické uplatňování minimálních vzdáleností – provozovatelé vybraných stacionárních zdrojů mají nově povinnost ohlašovat Ministerstvu životního prostředí GPS souřadnice těchto zdrojů – v praxi je tento požadavek realizován přes Centrální registr životního prostředí (CRŽP). Na základě těchto dat bude každoročně do územně analytických podkladů (jev č. 55) poskytována GIS vrstva s obalovými křivkami kolem stacionárních zdrojů, která pořizovatelům a projektantům usnadní praktické uplatňování minimálních vzdáleností.

Dopady do územního plánování

Pro pořizovatele a projektanty územně plánovací dokumentace znamená zavedení minimálních vzdáleností potřebu zohledňovat tento preventivní nástroj již při plánování zastavitelných ploch. Dotčenými plochami jsou konkrétně plochy bydlení, plochy občanského vybavení veřejného a lázeňského, plochy smíšené obytné a plochy městské obytné. Krajský úřad bude ve stanovisku k územnímu plánu posuzovat, zda tyto navrhované plochy dodržují minimální vzdálenosti od stávajících stacionárních

zdrojů. Včasné prověření ve fázi návrhu předejde úpravám dokumentace i komplikacím v navazujících řízeních.

Kromě vymezování zastavitelných ploch v územních plánech se minimální vzdálenosti vztahují také na umístování nových stacionárních zdrojů do území. Zákon stanovuje několik výjimek z povinnosti minimální vzdálenosti zohledňovat. Klíčová je výjimka pro modernizaci ve stávajících průmyslových nebo zemědělských areálech [§ 12a odst. 1 písm. a) zákona]. Minimální vzdálenosti se rovněž neuplatňují retroaktivně – nevztahují se na změny povolení provozu u zdrojů, pro které bylo povolení již vydáno (§ 12a odst. 5 zákona). Krajský úřad může dále na návrh žadatele o závazné stanovisko (při povolování záměru), povolení provozu nebo při vydávání stanoviska (k územnímu plánu) v odůvodněných případech stanovit, že se minimální vzdálenosti neuplatní (§ 12a odst. 4 zákona).

Minimální vzdálenosti tak doplňují dosavadní nástroje územního plánování o jasně definovanou preventivní složku. Pořizovatelé a projektanti by měli jejich uplatňování zohlednit již od fáze zadání územního plánu – a to nejen jako formální požadavek, ale jako příležitost předejít budoucím konfliktům, které územní plánování samo vyvolalo.

*Mgr. Lucie Augustinová
Oddělení zdrojů emisí
Odbor ochrany ovzduší*

*Sekce technické ochrany životního prostředí
Ministerstvo životního prostředí*

ENGLISH ABSTRACT

Minimum Separation Distances between Odour or Dust Emitting Sources and Delimited Land Use Areas in Spatial Plans, by Lucie Augustinová

Provisions governing the minimum separation distances between selected odour or dust emitting sources and delimited land use areas in spatial plans have been part of the Czech Air Protection Act since 1 March 2025. However, these provisions will not enter into force until July 2026. This article provides a brief overview of the legal framework, explains the mechanism of deferred application, outlines the fundamental principles governing the implementation of the new provisions, and addresses their implications for spatial planning.

METODICKÉ MATERIÁLY PRO OBCE NA WEBU OBCEPRO

Ivana Svojtková

Ministerstvo pro místní rozvoj provozuje webovou aplikaci, která nabízí řadu metodických materiálů na aktuální témata určenou zejména pro zástupce obcí. Aplikace funguje již od roku 2015 a napomáhá zástupcům municipalit se zpracováním a realizací svých programů rozvoje. Vybrané publikace lze zhlédnout i v podobě podcastů.

Doporučení pro obce k omezení vizuálního smogu v oblasti dopravního značení

Praktická příručka reaguje na dlouhodobý nešvar českých ulic a silnic – takzvanou „značkovou blindu“ a nadbytečné vizuální znečištění v dopravním prostoru. Je navržena jako srozumitelný návod pro starosty, radní a obecní technické služby, jak efektivně provést revizi dopravního značení a odstranit z veřejného prostoru vše, co je zbytečné, matoucí nebo esteticky rušivé, aniž by byla ohrožena bezpečnost silničního provozu.

Text přehledně vysvětluje legislativní rámec a kompetence obcí při stanovování místní úpravy provozu. Zaměřuje se nejen na redukci samotných dopravních značek, ale také na kultivaci souvisejících prvků – od zábradlí a sloupků přes reklamní poutače podél cest až po nevhodně umístěný městský mobiliář. Kniha přináší jasné metodické postupy, jak spolupracovat s policií a dopravními úřady při schvalování změn a jak prosadit princip „méně je více“ i v dopravní infrastruktuře.

Doporučení pro obce v oblasti světelného znečištění a rušivého světla

Příručka slouží vedení samospráv jako srozumitelný návod, jak modernizovat veřejné osvětlení tak, aby bylo šetrné k přírodě i zdraví obyvatel a přitom obci přineslo výrazné finanční úspory.

Text bez složitého technického popisu vysvětluje, jak svítit efektivně, bezpečně a pouze tam, kde je to skutečně potřeba. Starostům dává do ruky jasné zásady pro správný výběr a směřování svítidel, volbu vhodné teploty barvy světla i možnosti jeho regulace (stmívání) v pozdních nočních hodinách, což vede k okamžitému snížení účtů za elektřinu. Příručka se věnuje také regulaci soukromých zdrojů, jako je agresivní osvětlení komerčních areálů, billboardů či sportovišť, které lze usměrnit pomocí stavebního řádu či územního plánování. Nechybí ani přehled aktuálních norem a dotačních příležitostí na obnovu soustav. Je to ideální průvodce pro každého představitele obce, který plánuje investice do pouličního osvětlení a chce od projektantů a dodavatelů získat moderní, úsporné a zdravé řešení.

Ukázky praktického využití 5G v českých městech, obcích a firmách

Publikace slouží jako srozumitelný průvodce budováním moderní komunikační infrastruktury, která je dnes pro rozvoj obce stejně klíčová jako opravené silnice. Text zbavuje téma 5G sítě zbytečných mýtů a dává vedení obcí do ruky ověřená fakta pro komunikaci s občany ohledně bezpečnosti a vlivu na zdraví. Zároveň nabízí praktický návod, jak efektivně vyjednávat s mobilními operátory, jak nastavit podmínky při pronájmu obecních pozemků pro vysílače a jak novou infrastrukturu využít v praxi – například pro chytré veřejné osvětlení, krizové řízení nebo moderní odpadové hospodářství (Smart City).

Je to ideální manuál pro každého starostu, který chce mít proces výstavby vysokorychlostního internetu pod kontrolou a zajistit pro svou obec stabilní digitální zázemí.

Doporučení pro obce v omezení reklamního smogu

Příručka pomáhá vedení menších měst a obcí, která chtějí omezit reklamní smog, ale nemají za sebou aparát architektů a právníků. Nabízí realistické postupy z běžné praxe a jasný legislativní návod, jak reklamu regulovat pomocí obecně závazných vyhlášek, stavebního řádu nebo smluv na obecních pozemcích. Dává starostům do ruky nástroje, jak rozlišit vkusné označení provozovny od agresivního vizuálního smogu, a nabízí desatero konkrétních příkladů pro konstruktivní komunikaci s místními podnikateli. Je to ideální průvodce pro nastavení jasných, férových a estetických pravidel hry v obci.

Kniha nabízí konkrétní desatero příkladů z praxe a ukazuje, jak s místními podnikateli komunikovat konstruktivně – s cílem ukázat, že vkusné označení provozovny a respekt k architektuře obci i obchodu pomůže více než záplava plastových bannerů a poutačů.

Aby chytré město nebylo hloupé

Brožura slouží jako velmi upřímný a praktický průvodce pro starosty, radní a vedoucí odborů, který bez obalu ukazuje nejčastější chyby při správě a rozvoji obcí. Zatímco většina metodik ukazuje ideální stav, tato publikace volí opačný a vysoce efektivní přístup: na konkrétních reálných příkladech z českých měst a obcí demonstruje, jakých přešlapů se samosprávy nevědomky dopouštějí a jaké to má dopady.

Publikace je rozdělena do tematických celků, které kopírují běžnou agendu vedení obcí – od necitlivých rekonstrukcí historických budov a nevhodného umístování mobiliáře ve veřejném prostoru, chyby v územním plánování a dopravních řešeních až po selhání v komunikaci s občany či podnikateli. Každý příklad „jak se to dělat nemá“ je doplněn o konstruktivní vysvětlení, v čem je chyba, a o návod na správný postup („jak to udělat správně“).

Doporučení pro obce jak na komunitní energetiku

Publikace obsahuje jasný návod, jak systematicky přistoupit k energetickému managementu budov (škol, úřadů, kulturních domů), jak efektivně plánovat úsporná opatření (od zateplení po moderní technologie) a jak do těchto procesů zapojit obnovitelné zdroje, zejména fotovoltaiku. Klíčovou částí je aktuální téma sdílení energií a zakládání energetických společenství (komunitní energetika), které obcím otevírá cestu k levnější a čisté energii.

Příručka slouží jako srozumitelný a ucelený průvodce pro starosty, radní a obecní energetiky, kteří chtějí snížit provozní náklady obce, zvýšit její energetickou soběstačnost a chránit rozpočet před výkyvy cen energií. Text se zaměřuje na reálné, ekonomicky udržitelné kroky použitelné pro samosprávy všech velikostí.

Vybrané publikace ztvárněné jako podcasty naleznete na <https://www.youtube.com/@regionalnirozvojceskerepub1921/playlists>.

*Mgr. Ivana Svojková
Odbor regionální politiky
Ministerstvo pro místní rozvoj*

ENGLISH ABSTRACT

Methodological Resources for Municipalities Available on the OBCEPRO Portal, by Ivana Svojková

The Ministry of Regional Development operates the OBCEPRO web portal, which provides a wide range of methodological resources on current topics, primarily intended for municipal representatives. The platform has been in operation since 2015 and supports municipalities in developing and implementing their local development programmes. Selected materials are also available in podcast format.

KDO PLÁNUJE A SPRAVUJE KRAJINU?

Radim Perlín

V souvislosti s přijetím dokumentu Politika krajiny, který 29. října 2025 schválila vláda České republiky, se opět otevřelo téma krajinného plánování. Polemiky o nástrojích na usměrňování rozvoje krajiny, hledání měřítek a diskuse odpovědností za stav a budoucí uspořádání krajiny je nyní na pořadu dne a dlouhodobě zůstane tématem k řešení. Text nabízí různé pohledy na aktuální problémy současného stavu uspořádání krajiny, na hledání souvislostí, překryvů i rozdílů mezi územním plánem a krajinným plánem a na roli rozdílných aktérů, kteří mohou ovlivňovat stav a uspořádání krajiny. Článek vychází z nyní platného právního stavu a otevírá možná variantní budoucí propojování tradičního nástroje – územního plánu a nově navrhovaného nástroje – krajinného plánu. Cílem příspěvku je otevřít další diskusi na téma řešení možností efektivního usměrňování rozvoje krajiny, upozornit na velmi rozdílné přístupy k plánování krajiny a na rozpor mezi existujícími koncepčními dokumenty a jejich skutečným uplatněním v praxi. Zakreslením koncepce do plánovacího dokumentu, ať se již jmenuje koncepce uspořádání krajiny a je součástí územního plánu, nebo se jedná o samostatný krajinný plán, nedojde automaticky k pozitivním změnám v krajině. Text nabízí některá možná budoucí řešení přístupu k plánování krajiny, přičemž za podstatné je možné považovat především snahu o větší koncepčnost plánovacích dokumentů, pevné propojení územního a krajinného plánování do jednoho dokumentu a zpracování takového dokumentu pro širší mikroregionální území.

Úvod

Při pohledu na nádhernou barokní krajinu je i laikům zcela zřejmé, že v 17. století museli existovat nějací plánovači, krajináři, kteří plánovali nejen krajinu v rámci jedné velké zahrady, jednoho sadu, jako je třeba Libosad nedaleko od Jičína nebo celý Lednicko-valtický areál. Často museli existovat i krajináři, kteří plánovali nové cesty, nová spojení, aleje a jiné prvky barokní krajiny, které vedou poutníka po cestách tak, aby se před ním postupně objevovaly lokální krajinné dominanty. Pokud jedete cestou ze Sadské po staré silnici II/611 přes Kerský les, tak asi 4 km před sebou vidíte věž kostela ve Velence. To není náhoda, to je krajinářský záměr.

Kdo ale plánuje krajinu nyní? Kdo je odpovědný za to, jak se bude naše bezprostřední nezastavěné okolí dále rozvíjet, jaké tam budou cesty, jaké pohledy se budou otvírat a jaká je stabilita prostředí nyní a v budoucnosti? Krajinu, nezastavěné území nyní plánujeme nejenom pro sebe, pro naši generaci, ale pro mnoho generací budoucích. Stejně jako my dnes zcela jinými prostředky využíváme barokní krajinu, budou naši potomci jistě s jinými technickými možnostmi využívat krajinu, kterou jim ve 21. století zanecháme.

Kdo je tedy odpovědný za stav a budoucnost krajiny? Je zcela určité dobré na počátku oddělit dvě zásadní odpovědnosti. Zaprvé můžeme sledovat

a hodnotit, kdo je odpovědný za plánování krajiny, tedy kdo má připravit plány a koncepty budoucího uspořádání krajiny. Zadruhé je nutné sledovat i aktéry využívání krajiny, tedy ty, kteří spravují krajinu a mají, mohou nebo musí plánované záměry uvést do reality, nebo naopak odstraňovat negativní neplánované důsledky špatného využívání nezastavěného prostoru. V následujícím textu se pokusím upozornit na souvislosti a snad i nalézt alespoň některé odpovědi na to, kdo má plánovat krajinu a kdo ji má spravovat.

Kdo plánuje krajinu

Při pohledu na právní předpisy se zdá být tento problém poměrně jasně vyřešený. Stavební zákon č. 283/2021 Sb. v dosud platné verzi jasně stanovuje v § 80 odst. 2 písm. e) povinnost, aby každý územní plán jasně stanovil koncepci uspořádání krajiny, a dále v tomto bodě vymezuje, co má koncepce obsahovat, a to včetně stanovení podmínek pro využití krajiny, stanovení podmínek pro zelenou infrastrukturu, prostupnost krajiny, protierozní opatření, ochranu před povodněmi a suchem, rekreaci a dobývání ložisek nerostných surovin. V příloze č. 8 k tomuto zákonu je jasně uvedena podmínka, že každý územní plán obsahuje buď jako samostatný výkres, nebo jako součást hlavního výkresu koncepci uspořádání krajiny. Tato koncepce musí být jasně vyhodnocena i v závazné části v textové podobě jako

samostatná kapitola. Protože téměř všechny obce v Česku mají svůj územní plán, mají i všechny obce svoje koncepcce uspořádání krajiny. Ale stačí to?

V Česku existuje velké množství, populárně i rozlohou, velmi malých obcí. Tak vznikají koncepce uspořádání krajiny mozaikovitě pro různé obce, kde právě vzniká územní plán. Aniž bych se chtěl jakkoliv vyjadřovat ke koncepčnosti navrhovaných řešení, vznikají tyto koncepce uspořádání krajiny pro sousední obce v rozdílných obdobích a jsou zpracovávány jinými autory. Často se nemusí věcně potkávat a navazovat na sebe. To si urbanisté uvědomují již velmi dlouho, a proto v meziresortní spolupráci mezi Ministerstvem pro místní rozvoj (MMR), Ministerstvem životního prostředí (MŽP) a Státním pozemkovým úřadem (SPÚ) vznikly metodické pokyny pro tvorbu nového dokumentu s názvem územní studie krajiny (ÚSK), který je zpracováván pro celé správní území obce s rozšířenou působností (ORP). Může ale územní studie krajiny jako nezávazný, a proto i nevymahatelný podklad skutečně plánovat krajinu? Bohužel praxe do značné míry potvrzuje, že studie krajiny představuje velmi podrobný analytický podklad, shrnutí známých i méně známých informací o stavu krajiny v jednom dokumentu. Pokusy o nalezení shody a skutečném koncepčním plánování krajiny jsou velmi často zcela neefektivní, protože obce jako potenciální uživatelé tohoto dokumentu a správci krajiny mají jen velmi

omezený zájem realizovat závěry a navrhovaná řešení v ÚSK [Masojdková, 2020; Müllerová, 2021].

V rámci přípravy Politiky krajiny se výrazně promítly rozdílné postoje týmu zpracovatelů na vztah územního a krajinného plánování. V úvodních kapitolách Politiky krajiny se uvádí, že územní plánování je složkou krajinného plánování, tedy autoři tohoto dokumentu zavádějí jakýsi hierarchický vztah mezi nadřazeným krajinným plánováním a jeho složkou územním plánováním (Politika krajiny, bod 22). V dalším textu ale tento argument není rozpracován. V jiné části dokumentu autoři upozorňují na neukotvenost krajinného plánování a na nejasné postavení krajinného a územního plánování jako dvou nástrojů na usměrňování krajiny v nástrojích územního plánování (Politika krajiny, bod 164). Následně v přílohách této politiky je jasně popsána koncepce uspořádání krajiny jako jeden z cílů územního plánování (Politika krajiny, příloha I. Hlavní nástroje ochrany krajiny, péče o krajinu a krajinného plánování, část Nástroje plánovací).

Kromě územního plánování se na plánování podoby krajiny také podílejí projektanti komplexních pozemkových úprav. Výstupem jejich práce je plán společných zařízení. Orgán územního plánování je v rámci projednávání jedním z dotčených orgánů státní správy. Není-li návrh plánu společných zařízení ze závažných důvodů v souladu s územně plánovací dokumentací, je návrhem na její aktualizaci nebo změnu (č. 139/2002 Sb., § 9, odst. 15). Plán společných zařízení je ukotven v zákoně č. 139/2002 Sb. v platném znění a ve stejném zákoně je ukotvena i nutnost projednání a schválení dokumentu zastupitelstvem obce, která je pozemkovými úpravami dotčena. Plán společných zařízení se tak mění z čistě odborného dokumentu vypracovaného expertem na politický dokument schválený politickou reprezentací obce, je tedy schválen na stejné úrovni jako územní plán. Plánování krajiny se částečně dotýká i další koncepční materiály, které se zpracovávají pro jednotlivé složky krajiny (plány povodí) nebo jako územní systémy ekologické stability (ÚSES).

Kromě popsaných a již relativně dobře existujících, a tudíž i známých, dokumentů je často zmiňováno i krajinné plánování, aniž by bylo ve veřejnosti jasně ukotveno, co přesně tento pojem znamená. Různí autoři nejen v Česku, ale i v dalších zemích používají podobné pojmy a pro potřeby své práce si je sami definují.

Sklenička [2003] ve své knize Základy krajinného plánování chápe tento pojem jako soubor různých forem plánování krajiny od územního plánování přes pozemkové úpravy, lesní hospodářské plány, systémy ekologické stability až po plány péče o zvláště chráněná území, rekultivace a další formy krajinného plánování. Sklenička tedy nechápe krajinné plánování jako nový integrující nástroj. Podobně krajinné plánování v úvodních částech definuje i Politika krajiny, která považuje právě krajinné plánování jako nástroj na realizaci této politiky. Politika krajiny v bodě 22 uvádí, že krajinné plánování zahrnuje „soubor plánovacích nástrojů zaměřených na ochranu, vytváření a rozvíjení kvalit krajiny a aktivní přístup v řešení problémů krajiny“ (Politika krajiny, bod 22). V tomto duchu lze krajinné plánování chápat jako společné označení pro soubor již existujících dílčích nebo jinak koncipovaných nástrojů.

V rozporu s tím ale Politika krajiny v dalších částech krajinné plánování chápe jako nový koncepční dokument. V bodě 200 Politika krajiny uvádí, že „úkolem krajinného plánování je přispět ke koordinaci budoucích aktivit v krajině, která vychází z komplexního pohledu a holistického přístupu“ (Politika krajiny, bod 200). V tomto významu je tedy možné krajinný plán chápat jako jeden zatím nepoužívaný, nový koncepční dokument pro plánování krajiny. Tento pohled na krajinné plánování potvrzují i následující body Politiky krajiny, která v kapitole B1 Krajinné plánování akcentuje strategický a koncepční přístup k ochraně a využívání krajiny. Politika v této části doslova uvádí, že „cílem krajinného plánování je napomoci tomu, aby záměry ke zlepšení funkcí krajiny a udržení jejího dobrého stavu byly skutečně realizovány“ (Politika krajiny, body 228, 229 a další). V této části dokumentu se na krajinné plánování kladou

jíž úkoly nejen plánovacího charakteru, ale i realizačního charakteru. Tyto body je možné číst jako předznamenání jisté míry vymahatelnosti výsledků krajinného plánování v konkrétním území.

Autoři Politiky krajiny si byli velmi dobře vědomi rozdílů mezi územním a krajinným plánováním, a proto se po mnoha meziresortních konzultacích snaží propojit územní a krajinné plánování, a to jak v metodikách, tak i v legislativě. Svědčí o tom například bod 300 Politiky krajiny, který uvádí, že cílem je dospět k „integraci nástrojů krajinného plánování do územního plánování“ (Politika krajiny, bod 300), přičemž se očekává, že postupné zavádění krajinného plánování bude probíhat v návaznosti na probíhající rekodifikaci územního plánování (Politika krajiny, bod 299).

Podobně i Úmluva Rady Evropy o krajině chápe plánování krajiny jako „činnosti s výhledem do budoucna, které mají za cíl zvýšení hodnoty, obnovu nebo vytvoření krajiny“ [Úmluva Rady Evropy o krajině, čl. 1, písm. f)]. V rámci tohoto dokumentu se používá pojem *landscape planning*, který je překládán jako plánování krajiny a zahrnuje v sobě s ohledem na národní tradice a zvyklosti rozdílné možnosti uplatněné podle konkrétních legislativně technických možností a tradic dané signatářské země. Tato definice zdůrazňuje aktivní roli plánování jako nástroje pro transformaci krajiny a chápe tento pojem jako jeden (nový) nástroj na usměrňování krajiny v konkrétním místě a čase.

Pojem plánování krajiny (*landscape planning*) je v mezinárodním vědeckém, ale i uživatelském prostředí na rozdíl od českého prostředí velmi často používán, byť mnohdy v rozdílných významech. Zpravidla je tento pojem používán jako doplněk nebo protiklad tradičnímu městskému plánování (*urban planning*). V mezinárodním vědeckém časopise *Landscape and Urban Planning* najdeme od roku 2023 celkem 29 vědeckých článků, které mají jako téma krajinné plánování. Autoři chápou tento pojem v mnoha souvislostech od historického mapování stavu a vývoje krajiny až po hledání nástrojů participace lokální komunity při usměrňování krajiny v okolí sídla. V užším slova smyslu je v aplikační rovině pojem *land-*

scape planning jako krajinné plánování v různých zemích Evropy uplatňován rozdílně – buď jako samostatný dokument, nebo jako součást územního plánování – a také s rozdílnou mírou závaznosti a různými typy hierarchické provázanosti mezi národním, regionálním a municipálním dokumentem [Salzmann, Semančíková, Smrčková, 2024].

Cílem krajinného plánování je řídit užívání prostředí způsobem, který vyvažuje lidské potřeby s ochranou přírodních systémů, charakteru krajiny a biodiverzity, přičemž podporuje udržitelný rozvoj. Je tedy nutné jednoznačně zdůraznit jeho multidisciplinaritu, integrovaný přístup jak k environmentálním, tak i sociálním a ekonomickým faktorům, které vytvářejí prostředí, ve kterém se pohybujeme. Například Steiner [2012] definuje krajinné plánování jako metodu analýzy a plánování využití krajiny, která je založena na pochopení ekologických procesů a kulturních hodnot s cílem dosáhnout udržitelné krajiny. Tento převažující mezinárodní přístup se zdá být v českém prostředí relativně blízko konceptu uspořádání krajiny tak, jak ho vymezuje stavební zákon.

Na rozdíl od evropského nebo i severoamerického prostředí, kde je krajinné plánování relativně dobře ukotveným pojmem představujícím podle lokálních specifik dané země plánovací nástroj na řízení a usměrňování rozvoje krajiny, v českém prostředí dosud není tento pojem pevně ukotven, respektive se používá ve dvou základních významech jako samostatný nástroj v duchu koncepce uspořádání krajiny v územním plánu, nebo jako volné označení souboru plánovacích nástrojů, které se všechny podílejí na tvorbě, usměrňování nebo rozvoji nezastavěné krajiny. Nově schválená Politika krajiny jasně nepropojila svůj hlavní nástroj – krajinné plánování a nástroje územního plánování. Má-li mít jakékoliv budoucí krajinné plánování v území smysl, musí být tento nástroj v souboru plánovacích dokumentů jasně vymezen, stanovena jeho role v systému plánovacích dokumentů a nalezena jasná legislativní opora. A to se zatím nestalo.

Kdo spravuje krajinu?

V duchu přirozeného práva lze očekávat, že za stav krajiny je jednak odpovědný vlastník jednotlivých prvků krajiny a dále ten, kdo krajinu využívá pro naplnění svých ekonomických nebo jiných cílů. Jak je již mnohokrát potvrzeno, vlastnictví krajiny v Česku je z důvodu napřed uzmutého vlastnictví po roce 1948 a následně vráceného vlastnictví dědicům původních zemědělských honů extrémně rozdrobené.

Kontinuita vlastnictví pozemku v nezastavěném území byla na dvě generace přerušena a jen velmi obtížně se odpovědnost za volnou nezastavěnou krajinu u dalších generací vlastníků obnovuje. Z důvodu rozdrobení vlastnických podílů na malé podílové částky mezi větší počet dědiců původních vlastníků a správců konkrétních honů je jejich odpovědnost, zájem a vůle o spravování velmi malých podílových dílů nepatrná. Drtivá většina vlastníků navíc konkrétní pozemek bezprostředně nevyužívá, nehospodaří na něm a v mnoha případech vlastně ani přesně neví, kde se malé podílové vlastnictví konkrétního pozemku nachází. Na rozdíl od států s kontinuitou vlastnictví, v Česku vlastníci v krajině nehrají významnou roli [Jeleček, Kabrda, 2015]. Jsem si ovšem vědom výjimek, kdy se jeden konkrétní vlastník spojený s konkrétní částí krajiny ve svém okolí dovede příkladně starat a systematicky zvyšovat míru udržitelnosti krajiny – a zvyšovat tak kvalitu prostředí ve svém okolí. Bohužel těchto příkladů není zatím dostatek pro systematickou změnu přístupu ke krajině.

Jako důsledky rozdrobenosti vlastnických vztahů uvádí Janovská [2016] dopad do změny ve struktuře krajiny. Parcely jsou zceleny do extrémně velkých půdních bloků, což vytváří nesoulad skutečných hranic obdělávaných pozemků v krajině s vlastnickými parcelami uvedenými v katastru nemovitostí.

Nejvýznamnějšími uživateli krajiny jsou nejen v Česku aktivní zemědělci, kteří na zemědělských honech produkují základní suroviny pro výrobu potravin. Podobně jako u role vlastníka se i v zemědělské výrobě velmi výrazně promítají důsledky 40 let socialistic-

kého hospodaření. V Česku současně hospodaří dvě základní skupiny zemědělských producentů. Na jedné straně existují obrovské zemědělské podniky s plně profesionálním řízením jako družstva, akciové společnosti nebo jiné právnické osoby, které jsou zaměřeny na tvorbu zisku. Tyto právnické osoby, podnikatelské subjekty v zemědělské výrobě hospodaří na cca dvou třetinách zemědělské půdy a velmi často relativně daleko od místa, kde společnost sídlí. Tyto společnosti hospodaří na propachtovaných zemědělských pozemcích. Na druhé straně existují mnohem menší zemědělské společnosti založené jako rodinné podniky, často restituované zemědělské farmy, které hospodaří v bezprostředním okolí svého sídla na vlastní půdě nebo na propachtované půdě několika sousedů v lokalitě.

Sledováním vztahu mezi na jedné straně rozdrobeným vlastnictvím a na druhé straně extrémně velkými zemědělskými podniky, které hospodaří na velkých scelených zemědělských pozemcích, prokázala Janovská [2016] existenci fenoménu nazvaného autory „Farmland Rental Paradox“ (FRP). Tento fenomén se projevuje tím, že velmi malé, fragmentované vlastnické parcely mají tendenci vytvářet extrémně velké produkční bloky, což je způsobeno jejich propachtováním velkým zemědělským subjektům. Čím menší a roztržitější jsou vlastnické parcely, tím větší produkční bloky vytvářejí. To má velmi významné dopady na strukturu krajiny a je příčinou časté environmentální degradace zemědělské půdy. Janovská [2016] uvádí, že v Česku je možné tento jev sledovat až na 40 procentech rozlohy zemědělské půdy.

Z uvedeného je proto možné doložit, že některé zemědělské podniky, a to zvláště velké podnikatelské subjekty v zemědělské prvovýrobě jako uživatelé zemědělských pozemků, nejsou většinou schopné nebo ochotné se dlouhodobě starat o udržitelnou ekonomickou i environmentální kvalitu prostředí. Velké byznysové agropodniky jako uživatelé krajiny mají jen velmi omezený zájem o udržitelný rozvoj krajiny.

Zákon o obcích svěřuje péči o tvorbu prostředí ve správním území obce také

lokálním samosprávám. Zákon o obcích č. 128/2000 Sb. svěřuje v § 2, odst. 2 obcím povinnost pečovat o všestranný rozvoj svého území. To znamená, že péče jak o zastavěné, tak i nezastavěné území obce je samosprávnou kompetencí obce a orgány obce (starosta, zastupitelstvo) mají o ně pečovat, tedy udržovat v dobrém stavu a rozvíjet jak zastavěné, tak i nezastavěné území, a to bez ohledu na to, v čím majetku toto území je. Toto ustanovení zákona o obcích má především deklaratorní charakter a není bezprostředně soudně vymahatelné, ale umožňuje orgánům obce aktivně vstupovat do rozhodování o využití území a uplatňovat svoje požadavky vůči dalším uživatelům prostředí. Velmi slabá síla tohoto ustanovení ve spojení s vysokou fragmentací veřejné správy v Česku však vede k tomu, že obce jen velmi omezeně uplatňují svoje práva vůči nezastavěnému území a jen v omezené míře prosazují svůj zájem na péči o všestranný rozvoj celého správního území obce. Role obcí jako konkrétních investorů při zajišťování aktivit vedoucích k posílení ekologické stability prostředí a zlepšení stavu krajiny je relativně slabá a je omezena i s ohledem na povinnosti účelného hospodaření s veřejnými prostředky pouze na občasnou intervenci tam, kde se jedná o majetek obce. Pro samosprávy je velmi obtížné investovat veřejné prostředky, ať už do udržitelnosti krajiny či do soukromého vlastnictví půdy. Malá vůle představitelů obce o prosazování krajinných opatření, která posilují stabilitu krajiny, snižují její zatížení nebo vedou k větší prostupnosti krajiny, je dobře patrná na jejich malém zájmu o realizaci navržených opatření například v územní studii krajiny nebo prosazování koncepce uspořádání krajiny v územním plánu. Role obcí jako správců krajiny je proto relativně slabá a pouze omezená.

Některé prvky nebo celé systémy v krajině mohou být předmětem ochrany ze zákona a péči o jejich užitečnost nebo rozvoj tak zajišťují orgány státní správy. Zákon o ochraně přírody a krajiny (č. 114/1992 Sb.) vymezuje celou řadu prvků, linií nebo i celých systémů v krajině, které jsou předmětem ochrany ze strany státu a například do územního plánu vstupují jako limity využití prostředí. Relativně komplexní ochrana z titulu

státní správy je pak zajištěna pro zvláště chráněná území, kde velkoplošné chráněné území (NP, CHKO) vytvářejí a se samosprávami projednávají Plán péče, který může představovat komplexní dokument ochrany a tvorby prostředí ve vymezeném území. I pro maloplošná chráněná území existují obdobné dokumenty, které ale jsou obvykle soustředěny kromě analytické deskriptivní části pouze na jasně vymezený předmět ochrany v konkrétní rezervaci nebo přírodní památce. Péče o krajinu jako celek je prostřednictvím péče o zvláště chráněná území neúplná a neumožňuje nalézt řešení pro péči o krajinu jako celek.

Odpovědnost za krajinu bychom ale měli mít my všichni obyvatelé naší země. Je přece naším společným zájmem rozvíjet a udržovat kvalitní a pestrá krajina v našem bezprostředním i širším okolí a podílet se každý podle svých schopností a možností na efektivní a účinné péči o krajinu. To se na jednu stranu velmi dobře daří prostřednictvím dílčích akcí, které se zaměřují na řešení konkrétního problému, jako je aktivita Čistá řeka, Uklidme Česko nebo dalších lokálních či regionálních aktivit. Na druhou stranu ale také existuje celá řada nevhodných, nešetrných nebo dokonce devastujících zásahů do krajiny, kterých se my jako občané dopouštíme. Dopady nešetrného rekreačního využívání terénních čtyřkolek a na lesních nebo polních cestách a především v nivách potoků jsou velmi časté. Ani jako veřejnost, tedy občané jako celek, nejsme schopni se souvisle a dlouhodobě starat o rozvoj krajiny, ve které žijeme.

Co může a nemůže zajistit územní plán

Koncepce uspořádání krajiny je povinnou součástí územního plánu. To ale neznamená, že opatření zakreslená v územním plánu se bezprostředně promítnou do krajiny. Územní plán je základní dokument, který slouží jako podklad pro rozhodování stavebních úřadů, může se tedy velmi dobře uplatnit tam, kde se rozhoduje o stavebních projektech v krajině. Uživatelé krajiny, ať se již jedná o zemědělce, správce lesních pozemků a další subjekty, kteří se ve volné krajině pohybují, rozhodují

o aktivitách a činnostech podle svého vlastního uvážení a řídí se pouze vlastními prioritami, cíli nebo ekonomickými záměry. Pokud se jedná o rozhodování nestavební povahy, vůbec se nepotkávají s rozhodováním stavebních úřadů. Zda konkrétní kroky uživatelů krajiny přitom naplňují cíle uvedené v územním plánu a v jeho části koncepce krajiny, v jiném koncepčním dokumentu, nebo jsou s touto koncepcí zcela v rozporu, již stavební úřad nemůže ovlivnit.

Další orgány státní správy, které mají také kompetence dotýkající se volné krajiny, se při svém rozhodování musí řídit podle své legislativy, podle předpisů a pravidel, které se jejich oblasti týkají. Orgány státní správy mají z definice především regulační (povolovací) roli a jejich působnost v oblasti koncepčního rozhodování je spíše omezená. Konkrétní úřad státní správy rozhoduje zejména v těch případech, kdy se na něj žadatel s nějakou žádostí obrátí. Úřad pak posoudí, zda je jeho požadavek v souladu s obecně platnými právními předpisy, které upravují jeho působnost. Většina rozhodování o využití pozemku nebo o způsobu hospodaření na konkrétním pozemku v nezastavěném území ale nepodléhá žádnému vyjádření orgánů státní správy. Zemědělci nejsou vázáni vyjádřeními státní správy o tom, jak budou hospodařit na konkrétní parcele, zda pole ve svahu využijí pro širokořádkové plodiny nebo zda bude tento pozemek sloužit jako zatravněný pro pastvu. Jediné omezení způsobu hospodaření je možné z důvodu erozního ohrožení zemědělské půdy. Ke snížení míry eroze vydalo MŽP v roce 2021 pod č. 240/2021 vyhlášku o ochraně zemědělské půdy před erozí, která stanovuje přípustnou míru erozního zatížení pozemku. Výpočet erozního zatížení podle této vyhlášky provádí zemědělský subjekt, který také má na erozně ohrožených pozemcích hospodařit podle Plánu opatření ke snížení erozního ohrožení. Novela vyhlášky, která bude zahrnovat i riziko větrné eroze, bude platná od 1. července 2027. Vyhláška ovšem neuvádí sankce na nedodržení například Plánu opatření ke snížení erozního ohrožení. Pozemkové úřady jako typické orgány státní správy na úseku zemědělské výroby nemají žádné kompetence, které by mohly stanovo-

vat např. osevní plány nebo další podmínky pro využití konkrétního pozemku. Územní plán tedy může v koncepci uspořádání krajiny označit konkrétní část katastrálního území jako potenciálně erozně ohrožené, ale jako podmínka pro hospodaření v krajině se tento závěr nemusí promítnout. A také, jak ukazuje praxe, se nijak nepromítá.

Prosaditelnost výsledků územního plánu je v nezastavěném území na rozdíl od zastavěného a zastavitelného území relativně slabá. Cíle územního plánování, které se dotýkají udržitelného rozvoje v nezastavěném území vyjádřené například v § 38, odst. 4 zákona č. 283/2021 Sb. v platném znění „*zajišťuje ochranu nezastavěného území a ochranu a rozvoj zelené infrastruktury*,” lze definovat v úrovni plánu, ale jen velmi obtížně se v krajině skutečně realizují.

To jsou kromě velmi parciálního pohledu na krajinu pouze v rámci správního území jedné obce nejčastější kritiky územního plánování uvedené i ve schválené Politice krajiny. Schválená politika jako koncepční dokument se snaží překonat tyto nedostatky návrhem nového dokumentu, a to krajinného plánu. V rámci projednávání politiky jak mezi resorty, tak i v odborné veřejnosti se ale nepodařilo nalézt shodu o tom, jak má krajinný plán jako nový nástroj na usměrňování krajiny vypadat, jaká má být jeho role v systému rozhodování o území, v jakém územním rozsahu se má připravovat a co vlastně má a může být jeho obsahem. Z hlediska územního rozsahu se při formování Politiky krajiny vedly diskuse o novém dokumentu od relativně velké podrobnosti v rámci správního území obce a detailního řešení krajiny v konkrétní lokalitě až po koncepční pohled pro zpracování pro větší území, podobně jako současné územní studie krajiny. Stejně tak se vedly i poměrně široké diskuse o roli takového dokumentu, tedy zda má mít především evidenční, analytický charakter a shromažďovat na jednom místě, v jednom dokumentu všechny roztržštěné informace o krajině, nebo zda to má být více koncepční, návrhový dokument, který vychází ze současného stavu a který se soustředí na budoucí uspořádání krajiny.

Jak ze začarovaného kruhu

Lze s ohledem na změnu politického kurzu předpokládat, že další diskuse na téma krajinného plánování nejsou nyní aktuální. Přesto, pokud by došlo k budoucímu uplatnění tohoto zatím nejasně formulovaného dokumentu, lze doporučit některé kroky, které by mohly lépe vyjasnit roli a význam krajinného plánování.

Koncepčnost plánování

Chceme-li skutečně smysluplně plánovat udržitelnost krajiny jako celku, nelze řešit samostatně jednotlivá správní území obcí v Česku, tedy se pohybovat na rozsahu několika km². Vodní tok, údolí, hřeben nebo jiné fyzickogeografické, ale i krajinné prvky (lesy, stromořadí, meze) nekončí na hranici jednoho katastru, jednoho správního území – pokračují v širším území. Řešit jeden environmentální problém na malém území obvykle pouze znamená jeho přesunutí do jiného sousedního území. Pouze komplexní řešení v širším zázemí může přinést systémové řešení, které se uplatňuje stejně napříč rozdílnými katastry, a při jeho uplatnění může dojít ke skutečné koncepční změně v území. Povodňová ochrana na toku v rámci jedné obce obvykle vede ke zhoršení povodňové situace v další obci podél toku. To není skutečné řešení. Plánování pro širší území typicky pro mikroregionální celky na úrovni ORP nebo třeba budoucích společenství obcí by mohlo umožnit nalézt koncepci uspořádání krajiny pro širší krajinný celek. To současně umožňuje plánovat i detailní regulační krajinné plány, které řeší detailní uspořádání krajiny v konkrétní lokalitě a které přesně navrhují skladbu vhodných dřevin, detailní řešení zasakování a zpomalení odtoku vody na pozemku a další detailní řešení. Krajinný plán by mohl být koncepční dokument územního plánování, regulační plán krajiny je regulační nástroj podobně jako regulační plán v zastavěném území.

Krajinné vs. územní plánování

Diskuse o tom, zda potřebujeme nástroj, který bude efektivně a současně realisticky i s ohledem na náklady řešit uspořádání a využití krajiny, je snad de-

batami okolo přípravy Politiky krajiny ukončena. Je zcela zřejmé, že nástroj systematicky řešící stav a uspořádání krajiny mimo zastavěné území je nutný. Podle mého názoru je velmi efektivní, pokud tento nástroj bude existovat na bázi již existujících a relativně známých a užívaných dokumentů, tedy bude jako svého hlavního vehiklu využívat územní plánování a nebude se snažit vedle územního plánování konstruovat další, jiný typ dokumentu v gesci např. MŽP. Aby ale bylo možné krajinné plánování pevněji propojit s územním plánováním, musí se i územní plánování proměnit. Míra koncepčnosti územního plánování v krajině, a to i přes uplatňovanou koncepci uspořádání krajiny, je relativně slabá. Územní plán se při řešení krajiny orientuje více na hodnocení stavu než na stanovení regulativů využití území, případně do územního plánu dále propisuje další prvky krajiny uvedené v ÚAP. Představuje tak spíše hodnotící analytický rámec nebo zdroj informací o krajině, nikoliv však důsledně koncepci budoucího uspořádání.

Rozhodování o krajině

Pokud chceme dobrá řešení z krajinných plánů promítnout i do konkrétních území, musí existovat jasně vymezený orgán státní správy, který je ochoten a schopen výsledky krajinného plánu skutečně v území od uživatelů krajiny vymáhat a sankcionovat případná porušení. Pokud je nějaké území z jasně identifikovaných důvodů vymezeno jako potenciálně ohrožené a v krajinném plánu je toto uvedeno jako podmínka využití krajiny, tedy jako krajinný regulativ, je to informace pro uživatele, že se v takto vymezeném území musí chovat tak, aby jeho činnost nepřispívala ke zvyšování rizika. Na podobném principu je nyní koncipována protierozní vyhláška MŽP. Pokud tato doporučení nebude uživatel respektovat, může být orgánem státní správy sankcionován. Dosavadní model chování ke krajině musí skončit. V nezastavěném území můžeme dělat prakticky cokoliv, jen nesmíme překračovat konkrétní zákonem stanovené a úzce vymezené limity využití území, tedy nesmíme ničit chráněné prvky krajiny. Krajina není samoslužba bez placení.

Závěr

Změnu rozhodování o krajině je nutné postupně prosazovat a prosadit do praxe koncepčního rozhodování. Tyto změny není možné prosazovat v rámci gesce jednoho resortu a v rámci jedné vládní působnosti. Pokud chceme zajistit kvalitní prostředí i pro další generace obyvatel naší krásné země, musíme pro to teď a tady něco udělat. Tím minimem je podle mého názoru nalezení shody o obsahu koncepčního (nikoliv popisně analytického) dokumentu mezi územním plánováním a gescemi životního prostředí a jeho postupné prosazení do praxe. Ve střednědobém horizontu je nutné postupně prosadit, že odpovědnost za stav krajiny i její potenciální ohrožení má uživatel krajiny – a ten nese také odpovědnost za nedodržování omezení využití krajiny, které např. jako regulativy předepisuje krajinný plán.

Krajinné plánování může být velmi efektivní nástroj na usměrňování rozvo-

je, tedy na koncepční řešení budoucího dlouhodobého uspořádání krajiny. Stejně tak je možné od krajinného plánování požadovat efektivní stanovení podmínek pro využití krajiny, tedy regulaci nevhodných zásahů do krajiny. Pokud se takové kroky podaří dlouhodobě prosazovat, tak se možná jednou v roce 2526 mohou budoucí generace podívat na krajinu v Česku a pochvalovat a oceňovat řešení, která kdysi dávno plánovali, urbanisté a krajináři v krajinných plánech navrhli.

Použité zdroje:

- FORMAN, R. T. T.; GODRON, M. 1993. *Krajinná ekologie*. 1. vyd. Praha: Academia. 583 str. ISBN 80-200-0464-5.
- JANOVSKÁ, V. 2016. *Příčiny a důsledky fragmentace zemědělské půdy*. Disertační práce. Praha: Fakulta životního prostředí, Česká zemědělská univerzita v Praze.
- JELEČEK, L.; KABRDA, J. 2015. Změny ve využití ploch Česka 1990–2010 a jejich společenské hybné síly. In: *Geografické informácie*, roč. 19, č. 2, str. 38–61. ISSN 1337-9453.

MASOJÍDKOVÁ, P. 2020. *Územní studie krajiny jako nástroj řešení krajiny v územním plánování*. Diplomová práce. Praha: Přírodovědecká fakulta, Univerzita Karlova.

MÜLLEROVÁ, M. 2021. Analýza územních studií krajiny. In: *Urbanismus a územní rozvoj*, roč. XXIV, č. 2, str. 11–15. Brno: Ústav územního rozvoje. ISSN 1212-0855.

Politika krajiny České republiky s výhledem do roku 2050. In: *Politika krajiny on-line*. Text Politiky krajiny – schváleno usnesením vlády ČR č. 845. [cit. 2026-04-20].

SALZMANN, K.; SEMANČÍKOVÁ, E.; SMRČKOVÁ, A. 2024. Možnosti plánování krajiny. In: *Fórum ochrany přírody*, roč. 10, č. 4, str. 32–35. Liběchov: Fórum ochrany přírody. ISSN 2336-5056.

SKLENIČKA, P. 2003. *Základy krajinného plánování*. 2. vyd. Praha: Naděžda Skleničková. 321 str. ISBN 80-903206-1-9.

STEINER, F. R. 2012. *The living landscape: An ecological approach to landscape planning*. 2. vyd. Washington: Island Press. ISBN 978-1-59726-396-2.

RNDr. Radim Perlín, Ph.D.
Výzkumné centrum RURAL
Přírodovědecká fakulta
Univerzita Karlova

ENGLISH ABSTRACT

Who Plans and Manages the Landscape? By Radim Perlín

The issue of landscape planning has once again come to the forefront following the adoption of the Landscape Policy, approved by the Government of the Czech Republic in September 2026. Debates on the instruments for guiding landscape development, the search for appropriate planning scales, and discussions concerning responsibility for the current state and future spatial organisation of the landscape are the priority on the agenda and will remain an important topic for years to come. This article presents different perspectives on the current challenges related to landscape organisation. It examines the interrelationships, overlaps, and differences between spatial planning and landscape planning, as well as the roles of the various stakeholders who can influence the landscape condition and organisation. The article is based on the current legal framework and explores the alternative future approaches to integrating the traditional planning instrument – the spatial plan – with the newly designed landscape plan. Its objective is to stimulate further discussion on effective approaches to guiding landscape development, to highlight the considerable diversity of approaches to landscape planning, and to draw attention to the inconsistency between existing strategic policy documents and their practical implementation. Simply embedding a landscape concept into a planning document – whether called a landscape organisation concept forming part of a spatial plan or in a separate landscape plan – will not automatically bring positive changes in the landscape. The paper, therefore, outlines several possible future approaches to landscape planning. In particular, it argues for a more strategic and integrated approach to planning documents, stronger interconnection of spatial and landscape planning within a single planning framework, and the development of such a document for broader micro-regional territories.

KRAJINA V HLAVNÍ ROLI ANEB KRAJINNÉ PLÁNOVÁNÍ VE ŠVÝCARSKU A NĚMECKU

Eva Semančíková

Krajina čelí mnoha tlakům, které vyžadují efektivní nástroje pro vyvážení její ochrany a obnovy, přičemž klíčovou roli hraje existence funkčního krajinného plánování. Článek se zaměřuje na roli a postavení dokumentů krajinných plánů v hierarchických systémech plánování Německa a Švýcarska. Na základě literární rešerše porovnává míru závaznosti těchto dokumentů a jejich provázanost s územním plánováním na regionální a lokální úrovni. Výsledky ukazují, že zatímco Německo disponuje komplexním a legislativně ukotveným systémem krajinného plánování, v praxi se ukazuje důležitost kontroly kvality krajinných plánů a vymahatelnosti opatření. Švýcarský přístup klade větší důraz na princip subsidiarity a finanční motivaci klíčových aktérů prostřednictvím dotačních titulů. Závěr rešerše poukazuje na klíčovost transformace dobrovolných nástrojů na právně závazné mechanismy, nutnost zajištění nástrojů pro realizaci opatření do krajiny, zajištění kvality zpracování krajinných plánů a zavedení funkčních implementačních pobídek.

Úvod

Podobu současné krajiny ovlivňuje řada faktorů: od přírodních procesů a změn ve využívání území přes klimatické extrémní až po proměny společenského vnímání jejích hodnot. Ztráta biodiverzity, znečištění, změny krajinné struktury a funkčnosti v kontrastu s našimi požadavky na kvalitní a zdravé životní prostředí představují hlavní důvody, proč je nezbytné krajině věnovat pozornost. Potřebujeme proto efektivní politiky a nástroje, které dokáží posoudit každodenní tlaky na krajinu a být oporou v případech, kdy je nutné upřednostnit její ochranu či obnovu před developer-skými záměry. Zásadní roli přitom hraje existence hierarchického krajinného plánování, funkčních krajinných plánů a schopnost účinně provázat jejich cíle s územním plánováním.

Zlomovým bodem v přístupu ke krajině se stalo přijetí Úmluvy Rady Evropy o krajině v roce 2000 (dále jen úmluva). Ratifikovalo ji celkem 41 států, které ji tím uznaly jako právně závazný dokument. Cílem úmluvy [COE, 2000] je motivovat státy k přijímání opatření na místní, regionální i národní úrovni. Tyto kroky mají zajistit ochranu, péči a plánování krajiny, a tím udržet či zlepšit její kvalitu a podpořit povědomí o jejích hodnotách. Úmluva stojí na dvou klíčových principech: udržitelnosti a subsidiarity. Princip udržitelnosti klade důraz na komplexní vnímání krajiny v jejích

ekologických, sociokulturních a ekonomických souvislostech. Princip subsidiarity naopak ponechává státům volnost ve výběru konkrétních politik a nástrojů. Respektuje tak odlišné ústavní principy, administrativní uspořádání států i specifika jednotlivých krajin, která vyžadují rozdílné přístupy. Záleží také na samotných státech, zda pro naplňování úmluvy využijí stávající nástroje, nebo vytvoří nové. Podle Déjeant-Pons [2006] závisí ochota k inovacím v této oblasti na politické vůli, vládní struktuře a historické tradici plánování v dané zemi.

Přístup ke krajinnému plánování se proto napříč evropskými zeměmi liší [Semančíková, 2019]. Některé státy ponechaly krajinnou problematiku přímo v rámci procesů územního plánování, zatímco jiné zavedly samostatné nástroje v podobě specializovaných krajinných plánů. Povinnost jejich zpracování i míra právní závaznosti se však odlišují. Je třeba také podotknout, že některé státy, například Německo a Rakousko, úmluvu doposud neratifikovaly. Přesto má právě Německo dlouhodobě zavedenou praxi hierarchického krajinného plánování, v rámci kterého vznikají krajinné plány na regionální i lokální úrovni.

Cílem tohoto článku je na základě literární rešerše zmapovat existenci a roli krajinných plánů v procesu krajinného plánování. Práce se konkrétně zaměřuje na Německo a Švýcarsko – dvě země s dlouhodobě zavedeným systémem,

ve kterém má však samotný dokument krajinného plánu odlišné postavení.

Metodika

Tento článek vychází z literární rešerše a ze srovnání nástrojů krajinného plánování, a to především na regionální a lokální úrovni. Zvláštní pozornost je přitom věnována roli těchto nástrojů v rozhodovacích procesech. Konkrétně se práce zaměřuje na zjištění, zda v analyzovaných zemích existují samostatné dokumenty krajinných plánů, jaká je míra jejich právní závaznosti a jakým způsobem jsou prováděny se systémem územního plánování.

Výsledky

V evropském kontextu lze identifikovat různé přístupy. Některé země mají pevně ukotvený systém územního plánování a tematika krajiny je v různé míře řešena pouze jeho prostřednictvím¹, např. Finsko, Švédsko nebo Rakousko. Naproti tomu v jiných evropských státech – konkrétně v Německu, Nizozemsku, Francii, Itálii nebo Švýcarsku – fungují hierarchické systémy krajinného plánování na národní, regionální i místní úrovni, které podporují vznik samostatných dokumentů krajinných plánů. V dalších zemích existují nástroje s odlišnými názvy, ale funkčně jsou obdobné krajinným plánům. Jedná se například o španělské Landscape Catalogues², které předsta-

¹ https://elcl6.coe.int/WebForms/Public_List.aspx?En=en

² <https://www.catpaisatge.net/en/landscape-in-catalonia/landscape-catalogues>

vují nástroj pro zavádění cílů krajiny do územního plánování, nebo Landscape Character Assessment³ ve Velké Británii. V České republice doznává situace v posledních měsících zásadních změn. Ačkoliv se Česká republika dlouhodobě řadila k první skupince zemí, v roce 2025 došlo k výraznému posunu. Usnesením vlády č. 845 dne 29. října 2025 byla přijata Politika krajiny, která představuje nejvyšší národní rámec pro koncepční práci s krajinou. Současně Výzkumný ústav pro krajinu, v. v. i., koordinuje přípravu metodiky krajinného plánování, která má tento nový systém procesně ukotvit.

Míra povinnosti pořizovat krajinné plány se na regionální úrovni napříč státy liší, zatímco na lokální úrovni bývá jejich zpracování převážně dobrovolné. Rozdílů panují také v jejich vymahatelnosti. Například v Německu a Nizozemsku je pořízení krajinných plánů dobrovolné, avšak po jejich schválení se stávají právně závaznými. Naproti tomu francouzské krajinné plány žádnou právní závazností nedisponují. Níže je popsán procesní přístup k plánování krajiny v Německu a Švýcarsku.

Německo

Německé krajinné plánování představuje tzv. komplexní ekoprostorové plánování, které začleňuje ekologické principy do rozhodování o využití prostoru. Má legislativní oporu ve Spolkovém zákoně o ochraně přírody (BNatSchG)⁴ z roku 2009. Vychází z konceptuálních znalostí ekosystémů, klade důraz na prolínání prostorových funkcí a integruje environmentální požadavky napříč různými obory. Poskytuje komplexní údaje o životním prostředí, formuluje prostorově specifické cíle a konkrétní opatření v oblasti ochrany přírody a péče o krajinu.

Zásadní rolí krajinného plánování je shromažďovat a sjednocovat environmentální informace a cíle z různých odvětví a na jejich základě formulovat společné mezioborové vize. Pro ostatní odvětvová plánování pak slouží jako klíčový zdroj dat o životním prostředí a nástroj pro koordinaci jejich záměrů s cíli ochrany přírody.

Hierarchie krajinného plánování

Podle zákona BNatSchG je krajinné plánování ukotveno hierarchicky – od úrovně spolkových zemí přes regiony až po obce a jejich části. Tato struktura umožňuje formulovat cíle ochrany přírody jak na nadmístní, tak i na úzce lokální úrovni a zároveň exaktně zdůvodnit potřebná opatření k jejich dosažení. Výstupem tohoto procesu jsou následující typy krajinných plánovacích dokumentací:

- **Krajinné programy:** Stanovují nadmístní specifické cíle, požadavky a opatření na ochranu přírody a péči o krajinu pro celá území spolkových zemí. Jejich zpracování je dobrovolné.
- **Rámcové krajinné plány:** Stanovují nadmístní cíle, požadavky a opatření na ochranu přírody a péči o krajinu pro části spolkových zemí. Jejich vypracování je povinné pro všechny části států, pokud nadřazený krajinný program nestačí svým obsahem a mírou konkretizace.
- **Krajinné plány:** Stanovují cíle, požadavky a opatření na ochranu přírody a péči o krajinu pro místní úroveň obcí, přičemž vycházejí z rámcových krajinných plánů.
- **Plány zeleně:** Mohou se pořizovat pro části obcí. Zaměřují se na:
 - udržování otevřených prostranství, včetně návrhu městské krajiny, a rozvoj zelené infrastruktury v rezidenčních, komerčních a jiných stavebně využívaných oblastech;
 - navrhování, údržbu a rozvoj parků a jiných zelených ploch, vodních ploch a jejich břehů, městských lesů nebo jiných větších prostranství se zvláštním významem pro rekreaci, včetně okrajových částí sídel;
 - návrh, údržbu a rozvoj kulturní krajiny a rekreačních oblastí ve volné krajině.

Povinnost pořízení dokumentací a právní závaznost

Zákon BNatSchG definuje pořízení krajinných programů jako dobrovolné. Pro rámcové krajinné plány jsou BNatSchG definovány podmínky pro jejich pořízení (viz výše). Krajinné plány

(§ 11 BNatSchG) musí být vypracovány v okamžiku, kdy se v území vyskytly, jsou plánovány nebo lze očekávat změny přírody a krajiny. Tato podmínka z nich činí nástroj de facto povinný. V oblastech, kde jsou krajinné plány zpracovány, je následně vyžadováno i pořízení plánů zeleně.

Většina spolkových zemí uplatňuje model, v němž jsou nejprve zpracovány krajinné plány, které se následně integrují do územních plánů obcí. Zákon BNatSchG striktně vyžaduje, aby opatření navržená v rámci hierarchického krajinného plánování byla v souladu s požadavky územního plánování. Zároveň územní plánování, oborové plány a správní řízení musí zohlednit cíle, opatření a požadavky definované krajinnými programy, rámcovými plány krajiny a krajinnými plány. Případné odchylky musí být vždy explicitně odůvodněny.

Dohled nad plněním těchto úkolů na lokální úrovni vykonávají nadřazené orgány a další orgány veřejné správy. Klíčovou roli při implementaci, zajišťování efektivity a kontrole krajinných plánů hraje také veřejnost a nevládní organizace, které často disponují politickou i finanční podporou vlády. Revize všech dokumentací musí probíhat minimálně každých 10 let a na jejím základě se rozhoduje o případné aktualizaci.

Krajinné plánování vs. územní plánování

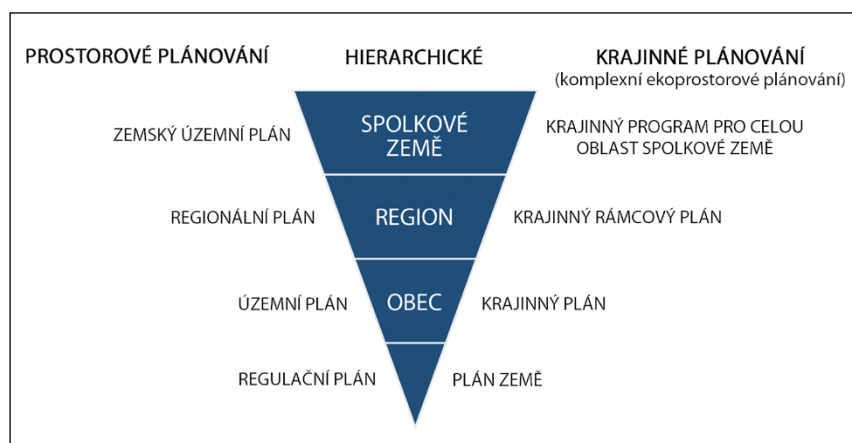
Krajinné plánování zrcadlově odpovídá hierarchické struktuře územního plánování, viz obr. 1. Všechny krajinné plány musí respektovat cíle a zásady a další požadavky územního plánování. Územní plány naopak musejí zohlednit prostorově relevantní cíle, požadavky a opatření ochrany přírody a krajiny.

Institucionální zajištění

Za vypracování krajinných plánů je zodpovědná Agentura ochrany přírody. Ta plní nezastupitelnou roli při komunikaci s místními nebo regionálními aktéry, např. vlastníky pozemků, zemědělci, skupinami zabývajícími se životním pro-

³ <https://assets.publishing.service.gov.uk/media/5aabd31340f0b64ab4b7576e/landscape-character-assessment.pdf>

⁴ https://www.gesetze-im-internet.de/bnatSchG_2009/BJNR254210009.html#BJNR254210009BJNG000200000

Obr. 1: Hierarchické územní a krajinné plánování v Německu

středím a ochranou přírody nebo širokou veřejností. Agentura je tak považována za klíčovou pro úspěch plánování a správu krajiny.

Metodická opora

Ačkoliv zákon BNatSchG nenařizuje jednotnou celostátní metodiku pro tvorbu krajinných plánů, definuje jejich doporučený obsah, který spolkové země plně respektují. Proces krajinného plánování obvykle zahrnuje následující klíčové fáze:

- inventarizace současného stavu přírody a krajiny a predikce očekávaného vývoje;
- stanovení cílů ochrany přírody a péče o krajinu;
- hodnocení aktuálního a očekávaného stavu přírody a krajiny v souladu se stanovenými cíli a identifikace možných konfliktů z nich vyplývajících;
- výběr opatření, která by měla být přijata pro implementaci.

Švýcarsko

Švýcarský hierarchický systém krajinného plánování má oporu ve třech důležitých zákonech:

- **Federální zákon o ochraně přírody a kulturního dědictví (1966)**⁵: Ukládá povinnost pečlivě spravovat a chránit krajinný ráz, historická místa i přírodní a kulturní památky (čl. 1). Tento princip se promítá do plnění všech federálních úkolů, projektů i do-

tačních politik (čl. 2). Zákon explicitně vyžaduje (čl. 3), aby byly krajinné dědictví a lokality místního významu spravovány s maximální péčí a tam, kde převažuje veřejný zájem, zůstaly zcela neporušeny. Tato povinnost platí bez ohledu na statutární význam daného území.

- **Zákon o prostorovém plánování (1979, aktual. 2019)**⁶: Zavazuje konfederaci, kantony a obce k hospodárnému využívání půdy a striktnímu oddělení stavebních ploch od nezastavitelných území. Koordinaci prostorových aktivit má vzniknout systém osídlení zajišťující žádoucí rozvoj země. Zákon cílí na ochranu přírodních zdrojů (půda, vzduch, voda, lesy, krajina) a podporu vnitřního rozvoje sídel při zachování kvality bydlení. Principy plánování (čl. 3) dále vyžadují vymezení dostatečných ploch pro zemědělství (zejména pro střídání plodin), citlivé začlenění sídel a staveb do krajiny, zachování volně přístupných břehů vodních toků, ochranu přírodních a rekreačních oblastí a udržení funkčnosti lesních ekosystémů.
- **Federální zákon o územním plánování a stavební zákon (1979, aktual. 2003)**⁷: Doplňuje požadavek na hospodárné využití půdy o ochranu městských a volných krajín i přírodních zdrojů, a to při zohlednění zájmů obyvatelstva a hospodářství včetně zemědělství (čl. 1). Pověřené orgány musí (čl. 5) dbát na zachování obdělávané půdy a přírodní základny života.

To zahrnuje ochranu esteticky cenných krajín, vyhlídek, vodních zdrojů, biotopů a kulturních objektů (např. tradičního rozptýleného osídlení či appenzelských domů), jakož i revitalizaci změněných stanovišť v souladu se zásadami udržitelnosti. Zároveň musí být zajištěna přiměřená nabídka stavebních pozemků. Kantony mají povinnost (čl. 6) ve svých stavebních plánech vymezit cenné a rekreačně významné oblasti. Konfederace pak zajišťuje (čl. 13) základní zásady a odvětvové plány pro územní rozvoj.

Hierarchie krajinného plánování

Krajinné plánování ve Švýcarsku má silné ukotvení na národní úrovni, která udává směr celé krajinné politiky [Rudaz, Stremlow, 2020]. Ta tvoří základ pro plánování na úrovni kantonů a obcí, kde vznikají tzv. koncepce rozvoje krajiny [EspaceSuisse, 2021].

- **Švýcarská koncepce krajiny (Swiss Landscape Concept, SLC)**⁸: Národní strategický dokument s dlouhou tradicí (první verze z roku 1997, aktual. 2020). Definuje krajinu jako dynamický výsledek interakce fyzického prostředí a lidského vnímání a využívání. Toto pojetí pokrývá venkovské i urbanizované oblasti a je plně v souladu s Úmluvou Rady Evropy o krajině, kterou Švýcarsko ratifikovalo v roce 2013. Krajina je zde vnímána jako zrcadlo přírodně-historického a kulturního vývoje zahrnující aspekty stavební kultury i biologické rozmanitosti (ekologická infrastruktura). Koncepce definuje 7 obecných cílů, 7 cílů vázaných na typy krajín a 13 cílů určených pro konkrétní sektory hospodářství s cílem zvýšit jejich odpovědnost za kvalitu krajiny.
- **Koncepce rozvoje krajiny kantonu**: Kantony nesou výhradní odpovědnost za ochranu přírodních a kulturních hodnot mimo stavební zóny a za ochranu významných sídel uvnitř těchto zón. Spolková vláda kantonům zpracování koncepcí doporučuje a Federální úřad pro životní prostředí (FOEN – Federal Office for the

⁵ https://www.fedlex.admin.ch/eli/cc/1966/1637_1694_1679/en

⁶ https://www.fedlex.admin.ch/eli/cc/1979/1573_1573_1573/de

⁷ https://ar.clex.ch/app/de/texts_of_law/721.1#paragraphtext_content_fn_637185_2_5

⁸ <https://www.bafu.admin.ch/fr/publication?id=w9BpaN62yXoP>

Environment) je spolufinancuje. Konceptce slouží jako odborný podklad pro územní plány a jako nástroj k holistickému řízení prostorového rozvoje. Na základě definovaných charakteristik krajiny (stanovených na národní úrovni a zpřesněných kantony) určují, které kvality mají být zachovány (cíle ochrany) a které podpořeny či nově vytvořeny (cíle rozvoje). Konceptce sladují odvětvové politiky (lesnictví, zemědělství, energetika, doprava aj.) a vytvářejí zastřešující rámec pro navazující regionální a obecní plány.

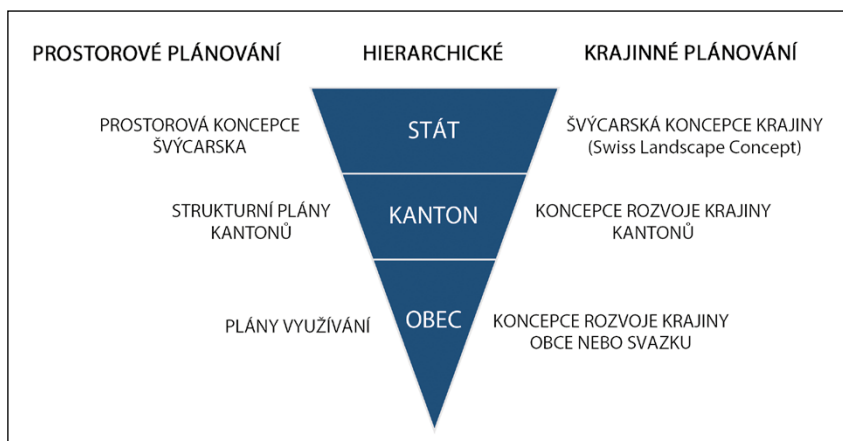
- **Konceptce rozvoje krajiny obce:** Obce jsou primárně odpovědné za ochranu hodnot uvnitř stavebních zón (s výjimkou krajin celostátního významu). Obecní konceptce se zpracovávají zpravidla pro území jedné obce. V případě, že krajinné vazby přesahují katastrální hranice, pořizují se ve vhodném měřítku pro účelová sdružení obcí.

Povinnost pořízení dokumentací a právní závaznost

Pořízení koncepcí rozvoje krajiny na úrovni kantonů a obcí není povinné. Za rozvoj krajiny ve Švýcarsku odpovídá federální vláda, kantony, úřady prostorového plánování regionů a obce. Závazný rámec pro rozvoj švýcarské krajiny, jejích přírodních a kulturních hodnot tvoří národní Švýcarská konceptce krajiny, z níž musí vycházet všechny úrovně správy při plnění svých úkolů a sladování zájmů.

Krajinné plánování vs. územní plánování

Pokud kantony pro své území zpracují konceptci rozvoje krajiny, stává se tento dokument závazným prostřednictvím integrace do územních plánů. Hierarchii prostorového a krajinného plánování znázorňuje obr. 2. Územní plány (strukturní plány a plány využití) musí cíle kvality krajiny začlenit do každodenní aplikační praxe a prostorově účinných sektorových politik [EspaceSuisse, 2021]. Například v zemědělské politice mohou farmáři na základě těchto cílů žádat o přímé platby (příspěvky na kvalitu krajiny) za realizaci konkrétních opatření. Konceptce rozvoje krajiny kantonů nejsou v současnosti zpracovány

Obr. 2: Hierarchické územní a krajinné plánování ve Švýcarsku

pro všechny kantony. Nicméně pokud jsou zpracovány, jsou závazné skrze jejich provázání s územními plány.

Institucionální zajištění a zapojení veřejnosti

Kompetence pro naplňování krajinných koncepcí se napříč kantony liší – agendu spravují úřady pro územní plánování, úřady životního prostředí nebo specializovaná pracoviště. Kantony obcím poskytují odbornou metodickou i finanční podporu (skrze kantonální programy pro krajinu a přírodu). Samotné obce pak fungují jako výkonné plánovací orgány zodpovědné za lokální územní plánování. Zásadním prvkem celého procesu je participace: zatímco na kantonální úrovni se do tvorby koncepcí zapojují především zástupci administrativy, hospodářského sektoru a nevládních organizací, na regionální a lokální úrovni je kladen silný důraz na aktivní zapojení široké veřejnosti.

Metodická opora

Za přípravu kantonálních koncepcí odpovídá obvykle kantonální odborné středisko pro přírodu a krajinu, které proces koordinuje s dalšími dotčenými úřady. Metodický postup se skládá ze tří hlavních fází. V analytické fázi probíhá inventarizace a charakterizace jednotlivých krajinných typů v kantonu. Následuje návrhová (strategická) fáze, během níž zúčastněné strany v participativním procesu diskutují o hodnotách, deficittech a potenciálech území. Výsledkem této fáze je definice cílů kvality krajiny a výběr nástrojů k jejich dosažení, což se zhmotňuje do podoby mapových

podkladů a schválené zprávy. V závěrečné aplikační fázi je konceptce pevně zakotvena v kantonálním strukturálním plánu, regionálních a obecních plánech i v sektorových politikách, a to včetně podrobného akčního plánu s jasně přidělenou odpovědností za realizaci.

Diskuse a závěr

Porovnání německého a švýcarského přístupu ke krajinnému plánování odhaluje dva odlišné modely, které sice sdílejí společný cíl – udržitelnou péči o krajinu – ale k jeho dosažení volí rozdílné cesty. Zatímco Německo spoléhá na pevně ukotvenou legislativní hierarchii a provázanost plánů od spolkové po lokální úroveň, Švýcarsko klade silnější důraz na princip subsidiarity, participaci a finanční motivaci prostřednictvím dotačních titulů.

Německý model, ačkoliv je legislativně velmi propracovaný, naráží v praxi na limity své vymahatelnosti [Luo et al., 2020; Wende et al., 2020]. Studie poukazují na fakt, že samotná existence plánů nemusí zaručovat úspěšnou realizaci opatření. Ukazuje se, že pro zvýšení efektivity je nezbytné posunout systém od dobrovolnosti směrem k právní závaznosti. Důležité je také personální posílení kontrolních orgánů a zavedení mechanismů, které by zajistily nejen formální kvalitu zpracování plánů, ale i dohled nad jejich plněním. Nezbytná se v německém kontextu jeví také potřeba finanční podpory. Pro obce a regiony jsou klíčové dostupné kapacity pro implementaci složitých opatření. Řešením by mohlo být poskytování pří-

mé asistence s prováděním cílů a vytvoření systému alternativních, zejména finančních pobídek, které by motivovaly vlastníky pozemků k aktivní spolupráci. Právě v oblasti finančních pobídek nabízí zajímavou inspiraci švýcarský model. Provázání cílů kvality krajiny se systémem přímých plateb v zemědělství se ukazuje jako vysoce efektivní nástroj. Švýcarská zkušenost potvrzuje, že pokud je ochrana krajinných hodnot ekonomicky atraktivní pro klíčové aktéry v území (zejména farmáře), zvyšuje se ochota k realizaci opatření i bez striktních příkazů. Společným jmenovatelem úspěchu v obou zemích je nicméně integrace.

Cílem tohoto článku bylo zmapovat roli a postavení dokumentů krajinných plánů v procesech plánování krajiny v Německu a Švýcarsku. Analýza potvrdila, že obě země disponují vyspělými nástroji, které překračují rámec běžné evropské praxe, avšak liší se ve strategii jejich uplatňování. Z provedeného srovnání vyplývá, že nezbytným předpokladem funkčního krajinného plánování je

integrace do dalších politik, koncepcí a plánů. Krajinné plánování se musí stát součástí širšího rozhodovacího procesu o území. Vedle kvalitně zpracovaných krajinných plánů je také důležitá existence jasných implementačních mechanismů, které zajistí přenos navržených cílů a opatření do reálné krajiny, ať už v podobě právní vymahatelnosti nebo v podobě motivačních pobídek a dotační podpory. Krajinné plánování funguje pouze tehdy, pokud nezůstane izolovanou disciplínou, ale komplexním nástrojem.

Použité zdroje:

COE. 2024. *Information System of the Council of Europe Landscape Convention*. [on-line]. Strasbourg: Council of Europe Landscape Convention. Dostupné z: https://elcl6.coe.int/WebForms/Public_List.aspx?En=en.

DÉJEANT-PONS, M. 2006. The European Landscape Convention. In: *Landscape Research*, 2006, 31(4): 363–384. ISSN 0142-6397. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/01426390601004343>.

ESPACESUISSE. 2021. *Lehrbuch Einführung in die Raumplanung: Komplette Überarbeitung*. Zürich: EspaceSuisse.

LUO, T.; LIN, Y.; VON HAAREN, C.; WANG, Z. 2020. Values and Legal Framework of German Landscape Planning and the Implications. In: *Landscape Architecture Frontiers*, 2020, 8(1): 10–25. ISSN 2096–336X. Dostupné z: <https://doi.org/10.15302/J-LAF-1-020020>.

RUDAZ, G.; STREMLow, M. 2020. Landscape policy in Switzerland: everyone's business. In: *The environment – Natural resources in Switzerland*, 2020, 3: 4–5. ISSN 1424-7186. Dostupné z: https://issuu.com/bundesamt-fuer-umwelt-bafu/docs/201764_bbl_umwelt_03-20_en_web/4.

SEMANČÍKOVÁ, E. 2019. *Landscape policy in the Czech Republic*. Ph.D. Thesis Series, No. 11. České Budějovice: University of South Bohemia, Faculty of Science, School of Doctoral Studies in Biological Sciences. 187 pp.

WENDE, W.; WALZ, U.; STEIN, C. 2020. Evaluating municipal landscape plans and their influence on selected aspects of landscape development – An empirical study from Germany. In: *Land Use Policy*, 2020, 99: 104996. ISSN 0264-8377. Dostupné z: <https://doi.org/10.1016/j.landusepol.2020.104855>.

Ing. Eva Semančíková, Ph.D.
Katedra biologie ekosystémů
Přírodovědecká fakulta
Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích

Odbor ekologie krajiny
Výzkumný ústav pro krajinu, v. v. i.

ENGLISH ABSTRACT

Landscape at the Forefront: Landscape Planning in Switzerland and Germany, by Eva Semančíková

The landscape faces multiple pressures that require effective instruments to balance its protection and restoration, while a well-functioning system of landscape planning plays a crucial role. This paper examines the role and status of landscape plans within the hierarchical planning systems of Germany and Switzerland. It compares the legal status of these planning documents and their interconnection with spatial planning at the regional and local levels, based on a literature review. The findings indicate that, while Germany has established a comprehensive and legally embedded system of landscape planning, practical experience highlights the importance of quality control of landscape plans and the enforceability of the proposed measures. The Swiss approach places greater emphasis on the principle of subsidiarity and on providing financial incentives for key stakeholders through subsidy programmes. The review concludes that it is essential to transform voluntary planning instruments into legally binding mechanisms, establish effective instruments for implementing landscape measures, ensure the quality of landscape plans, and introduce well-functioning implementation incentives.

ZDRAVÁ KRAJINA: UNIKÁTNÍ PROJEKT PLZEŇSKÉHO KRAJE

Jana Slavíková

Článek představuje projekt Zdravá krajina Plzeňského kraje, který se zaměřuje na adaptaci krajiny na dopady klimatické změny a dlouhodobě nevhodného hospodaření. Projekt vychází z komplexního pojetí krajiny jako funkčně propojeného systému vymezeného hydrologickými povodími. Jeho hlavním nástrojem jsou detailní krajinné studie zpracováváné v povodích IV. řádu, které integrují hydrologická, ekologická, urbanistická a krajinářská hlediska a navrhují konkrétní adaptační a krajinotvorná opatření. Text popisuje vznik projektu, jeho metodický rámec, zapojení místních aktérů, mechanismy realizace opatření i možnosti financování. Projekt je prezentován jako příklad dobré praxe s potenciálem využití v dalších regionech České republiky.

Klimatická změna – hrozba, nebo příležitost?

V České republice i jinde ve světě zaznamenáváme měnící se klima. Typickými projevy jsou růst průměrné roční teploty vzduchu, změna distribuce ročních úhrnů srážek, zvýšená evapotranspirace a extrémní hydrometeorologické projevy. Účinky klimatické změny pocítujeme výrazněji i díky nevhodnému využívání krajiny. Vlivem intenzivního hospodaření dochází ke snížené retenční a infiltrační schopnosti i zvýšenému povrchovému odtoku provázenému půdní erozí. Nevhodné hospodaření má negativní dopad také na snižující se množství důležitého půdního edafonu.

Zásadní roli při zachování stabilní krajiny během změn, které nás čekají, má i hospodaření v lesích. Monokulturní smrčiny, které u nás dlouhá desetiletí

až staletí dobře prosperovaly, se za současné situace ukazují jako neudržitelné. Také narůstá podíl zastavěných a zpevněných ploch včetně silničních staveb, což spolu s dalšími faktory snižuje biodiverzitu a konektivitu krajiny a naopak zvyšuje její fragmentaci.

Vedení Plzeňského kraje vnímalo tyto problémy jako hrozbu. Zároveň za nimi ale spatřilo velkou výzvu a příležitost. Přijmutí zodpovědnosti za zachování krajiny, která nás živí, a za její fungování i pro budoucí generace sejevilo jako nevyhnutelné.

Myšlenka projektu Zdravá krajina

V roce 2022 vznikl projekt Zdravá krajina Plzeňského kraje. Odborníci z kraje nenalezli na celostátní ani jiné úrovni

dostatečně funkční přístup k obnově a adaptaci krajiny, který by ji bral jako jeden propojený celek a díval se komplexně na všechny její části s vizí do budoucích desetiletí. Proto vznikl projekt Zdravá krajina a byl vytvořen strategický koncept pro celý Plzeňský kraj.

Nový projekt začal vnímat krajinu jako jedno prostředí, které je propojeno říční sítí a její jednotlivé složky spolu prostřednictvím této sítě „komunikují“. Například pokud chcete řešit eutrofizaci vodní nádrže v údolí, nikdy se vám to nepodaří, když nedáte do pořádku celé dílčí povodí nad nádrží. Jenže takový komplexní pohled je problematický jak pro jednotlivé obce, tak i hospodařící subjekty v území (zemědělce, lesníky, rybáře atd.). Každý z nich hájí svůj dílčí zájem na malém území. Naopak z celostátního pohledu nelze jít do detailu, kdy by bylo možné řešit konkrétní problémy na konkrétních místech. Kraj si ale jako přiměřeně velká samosprávná jednotka může dovolit velkorysý pohled na rozsáhlejší území a zároveň se umí zaměřit i na malé lokality.

Počátky

Jaká je historie Zdravé krajiny? Na jejím počátku stála komplexní studie – **Regionální strategie adaptačních opatření Plzeňského kraje pro zadržení vody v krajině (RESAO)**. V ní bylo pomocí komplexní analýzy, zohledňující všechna důležitá data od míry eroze přes množství odvodněných pozemků až po podíl soukromého vlastnictví, vtypováno prvních 20 oblastí, tzv. prioritních. Jenže přes prvotní úvahu se

Foto © Marie Vítová

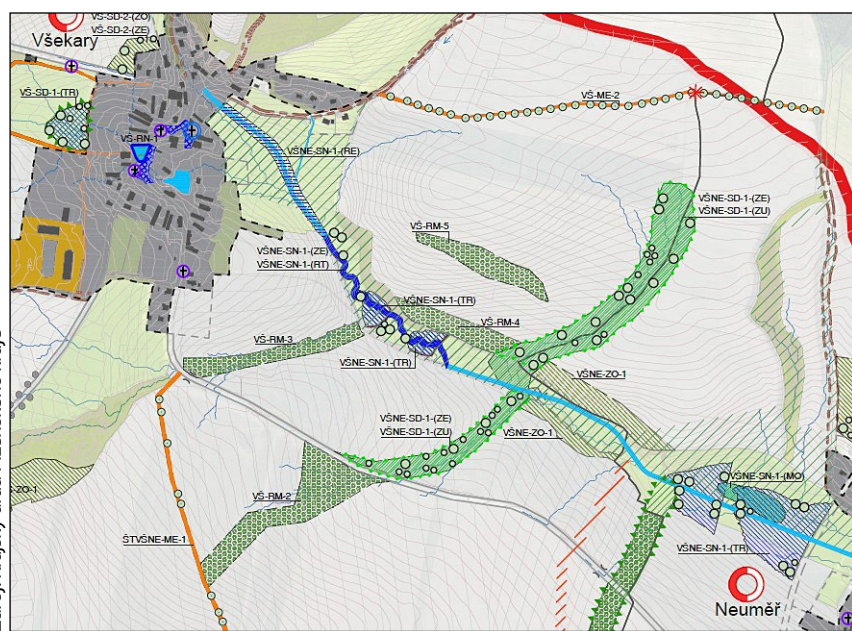
Erozní událost ze 30. 8. 2022, Mirošov

ukázalo, že nebude stačit jenom identifikovat ta „nejhorší“ území, která mají zároveň potenciál. Data byla příliš málo podrobná, aby se na jejich základě dalo pomoci konkrétním lokalitám. Pro reálné řešení bylo třeba pokračovat dál. Identifikovanými územími se tedy kraj začal zabývat v detailu.

Vybrané prioritní oblasti kopírují drobná hydrologická povodí IV. řádu a velikostně se pohybují přibližně od 7 km² do 40 km². Postupně se v nich zpracovávají **detailní územní studie krajiny**. Ty

neřeší pouze hydrologické poměry, ale například i erozi, biodiverzitu, propustnost krajiny, urbanistickou strukturu, modrozelenou infrastrukturu, historicko-kulturní fragmenty a další. Výsledkem studií je návrh konkrétních opatření. Ta budou pomáhat v krajině při adaptaci na klimatickou změnu přesně tam, kde je to potřeba. Pilotní a vzorovou studií, která byla zpracována nezávisle na RESAO, byla Územní studie krajiny na katastrálním území obce Potvorov (severní Plzeňsko). Hlavním důvodem vzniku studie bylo, že Potvorov byl v minulosti několikrát zasažen bleskovými povodněmi. Zhotovená studie tedy navrhně vhodná opatření, která obci tyto

Územní studie povodí Chuchly (výřez z hlavního výkresu)

negativní projevy klimatické změny
a nevhodného hospodaření pomohou
zmírnit.

V současnosti jsou dokončené čtyři územní studie krajiny. Na Dobřansku v povodí Radbuzy, na Klatovsku v povodí Úhlavy, na Zlatém potoce a v povodí Chuchly. V dalších dvou oblastech se intenzivně pracuje. V červnu 2026 byla dokončena studie na Srbském potoce a v červenci 2027 bude dokončena studie na řece Klabava. Pro Zlatý potok a Chuchlu bylo využito financování z Národního plánu obnovy, ostatní dokumenty jsou zatím hrazeny z rozpočtu Plzeňského kraje. Dokončené a rozpracované studie dnes celkem pokrývají plochu 157 km² a alespoň okrajově zasahují do katastrálních území přibližně 32 obcí.

Zpracovatelé studií jsou týmy odborníků vedené krajinným architektem. Pro každé území je vypisováno samostatné výběrové řízení, při němž je kladen důraz na odbornou kvalitu zpracování zakázky. Podané nabídky proto nejsou hodnoceny pouze z hlediska nejnižší ceny, ale jsou u nich zohledňovány také referenční zakázky a celkový přístup ke zpracování studií. Každá zpracovaná studie je po dokončení zanášena do Národního geoportálu územního plánování (NGÚP), čímž se stává neopominutelným podkladem pro další dokumenty a záměry v území. Obsah jednotlivých studií si můžete prohlédnout na portálu Plzeňského kraje (<https://www.plzensky-kraj.cz/zdrava-krajina>).

Neděláme „studie do šuplíku“

Škarohlídi by mohli namítnout, že se jedná o další drahé dokumenty „do šuplíku“. Záměr Plzeňského kraje je ale přesně opačný. Realizaci navržených opatření kraj dál aktivně prosazuje. Dělá to pomocí komunikace s obcemi a místními aktéry už v průběhu zpracování studií. V každé oblasti probíhají dvě veřejná projednání pro všechny občany a další jednání s vedením obcí i zemědělci. Konzultace se uskutečňují i s dotčenými orgány, například Povědomím Vltavy, s. p., Státním pozemkovým úřadem, Agenturou ochrany přírody a krajiny ČR a dalšími.

Po dokončení studií nastupuje na scénu **poradenský orgán** kraje. Zájemcům o realizaci opatření nabízí poradenství a pomoc třeba s vyřízením dotací. Pracovníci kraje umí v případě potřeby zajistit celou realizaci projektu „na klíč“, pokud k tomu obec nemá dostatek vlastních sil. Během roku 2025 se podařilo zrealizovat první navržená opatření a na dalších se intenzivně pracuje. Vznikl krajinnotvorný sad v obci Semněvice na pozemku Biskupství plzeňského, proti-erozní mez v Dobřanech nebo liniové výsadby v obci Skašov. Na rok 2026 je naplánován např. mokřad na neobhospodařovaném pozemku, vycházkový okruh s obnovou tůní a další výsadby.

Zapojení soukromého sektoru

Největším zádrhelem pro realizaci opatření je nedostupnost pozemků, resp. neochota soukromých vlastníků strpět krajinná opatření na své půdě. To se snaží řešit Plzeňský kraj v rámci poradenství, v dlouhodobém horizontu mohou pomoci jednoduché nebo komplexní pozemkové úpravy. Za ideální stav v rámci projektu je považován takový, kdy se nejprve zpracuje územní studie krajiny, na kterou následně naváží komplexní pozemkové úpravy, případně jednoduché pozemkové úpravy. Tyto pozemkové úpravy do svých návrhů zahrnou opatření vycházející z územní studie krajiny. Navrhnou plán společných zařízení a pomohou krajinu pozemkově vypořádat tak, aby se navržená opatření z územní studie krajiny podařila realizovat. Zpracované územní studie krajiny jsou po dokončení zapisovány do NGÚP a stávají se důležitým podkladem pro zpracování výše zmíněných komplexních pozemkových úprav nebo územních plánů a dalších dokumentací.

Druhým problémem může být financování. Do současné doby bylo velkou část projektů možné pokrýt z národních nebo evropských zdrojů. Velmi se přitom osvědčila spolupráce a konzultace s kolegy z Agentury ochrany přírody a krajiny ČR.

Nicméně stabilita financování opatření z dotačních zdrojů v budoucnu je nejistá. **Vznikla tak myšlenka zapojit**

Foto © Zdravá krajina

Komunitní výsadba sadu v Semněvicích, listopad 2025

prostřednictvím ekoznačky „Zdravá krajina partner projektu“ do realizace krajinných a environmentálních opatření firmy ze soukromého sektoru. Zpočátku se na nápad některých pracovníků projektu dívali poněkud skepticky. Ukázalo se ale, že může velmi dobře fungovat. Výhodou je, že firmy mohou přispět i na opatření, která nelze hradit prostřednictvím běžných dotací. Příspěvky na krajinná opatření formou darů jsou daňově odpočitatelné a je možno je vykázat při plnění cílů ESG. U některých firem navíc začíná být péče o své okolí součástí firemní a zaměstnanecké kultury. V minulých letech se tak podařilo například vybudovat tůň a stezku v rezervaci Janovský mokřad, vytvořit umělý ostrov pro hnízdění ptáků nebo zrevitalizovat lokalitu s výskytem kuňky žlutobřiché.

Plzeňský kraj dále začal díky partnerské aktivitě **vykupovat do svého vlastnictví biologicky cenné pozemky**, u kterých je potenciál pro další využití v ochraně krajiny. Podařilo se tak rozšířit Janovský mokřad.

Práci kolem studií to nekončí

Z dalších aktivit, které se pojí se Zdravou krajinou, můžeme jmenovat i osvětu. Vnášení tématu adaptace a posílení krajiny do veřejného prostoru je pro kladné přijímání krajinných opatření nezbytné. Proběhlo několik přednášek na Západočeské univerzitě v Plzni, České zemědělské univerzitě v Praze nebo Střední škole zemědělské a potravinářské v Klatovech. Zapojily se také mateřské školy v některých prioritních oblastech. Pracovníci Zdravé krajiny se zúčastňují

Foto © Tatána Týplová, 2023

Pratutí v Janovském mokřadu – rezervaci založené Plzeňským krajem

konferencí a dalších akcí, kde předávají dále své zkušenosti. Studentům Západočeské univerzity v Plzni je umožněno spolupracovat se Zdravou krajinou na bakalářských a diplomových pracích.

Jako vlastní příklad dobré praxe využívá Plzeňský kraj přírodní rezervaci Janovský mokřad. Byly zde vykoupeny pozemky od soukromého zemědělce. Ten plánoval půdu odvodnit a pěstovat na ní kukuřici. Z pohledu retence vody ale bylo území velmi významné, protože díky činnosti bobra evropského zde docházelo k přirozenému rozlivu a zadržování povrchové vody. V části území, které bylo vyhlášeno jako rezervace, jsou nyní zřízeny pastevní areály pro velké kopytníky a zároveň tu byl ponechán prostor pro klidné hnízdění vodního ptactva.

Klíčová je spolupráce

Na projektu Zdravá krajina se mimo jiné spolupracuje s odborníky z Agentury ochrany přírody a krajiny ČR, Povodí Vltavy, s. p., Státního pozemkového úřadu, Lesů ČR, s. p., Sdružení měst a obcí Plzeňského kraje a dalšími subjekty. Významným partnerem je Biskupství plzeňské. Církev v některých katastrálních územích vlastní nezanedbatelný podíl zemědělské půdy. A jelikož se v posledních letech snaží o své majetky starat s péčí řádného hospodáře, bylo

pro Zdravou krajinu stěžejní navázat s ní nadstandardní vztahy.

Zdravá krajina se stává vzorem

Pokud by chtěl sám Plzeňský kraj pokrýt studiemi celé své území, trvalo by to dlouhé desítky let. To ale není cílem.

Jednou z ústředních myšlenek celého snažení Plzeňského kraje je, že bude působit jako vzor pro všechny aktéry, kterým není lhostejné zachování stability krajiny. Po čtyřech letech od založení projektu se ukazuje, že tento cíl se velmi pozvolna stává skutečností. Na Plzeňský kraj začaly postupně chodit zprávy od obcí mimo prioritní oblasti. Vedení například Starého Plzeňce, Cebivě nebo Plané u Mariánských Lázní zaznamenala problémy na svém vlastním území. Plzeňský kraj je podpořil individuálními dotacemi pro možnost zpracovat vlastní podkladové dokumenty. Pro rok 2026 je připraven oficiální dotační program pro zpracování územních studií krajiny a z nich vycházejících dokumentací. Kraj tak dále podpoří realizace návrhů z těchto studií.

A co dál?

Ještě ambicióznějším cílem je nabídnout vzor v možnostech péči o krajinu

ostatním krajům v České republice. V tom by mohlo pomoci zapojení Zdravé krajiny do projektu LIFE ADAPT CZ. Žádost o financování od Evropské unie, ke které se Plzeňský kraj připojil, v současné době podává Ministerstvo životního prostředí společně s dalšími aktéry. V létě letošního roku bude jasné, zda bude žádost úspěšná a Zdravá krajina se tak i díky Evropské unii bude moci rozvíjet minimálně dalších deset let.

Velkým hnacím motorem celého projektu jsou samotné realizace navržených opatření. Od roku 2024 bylo zrealizováno v rámci projektu Zdravá krajina celkem sedm opatření vycházejících z územních studií krajiny. Dále pak devět partnerských projektů z Partnera Zdravé krajiny, které byly zaměřeny na podporu biodiverzity a zadržování vody v krajině.

Informace o průběžném dění kolem projektu jsou pravidelně zveřejňovány na webových stránkách www.zdravakrajina.cz a sociálních sítích projektu.

**ZDRAVÁ
KRAJINA**

*Ing. Jana Slavíková
Oddělení vodního hospodářství
Odbor životního prostředí
Krajský úřad Plzeňského kraje*

ENGLISH ABSTRACT

Healthy Landscape: A Unique Initiative of the Pilsen Region, by Jana Slavíková

This paper presents the Healthy Landscape of the Pilsen Region project, which focuses on adapting the landscape to the impacts of climate change and the long-term effects of unsustainable land management. The project is based on a holistic approach to the landscape as a functionally interconnected system delimited by hydrological catchments. Its principal instrument consists of detailed landscape studies developed at the level of fourth-order catchments, integrating hydrological, ecological, spatial planning, and landscape design perspectives while designing specific adaptation and landscape restoration measures. The paper describes the origins of the project, its methodological framework, the involvement of local stakeholders, the mechanisms for implementing proposed measures, and the available funding opportunities. The project is presented as an example of good practice with the potential for implementation by other regions of the Czech Republic.

KONCEPCE ZELENĚ MĚSTA OSTRAVY JAKO NÁSTROJ KOMPLEXNÍHO PLÁNOVÁNÍ MĚSTSKÉ A PŘÍMĚSTSKÉ KRAJINY

Daniela Davidová, Romana Konkolová, Pavel Řihák

Článek představuje metodiku a postup tvorby Koncepce zeleně města Ostravy jako modelový příklad komplexního plánování městské a příměstské krajiny v podmínkách postindustriální regionální metropole. Navazuje na dlouhodobý požadavek Strategického plánu rozvoje města Ostravy mít ucelený dokument pro rozvoj a správu zeleně, který naplňuje mimo jiné cíl „přiblížit město přírodě a šetrně nakládat se zdroji“ a propojuje sídelní zeleň s příměstskou krajinou a podporuje jejich vzájemné vztahy. Koncepce využívá kombinaci analytických, typologických a interpretačních postupů nad dostupnými prostorovými daty. Zvláštní důraz je kladen na hodnocení dostupnosti a kapacity zelených veřejných prostranství a příměstské krajiny, na kvalitu rozhraní příměstské a městské krajiny a na schopnost výsledků překlápat se do konkrétních projektů a podrobnějších dokumentací a studií. Výsledkem je rámcový obraz městské a příměstské krajiny Ostravy. Diskuse se zaměřuje na limity stávajícího systému územního plánování a na roli zásad územního rozvoje, územního plánu a územně analytických podkladů a na přenositelnost metodiky do jiných velkých měst a obvodů obcí s rozšířenou působností. Závěrem článek formuluje doporučení pro rozvoj integrovaného plánování krajiny v městských regionech a efektivní směřování investic do zelené infrastruktury v kontextu Politiky krajiny a metodiky krajinného plánování.

Úvod

Úmluva Rady Evropy o krajině klade důraz na ochranu, správu a plánování krajiny jako celku a vyzývá smluvní státy k vytváření krajinných politik a nástrojů, které překonávají sektorové i územní dělení krajiny [Úmluva Rady Evropy o krajině].

V českém prostředí na tyto požadavky navazuje Politika krajiny [MŽP, 2025] a připravovaná metodika krajinného plánování, jejichž cílem je vytvořit rámec pro koordinované plánování krajiny od národní po lokální úroveň. Významnou roli v tomto procesu mají hrát velká města a metropolitní regiony, kde se nejintenzivněji střetávají zájmy urbanizace, ochrany přírody, rekreace a hospodářského využití krajiny.

V praxi velkých měst však dosud převládalo oddělené nahlížení na „zeleň ve městě“ a „příměstskou krajinu“. Sídelní zeleň je tradičně řešena zejména z hlediska kvality veřejných prostranství, rekreace a adaptace na změnu klimatu [Gehl, 2012; Strejčková a kol., 2019], zatímco příměstská krajina je spojována především s ochranou zemědělské půdy, lesů, krajinného rázu či širší krajiny [Skleníčka, 2003; Nepomucký a Salašová, 1996]. Toto fragmentované pojetí vede k tomu, že se jednotlivé nástroje

a koncepce navzájem míjejí a nedokáží vytvořit společný rámec pro udržitelný rozvoj sídla i krajiny.

Ostrava, jako postindustriální krajská metropole tvořená zhruba z poloviny území městskou krajinou a z poloviny příměstskou krajinou (obr. 1), dlouhodobě deklaruje ambici „přiblížit město přírodě a šetrně nakládat se zdroji“. Strategický plán rozvoje města Ostravy na roky 2024–2030 [SMO, 2024] a navazující koncepční dokumenty kladou důraz na kultivaci prostředí pro život všech generací a přiblížení města přírodě, mimo jiné prostřednictvím systémového rozvoje zeleně a modrozelené infrastruktury. Přesto až do posledních let chyběl ucelený dokument, který by na městskou zeleň a příměstskou krajinu nahlížel jako na jeden systém a umožňoval řídit jejich rozvoj v souladu se strategickými cíli města.

Koncepce zeleně města Ostravy (dále koncepce) [MAPPA, 2025], zpracovaná městskou organizací Městský ateliér prostorového plánování a architektury (dále MAPPA) a schválená zastupitelstvem v roce 2025, vznikala právě s ambicí tuto mezeru zaplnit. Klíčovým východiskem bylo přesvědčení, že nelze plánovat příměstskou krajinu a sídelní zeleň odděleně: koexistují, mají na sebe zásadní vliv a společně určují kvalitu

života obyvatel i stav přírodních systémů. Důležitým aspektem je i specifická prostorová struktura Ostravy – tři hlavní obytná centra (Poruba, Ostrava-jih a centrum města) a řada menších částí často venkovského charakteru, které jsou v těsném kontaktu s příměstskou krajinou. Tato konfigurace dělá z Ostravy vhodný modelový případ pro testování metod komplexního plánování městské a příměstské krajiny.

Koncepce je strategický dokument, který doplňuje a zpřesňuje strategický plán rozvoje města, Vizi prostorového rozvoje Ostravy, doplňuje Metodiku modrozelené infrastruktury statutárního města Ostravy [MAPPA, 2023] a další strategické dokumenty na úrovni města a městských obvodů. Zároveň naplňuje národní a nadnárodní politiky.

Rešerše existujících metodik a odborné literatury ukázala, že pro podmínky velkého českého města neexistuje ucelený metodický rámec, který by komplexně propojoval městskou a příměstskou krajinu, pracoval s dostupností a kapacitou zeleně ve vztahu k obyvatelům a zároveň byl nastaven tak, aby se výsledky daly rychle překlápat do konkrétních projektů nebo podrobnějších plánovacích dokumentací a studií [Skleníčka, 2003; Felcman a Franke, 2013; Kučera, Salašová, Šimek a kol., 2023;

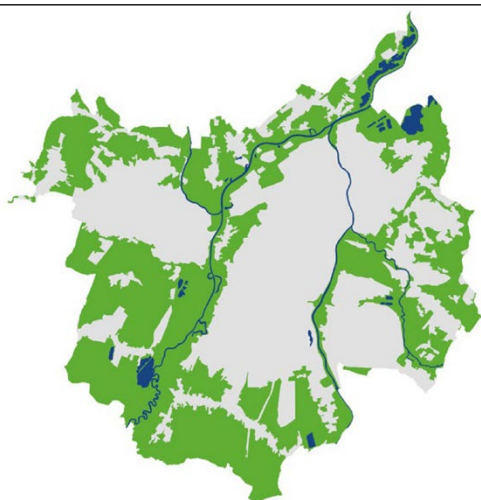
Městská a příměstská krajina v Ostravě

50 %

městská krajina

50 %

příměstská krajina

Obr. 1: Městská a příměstská krajina

MŽP, 2023a, 2023b]. Dostupné metodiky, jako například Metodika hodnocení plochy zeleně, její druhové skladby a hodnocení stavu ve městech s cílem snížení dopadů meteorologických extrémů Ministerstva životního prostředí či metodické materiály k územním studiím krajiny se zaměřují spíše na dílčí aspekty – druhovou skladbu, dostupnost, krajinný ráz či rekreační funkce – a často vycházejí z jiných měřítek než jaká vyžaduje plánování velké městské aglomerace.

Na tomto pozadí byl formulován hlavní cíl článku: představit metodiku a postup tvorby koncepce s důrazem na komplexní plánování městské a příměstské krajiny a jejich rozhraní, a to tak, aby mohl tento přístup sloužit jako inspirace pro další velká města a pro vznikající národní metodický rámec krajinného plánování. Článek se zaměřuje zejména na otázky, jak společně s městskými aktéry a odborníky definovat, co má koncepce zeleně řešit, pokud cílová podoba není na začátku plně zřejmá, jaké datové a metodické postupy umožňují současně zachytit městskou i příměstskou krajinu a jejich rozhraní v měřítku celé metropole, jak lze vyhodnotit dostupnost a kapacitu zeleně tak, aby výsledky byly přímým podkladem pro prioritizaci projektů a územních studií, a jaké limity současného systému územně analytických podkladů (ÚAP) a územního plánování se při této práci projevují.

V dalším textu jsou nejprve vyloženy použité metody, poté klíčové výsledky aplikace metodiky na území Ostravy,

následně jejich interpretace v širším kontextu krajinného plánování a nakonec závěrečná doporučení pro praxi a tvorbu národních metodik.

Metodika

Společné vyjasňování zadání a struktura procesu

Na počátku práce na koncepci byl definován metodický rámec, který se postupně rozvíjel a zpřesňoval dle aktuálních zjištění, potřeb a očekávání. MAPPA ve spolupráci s vedením města Ostravy, klíčovými odbory magistrátu, městskými obvody a externími odborníky z České republiky a Slovenska nejprve vedla sérii pracovních setkání zaměřených na otázku, co má koncepce zeleně řešit a komu má sloužit. V této fázi se ukázalo, že na začátku není zcela zřejmé, jak přesně má výsledný dokument vy-

padat, ale bylo možné pojmenovat, na jaké problémy by se měl zaměřit a jaký typ rozhodování má podporovat.

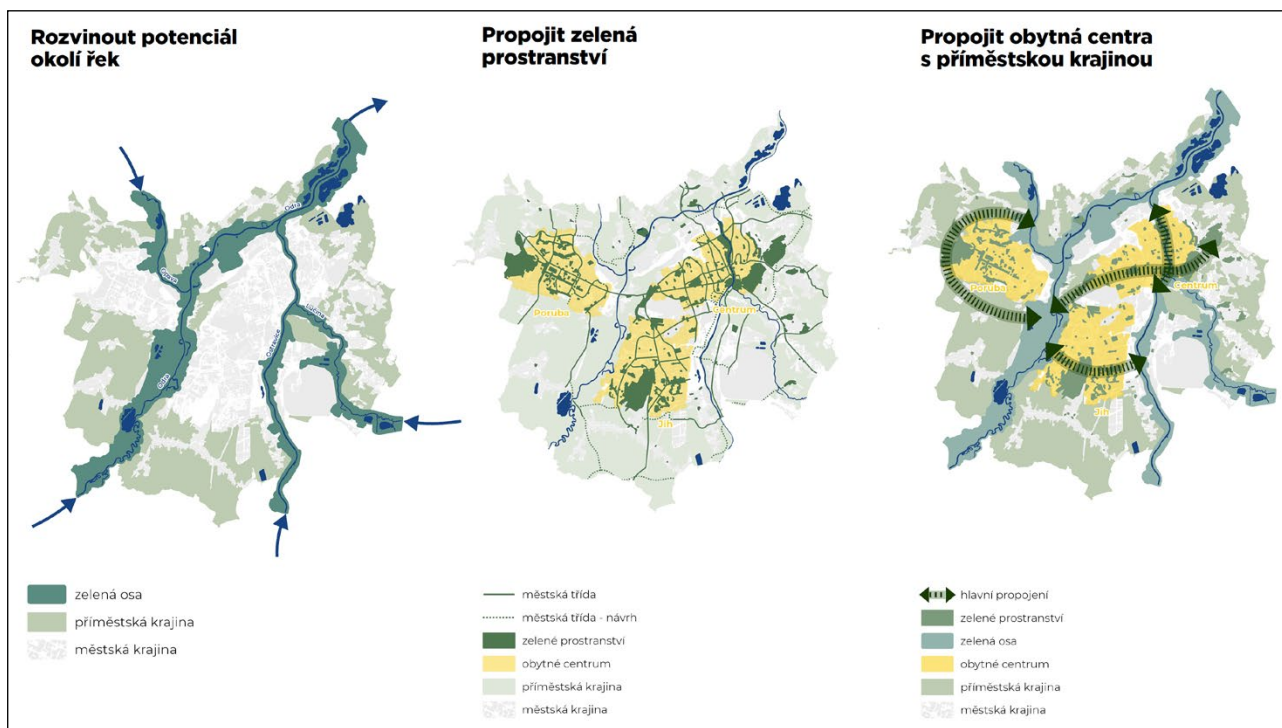
Výsledkem tohoto společného vyjasňování byla sada obecných zásad, které měly koncepci rámovat: atraktivní, propojená, odolná, dostupná a přiměřená zeleň (obr. 2). Atraktivita zdůrazňuje charakter, funkci a vybavenost zeleně ve městě i příměstské krajině; propojenost se zaměřuje na zelenou kostru, která spojuje zelená prostranství ve městě s prvky příměstské krajiny; odolnost souvisí s ekologickou stabilitou a adaptací na změnu klimatu; dostupnost se týká možnosti každého obyvatele dostat se v přiměřeném čase do kvalitní zeleně; přiměřenost se vztahuje k proveditelnosti a ekonomické udržitelnosti navrhovaných opatření.

Následně byly formulovány tři principy návrhu (obr. 3), které se staly páteří koncepční části: rozvinout potenciál okolí řek, propojit zelená prostranství ve městě a propojit obytná centra s příměstskou krajinou. Tyto principy vycházejí ze specifik Ostravy, kde čtyři hlavní řeky propojují město s krajinou, velká obytná centra jsou obklopena příměstskými lokalitami a vnitroměstská zelená prostranství jsou často izolovaná.

Na základě takto vyjasněného rámce byl proces strukturován do několika fází: úvodní rámec a obecné zásady, analýza městské krajiny (včetně mapování zeleně) a vymezení systému zelených prostranství, analýza příměstské krajiny (včetně krajinnotvorných prvků, rozhraní, potenciálně zastavitelných území a vstu-

Obr. 2: Principy koncepce

Obr. 3: Obecné zásady koncepce

pů do příměstské krajiny), vymezení krajinných lokalit a syntéza a implementační část včetně akčního plánu a databáze projektových záměrů. V každé fázi bylo dbáno na to, aby analytické a typologické kroky směřovaly k výstupům, které lze přímo využít při rozhodování o konkrétních projektech.

Datové zdroje a interpretace, role ÚAP

Metodika práce s daty stojí na kombinaci prostorových dat města a státních institucí a na nově vytvořených datových vrstvách. Využita byla zejména katastrální a základní geografická data, data o skutečném využití území a vegetačním krytu, vrstvy ochrany přírody a krajiny, územního systému ekologické stability (ÚSES) a dalších limitů, dopravní a infrastrukturní data, sociodemografická data o rozložení obyvatel a výstupy dalších městských koncepcí, například Adaptační strategie statutárního města Ostravy na dopady a rizika vyplývající ze změny klimatu.

Součástí datového zázemí byly také územně analytické podklady a územní plán. Při jejich využívání se však ukázalo, že ÚAP v současné podobě dané vyhláškou nereflktují dostatečné potřeby plánování města, natož krajiny. Sledují řadu

jevů, které jsou významné z hlediska právních limitů či technické infrastruktury, ale jen omezeně zachycují kvalitu a využití zeleně, prostupnost pro pěší a rekreační pohyb nebo jemnější typologii krajiny. Také chybí vymezení struktury města, pro koncepci především důležité nestavební bloky či vymezení veřejných prostranství. To znamená, že pro potřeby koncepční práce s městskou a příměstskou krajinou jsou ÚAP samy o sobě nedostatečné. V koncepci proto sloužily spíše jako jeden z dílčích vstupů, zatímco hlavní důraz byl kladen na interpretaci jiných relevantních dat a na jejich zpřesnění nebo doplnění.

Tato zkušenost má dvojí rozměr. Na jedné straně ukazuje limit státem nastaveného standardu ÚAP pro městské a krajinné plánování, na straně druhé odhaluje i rezervy v proaktivním využívání ÚAP v rámci města.

Vymezení městské a příměstské krajiny, zelených prostranství a krajinných lokalit

Městská krajina je v koncepci definována jako urbanizované prostředí zahrnující zástavbu a všechna veřejná prostranství (ulice, náměstí, parky apod.), pro která je charakteristická vysoká koncentrace lidí a intenzivní využívání

prostoru. Příměstská krajina je chápána jako území nacházející se mimo urbanizované prostředí, obklopující město a vstupující do něj prostřednictvím řek nebo lesních porostů. Zahrnuje zemědělské prvky (orná půda), přírodní prvky (např. lesy, travní porosty), vodní prvky i člověkem vytvořené prvky (např. cesty, drobné stavby, mobiliář).

Pro účely koncepce byly tyto dvě složky krajiny uchopeny společně prostřednictvím pojmu zelená kostra, která propojuje zelená prostranství ve městě, krajinnotvorné prvky v příměstské krajině a zelené osy podél řek a dalších liniových struktur. V rámci městské krajiny byla zavedena typologie veřejných prostranství. Zelené prostranství je definováno jako typ veřejného prostranství, v němž hraje hlavní roli zeleň a nepevněné plochy a který slouží zejména pro rekreaci a volnočasové aktivity – typicky parky, lesoparky, parková náměstí či nábřeží. Zelená prostranství pak zařazujeme do systému, který je dále analyzován. Podrobný popis vybraných zelených prostranství je uveden v samostatné příloze koncepce v katalogu Karty zelených prostranství.

V příměstské krajině byly vymezeny tzv. krajinné lokality. Krajinná lokalita je homogenní území příměstské kraji-

KARTA KRAJINNE LOKALITY

Mešnice

(9) Pd/Zel/S

charakter:	mina stability:
zemědělský intenzivní	stabilní
hlavní využití:	ročníka:
produkční	320,3 ha

SOUČASNÝ STAV

- Jedná se o otevřenou zemědělskou krajinu velkého měřítka.
- Zastupují přírodních krajinných prvky je nízké. Lesy (6 %) jsou převážně v kategorii hospodářské lesy, méně lesy zvláštního určení (přírodní).
- Ostatní půda (72 %) je složená z větších půdních bloků, některé s rozlohou nad 30 ha (9 %).
- Nachází se také v bezpřesřední blízkosti koryt vodních toků. Erozní ohrožení na půdních blocích je na 53 % lokality – 2 % je se silnějším erozním ohrožením. Odvodnění je na 41 % lokality.

Potenciální povodňové nebezpečí z přírodních srážek se vyskytuje na 66 % lokalit (přibližně 300 km²).

- Vodní těleso jsou zčásti upravená (regulovaná).
- Sněžná voda lze zasaakovat na 88 % lokalit.
- První ochranná pásma v krajiny v lokalitě jsou: VKP: Dolná – Čechůvka; ÚSES funkční (53 %).
- Lokality biokoridorů a biocentrum, regionální biokoridor a biocentrum, regionální biokoridor a biocentrum, regionální biokoridor a biocentrum.
- Ve východní části lokality se nachází transformovaná rozhraní, jehož součástí jsou i vzrůstající na rozhraní, 2 dostupnými vstupů vzdušné cyklické trasy.
- Část vzrůstající cyklické trasy.
- Lokality ochranných dopravních sítí (silnice I. třídy I/17) – vytváří bariéru pro pohyb obyvatel, kterou lze překonat dvěma mosty.
- Lokality vedou cyklické trasy N. W. (vzdálenost cca 400 m) a turistické trasy modelové (vzdálenost cca 400 m).
- V krajine se nachází atrakční místa:
- 2 vyhlídkové plošiny – Okno do krajiny a Krajina.

CÍLOVÝ STAV

- [illegible]

SOUČASNÝ STAV / CÍLOVÝ STAV

parametr	současný stav	cílový stav	hodnocení
přírodní využití	0	2	nevýhovující
rekreační využití	2	2	výhovující
produkční využití	0	3	nevýhovující
celkové hodnocení			nevýhovující

NÁVRH POSTUPU

- spolupráce místních obvodů
 - zpravidla studie pro komplexní úpravu území nebo doplnění krajinotvorných prvků (například návrh nové cestní sítě s výsadbou zeleně, návrh nových přírodních krajinotvorných prvků - zeleně a travních porostů, návrh protierozních opatření)
 - podpora agrosilvoornamentálních klimatických opatření (AECIO) v zemědělské produkci

DOPORUČENÉ PRVKY

MODROZELENÉ

- INFRASTRUKTURA**
- vegetační prvky – porost dřevin ploských, porost dřevin trávních, stromovina, sálka, skupina dřevin, ovocný sad, nemiř, trávní porost
 - protierozní opatření – průřez, plikop, zasakovací pás, mez
- celková délka ohraničení: 16,07 m
- VLASTNICKÉ VZTAHY**
vlastník	podíl z celkové rozlohy
SMO	1,2 %
SMO, svěřeno MOB	1,9 %

SPECIFIKA KRAJINNÉ LOKALITY

KRAJINOTVORNÉ PRVKY

určující	spoluurčující	doplňkové
omá púda	remíz, porost dřevin líniový	stromofadí, travní porost

PODÍL KRAJINOTVORNÝCH PRVKŮ

PODÍL TYPŮ ROZHRANÍ

Number of genes	Percentage
0-10	100%
11-20	100%
21-30	100%
31-40	100%
41-50	100%
51-60	100%
61-70	100%
71-80	100%
81-90	100%
91-100	100%

0 10 20 30 40 50 60 70 80 90 100

post / column delay (s)

celková délka noženi: 16 677 m	
VLASTNICKÉ VZTAHY	
vlastník	podíl z celkové rozlohy
SMO	1,2 %
SMO, svěřeno MOb	1,9 %

Obr. 4: Ukázka karty krajinné lokality

ny vymezené na základě převažujícího charakteru a využití, které slouží pro podrobný popis, analýzu a vyhodnocení stavu a potenciálu území. Rozdělením příměstské krajiny do krajinných lokalit je možné jednotlivá území lépe porovnávat a hledat pro ně společná řešení. Některé krajinné lokality přesahují za administrativní hranice Ostravy. To dokládá jejich širší kontext a poukazuje na potřebu další diskuse se zástupci okolních obcí při plánování případných úprav. Podrobný popis krajinných lokalit je uveden v samostatné příloze koncepce v katalogu Karty krajinných lokalit (obr. 4).

Krajinotvorné prvky, rozhraní a vstupy do příměstské krajiny

Koncepce věnuje zvláštní pozornost krajinným prvkům, tedy prvkům, které utvářejí charakter příměstské kra-

jiny. Patří mezi ně zemědělské prvky (orná půda), přírodní prvky (lesní a nelesní zeleň, travní porosty), vodní prvky (vodní plochy, toky, mokřady) a člověkem vytvořené prvky (cesty, drobné stavby, mobiliář). Znalost krajinotvorných prvků přispívá k pochopení procesů probíhajících v příměstské krajině a napomáhá identifikovat konkrétní deficity či rizika, které mnohdy souvisí s absencí přírodních krajinotvorných prvků. Spolupodílejí se na charakteru a využití krajinových lokalit.

Rozhraní příměstské a městské krajiny je v koncepci pojato jako přechodová zóna mezi krajinou a městem tvořená nejen samotnou hranicí, ale i jejím okolím – zástavbou i krajinotvornými prvky. Pro potřeby hodnocení byla rozhraní rozdělena na stabilní (s dílčím dělením na prolínající, ohraničující a kontrastní uzavřené), transformační, rozvojové

a ostatní typy (obr. 5). Pro jednotlivé typy rozhraní koncepce uvádí doporučení pro udržení či zlepšení jejich současného stavu.

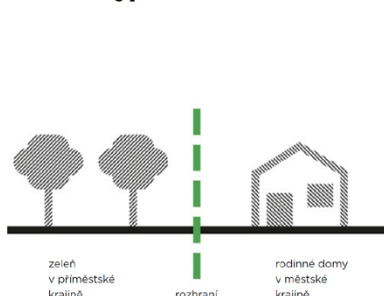
Významnou součástí metodiky je také identifikace současných vstupů do příměstské krajiny – míst, kde cestní síť pro pěší a cyklisty přechází z městské do příměstské krajiny. Tyto vstupy byly klasifikovány podle prostupnosti (prostupné a neprostupné) a významnosti (významné vstupy napojené na značené trasy a méně významné vstupy).

Hodnocení dostupnosti a kapacity zeleně

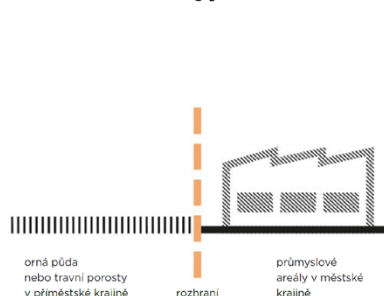
Metodika dostupnosti vycházela z principu, že každý obyvatel Ostravy by měl mít možnost dostat se do pěti minut chůze (odpovídá vzdálenosti cca 400 m) do atraktivní zeleně, ať už jde o zelené prostranství nebo příměstskou krajinu. V analytické části proto byly modelovány docházkové vzdálenosti k jednotlivým typům zelených prostranství; současně byly zohledněny bariéry v uliční a cestní síti a skutečná prostupnost prostoru [Felcman a Franke, 2013].

Klíčovým momentem metodiky je, že dostupnost nebyla hodnocena odděleně pro městská zelená prostranství a příměstskou krajinu, ale v jejich kombinaci. V okrajových částech obytných center a ve venkovských částech města může příměstská krajina částečně nahradit roli parků. Proto byla analyzována situace, kdy obyvatelé nemají v průměrné docházkové vzdálenosti kvalitní zelené prostranství, ale mají přístup k příměstské krajině, a naopak situace, kdy chybí obojí.

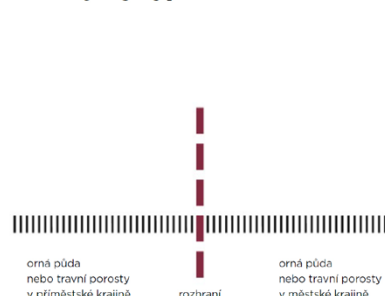
Stabilní typ rozhraní

Transformační typ rozhraní

Rozvojový typ rozhraní

Obr. 5: Schémata vybraných typů rozhraní

Součástí hodnocení byla také kapacita zelených prostranství, tedy vztah mezi jejich plochou, typem a počtem obyvatel v jejich zázemí. Nebylo tedy sledováno jen to, zda zeleň v okolí existuje, ale také zda není kapacitně poddimenzovaná vzhledem k potenciálnímu počtu uživatelů a zda obyvatelé mají na výběr z více prostranství, nebo jsou odkázáni na jediný (často přetížený) park. Zohledněn byl i fakt, že obyvatelé se mezi zelenými prostranstvími pohybují a kombinují je – soustava menších, dobře provázaných ploch může v některých lokalitách nabídnout obdobnou nebo lepší kvalitu než jeden velký park, pokud je síť prostranství čitelná a bezpečná. Z praktických důvodů se koncepce nezabývala místními zelenými prostranstvími (veřejné dvory, zeleň mezi bytovými domy apod.), která v celoměstském měřítku nemají zásadní vliv.

Implementační rámec: databáze projektů a ukazatele úspěšnosti

Metodika koncepce byla od počátku navržena tak, aby analytická část plynule přecházela do části implementační. Koncepce proto obsahuje návod, jak s výsledky pracovat při přípravě investičních akcí, územních studií a dalších podrobnějších dokumentací, a zavádí databázi projektových záměrů jako klíčový nástroj implementace.

Do databáze projektových záměrů vstupují jednak záměry vycházející z karet zelených prostranství a krajinných lokalit, jednak záměry vyplývající z interních iniciativ města, z podnětů zastupitelů a úředníků, z architektonických soutěží, územních studií a dalších strategických dokumentů města a kraje. Tento zásobník projektů umožňuje systematicky propojovat koncepční cíle se záměry v různých fázích přípravy a realizace.

Koncepce rovněž stanovuje cíle a ukazatele úspěšnosti, které umožňují sledovat naplňování koncepce v čase – například rozloženou věkovou strukturu stromů v ulicích a parcích, zvyšování podílu přírodních krajinnotvorných prvků, snižování rozlohy erozně ohrožené orné půdy, zvyšování počtu revitalizovaných vodních prvků či snižování podílu transformačních a rozvojových typů rozhraní. Tato sada indikátorů pro-

pojuje kvalitativní cíle s měřitelnými veličinami, což je důležité jak pro řízení implementace, tak pro průběžnou revizi metodiky.

Proces zpracování a participace

Zpracování koncepce probíhalo od jara roku 2023 do podzimu roku 2025. Vytvoření koncepce zeleně ukládá Městskému ateliéru prostorového plánování a architektury plán činnosti z roku 2023, který byl schválen Radou města Ostravy 14. února 2023. Dokument byl schválen zastupitelstvem města Ostravy dne 22. října 2025.

Aby koncepce zeleně poskytovala komplexní pohled, byla nezbytná spolupráce různých profesí, které tvořily interní zpracovatelský tým: krajinářský architekt, architekt a urbanista, sociální a fyzický geograf a specialista na participaci. Tento tým byl doplněn o externí konzultanty, jejichž úkolem bylo sledovat správnost postupů a směřování projektu. Kromě již zmíněných profesí byli zapojeni další odborníci – meteorolog a klimatolog, environmentální geograf, specialista environmentální podpory, specialista strategického plánování, odborník z odboru ochrany životního prostředí a experti z městských ateliérů v Praze, Brně a Bratislavě. Externí konzultanti přinesli nezávislý pohled zvenčí a zkušenosti s nastavením procesů v jiných městech.

Koncepce byla průběžně v celém procesu zpracování participována se zastupci z řad Magistrátu města Ostravy, městských obvodů, ale i místních aktérů (např. Ostravské městské lesy a zeleň), odborné veřejnosti a institucí [Krajský úřad Moravskoslezského kraje, Moravskoslezské Investice a Development (MSID), Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Národní památkový ústav, Povodí Odry].

Výsledky

Rámcový obraz městské a příměstské krajiny Ostravy

Aplikace metodiky na území Ostravy umožnila sestavit ucelený rámcový obraz městské a příměstské krajiny, který propojuje strukturu zelených prostranství v intravilánu s krajinnými lokalitami v extravilánu, ukazuje hlavní zelené osy a koridory a identifikuje klíčová rozhraní příměstské a městské krajiny s vysokým potenciálem pro zlepšení kvality vstupů do příměstské krajiny.

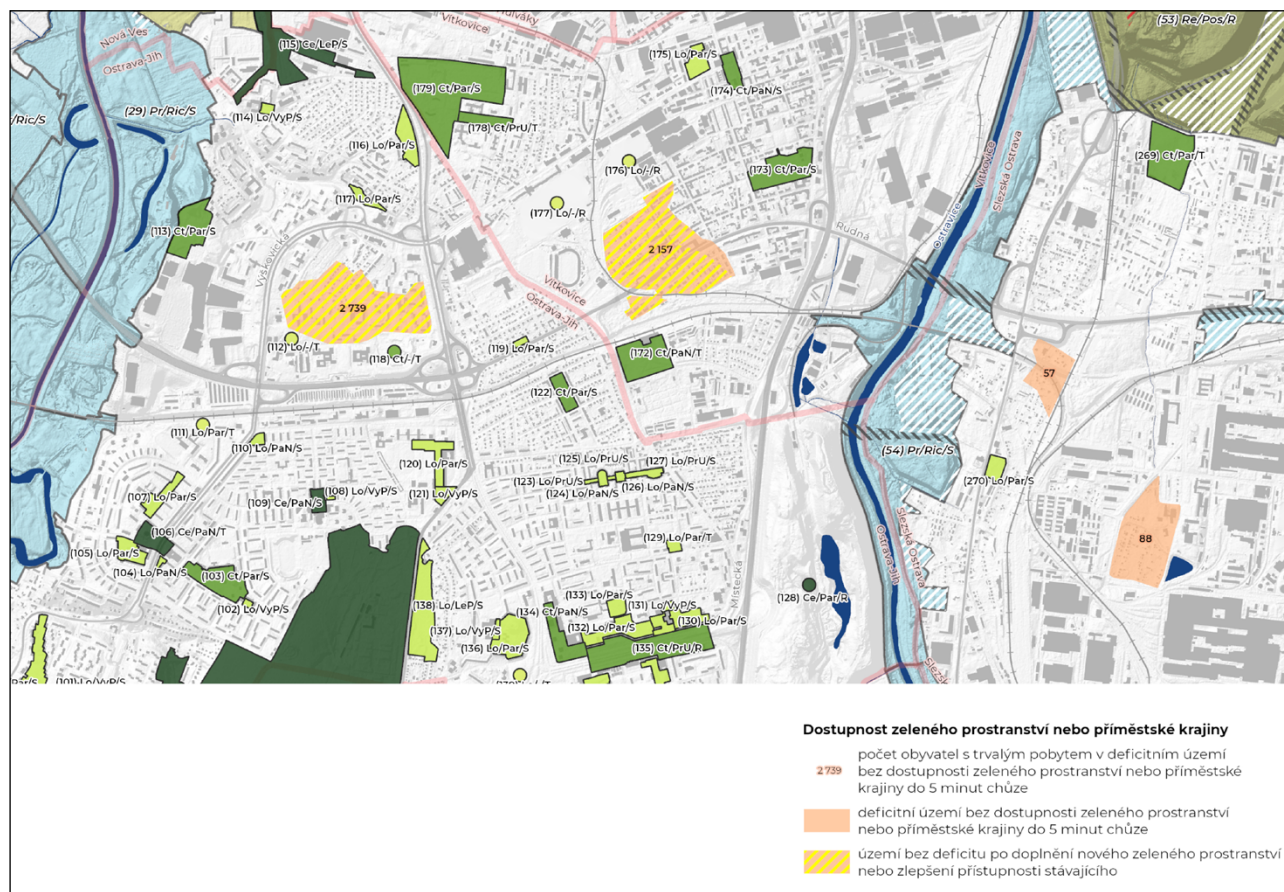
Analýza potvrdila, že Ostrava se skutečně může pochlubit rozsáhlými plochami zeleně jak v městské, tak v příměstské krajině, ale jejich kvalita, funkčnost a dostupnost často neodpovídají potřebám obyvatel. Zelené plochy jsou nerovnoměrně distribuovány a jejich funkce není vždy v souladu s potenciálem příměstské krajiny. V některých částech města je zeleň relativně bohatá, ale struktura ulic a bariéry omezují její reálnou využitelnost a propojení s okolní krajinou. Jinde je naopak příměstská krajina v těsné blízkosti, ale obyvatelé k ní nemají snadný pěší přístup.

Dostupnost a deficit zeleně ve vztahu k příměstské krajině

Hodnocení dostupnosti a kapacity zeleně ukázalo několik typů situací (obr. 6). V určitých čtvrtích mají obyvatelé v dosahu několik různých zelených prostranství i příměstskou krajinu. Výsledkem je robustní a atraktivní rekreační zázemí, které dobře naplňuje cíle koncepce. V jiných částech města, často v kontaktu s rozsáhlými průmyslovými areály, je situace opačná: formálně existuje podíl zelených ploch, ale reálná docházková dostupnost kvalitní zeleně je omezená bariérami v uliční síti.

Zvláště závažné jsou případy, kde se koncentruje významný počet obyvatel bez přístupu k odpovídajícímu zelenému prostranství ani k příměstské krajině v přiměřené pěší vzdálenosti. Analýza umožňuje tato území prostorově vymezit a kvantifikovat počet obyvatel, kterých se problém týká; v souhrnu jde o nižší tisíce obyvatel, u nichž je z hlediska kvality života deficit zeleně zásadní. Specifickou skupinu tvoří území, kde je městská zeleň relativně skromná, ale v poměrně malé vzdálenosti se nachází kvalitní příměstská krajina s vysokým rekreačním potenciálem.

Analýza současných vstupů do příměstské krajiny ukázala, že většina vstupů je prostupná, ale existuje i určitý počet

Obr. 6: Deficitní území v Ostravě (výřez z mapy)

neprostupných vstupů, často vázaných na oplocené areály nebo slepé konce ulic. Ty představují přímou bariéru pro využívání krajiny. Celkem 2,5 % vstupů je neprostupných, což se může na lokální úrovni projevit výrazným zhoršením přístupu do krajiny, zejména tam, kde není k dispozici alternativní cesta.

Struktura příměstské krajiny a rozhraní příměstské a městské krajiny

Z hlediska příměstské krajiny se potvrdilo, že celková rozloha této složky v Ostravě činí přibližně 10 675 ha, což odpovídá zhruba 377 m² příměstské krajiny na jednoho obyvatele. To je na první pohled příznivý údaj, ale teprve jeho spojení s prostorovým rozložením krajinných lokalit, s určitým charakterem a využitím, ukazuje skutečnou kvalitu prostředí.

Vymezení 77 krajinných lokalit umožnilo rozlišit šest charakterů: zemědělský intenzivní, zemědělský extenzivní, lesnatý, říční, rybníční a postindustriální. Největší podíl podle počtu i rozlohy

mají lesnaté a intenzivně zemědělské lokality, významné zastoupení má také charakter říční, což odpovídá roli řek v ostravské krajině. Tato typologie je klíčová pro formulování diferencovaných doporučení, jak jednotlivé krajinné lokality rozvíjet – jiná opatření jsou vhodná v říčních lokalitách, jiná v lesnatých, jiná v postindustriálních krajinách.

Z pohledu přítomnosti krajinných prvků v příměstské krajině Ostravy dominují lesní zeleň a orná půda doplněné nelesní zelení, travními porosty a vodními prvky. Rozsáhlé lesní plochy převládají zejména v těžbou zasažených oblastech například ve Slezské Ostravě, Radvanicích a Bartovicích a Michálkovicích, zatímco intenzivní orná půda je soustředěna zejména v agrární jižní a západní části příměstské krajiny, například u Nové Bělé, Staré Bělé nebo Krásného Pole. S přítomností krajinných prvků a specifickými přírodními podmínkami dále souvisí různé způsoby využití – přírodní, rekreační a produkční. Z nich vyplývá hlavní využití krajinných lokalit, které určuje následný rozvoj lokality, zatímco další způsoby využití jej doplňují.

Hodnocení rozhraní příměstské a městské krajiny ukázalo, že stabilní typy rozhraní s dostatečnou zelení převládají zejména tam, kde na hranici města navazuje les nebo souvislé porosty dřevin. Problémové jsou naopak transformační a rozvojové typy rozhraní, kde dochází k přímému kontaktu zástavby s ornou půdou nebo rozsáhlými travními porosty bez stabilizačního pásu zeleně, což vede ke zhoršení ekologické stability, zvýšené prašnosti i k degradaci vizuálního obrazu města v krajině. Tyto situace jsou typické pro některé venkovské části města. Vymezení těchto úseků umožňuje cíleně navrhovat opatření vedoucí ke stabilizaci rozhraní, zejména výsadbou zeleně a kultivací okolí zástavby. Celková délka rozhraní příměstské a městské krajiny v Ostravě činí 403 km.

Nástroj pro prioritizaci záměrů a efektivní směřování investic

Jedním z nejvýznamnějších výstupů koncepce je vytvoření rámce pro prioritizaci záměrů v oblasti zeleně a krajiny. Kombinací informací o dostupnosti a kapacitě zelených prostorů, charakteru

a stavu krajinných lokalit, typu rozhraní a počtu obyvatel v dotčeném území vzniká schopnost rozhodovat, které projekty mají největší potenciál zlepšit stav městské i příměstské krajiny a kvalitu života obyvatel.

Město tak není nuceno reagovat pouze na jednotlivé podněty, ale může systematicky porovnávat záměry podle toho, jaký problém řeší (např. deficit dostupné zeleně, kapacitní přetížení parku, neprostupnost vstupů do krajiny, problematické rozhraní) a jaký počet obyvatel zasahují. Databáze projektových záměrů, napojená na karty zelených prostranství a krajinných lokalit, pak slouží jako praktický nástroj pro sestavování akčních plánů a pro využívání dotačních titulů.

Tato schopnost prioritizovat je zásadní obzvláště v kontextu velkého města, jako je Ostrava, které nedokáže měnit vše najednou. Koncepte proto přispívá k tomu, aby investice do zelené infrastruktury byly směřovány tam, kde mají největší dopad na kvalitu prostředí i na plnění strategických cílů města.

Diskuse

Ověření přínosů komplexního přístupu k městské a příměstské krajině

Zkušenost s tvorbou a aplikací koncepte potvrzuje, že integrované nahlížení na městskou a příměstskou krajinu přináší jiné typy závěrů, než kdyby byly obě složky posuzovány odděleně. Rozhodnutí, zda v určité části města investovat do nového parku, zvyšovat kvalitu existujících ploch nebo primárně zlepšit napojení na příměstskou krajinu, se stává vědomým strategickým krokem založeným na analýze vztahů celé krajiny. Koncepte ukazuje, že udržitelnější je mít efektivně urbanizované město, které nabízí rychlý přístup do pestré a dobře fungující příměstské krajiny, než usilovat o rovnoměrné „zazelenění“ všech ploch bez ohledu na jejich význam, charakter, typologii a využití [Sklenička, 2003; Nepomucký a Salašová, 1996; IPR Praha, 2020].

Potvrdilo se také, že kvalitní metodika musí spojovat využití existujících národ-

ních a mezinárodních přístupů s jejich kritickým přizpůsobením místním podmínkám. V Ostravě nebyla žádná metodika převzata „1 : 1“; jednotlivé principy – například typologie krajiny, standardy dostupnosti, hodnocení kvality zeleně či práce s modrozelenou infrastrukturou – byly kombinovány a laděny ve spolupráci se zástupci města, odborníky z jiných měst (Institut plánování a rozvoje hlavního města Prahy, Kancelář architekta města Brna, Metropolitní institut Bratislavy) i aktéry v území. Výsledkem je rámec, který je dostatečně komplexní, ale zároveň prakticky použitelný a vztahuje se k reálným rozhodovacím situacím.

Vztah k územnímu plánování, ÚAP a ZÚR

Z hlediska systému plánovacích nástrojů je koncepte příkladem dokumentu, který doplňuje, zpřesňuje a částečně předchází funkcím územního plánu. Územně analytické podklady, které by teoreticky mohly deficit plánovacích nástrojů částečně vyrovnat, jsou v současném standardu nastavovány shora tak, že plně nereflexují potřeby městského a krajinného plánování, zejména pokud jde o kvalitu a využití zeleně, dostupnost a typologii krajiny.

Koncepte v tomto kontextu plní několik rolí. Zaprvé poskytuje podrobnější obraz krajiny města, který může být využit při aktualizaci ÚAP a územního plánu, například při vymezování potenciálně zastavitelných území respektujících příměstskou krajinu a při identifikaci těch, která ji naopak narušují. Zadruhé slouží jako podklad pro zadávání podrobnějších dokumentací, územních studií krajiny a systémů zeleně v jednotlivých částech města, které mohou rozpracovat obecné cíle do konkrétnějšího návrhového rámce. Zatřetí může být zdrojem podnětů pro změny územního plánu tam, kde se ukáže, že stávající zastavitelná území jsou z hlediska krajiny či dostupnosti zeleně problematická.

Zároveň koncepte odhaluje limity správních hranic. Krajinné lokality často přesahují hranice statutárního města Ostravy, zatímco kompetence města končí na jeho správním území. Ochrana příměstské krajiny před necitlivým rozrůstáním

města a koordinace významných dopravních staveb v krajině proto nemůže být řešena pouze městskými koncepcemi – vyžaduje aktivní roli zásad územního rozvoje (ZÚR) a krajských strategií. V oblasti krajinného plánování zde zatím existují rezervy, které by měla pomoci překlenout Politika krajiny.

Přenositelnost metodiky a možnosti využití v jiných měřítkách

Metodika použitá v Ostravě je zvláště relevantní pro velká města s rozsáhlým podílem zeleně a příměstské krajiny, významným podílem městských pozemků a kombinací charakteru modernistického města, zahradního města a rozsáhlé volné krajiny. V takových městech je možné převzít principy společného hodnocení městské a příměstské krajiny, typologii zelených prostranství a krajinných lokalit, práci s rozhraním a vstupy do příměstské krajiny i způsob prioritizace záměrů.

Pro menší obce může být celkový rozsah a hloubka analýz koncepte obtížně zvládnutelná, ale přístup lze adaptovat například v měřítku svazků obcí nebo na úrovni obcí s rozšířenou působností. V těchto případech mohou být inspirativní zejména postupy vymezování krajinných lokalit, hodnocení rozhraní a vstupů do příměstské krajiny a práce s databází projektových záměrů jako nástrojem koordinace investic do zelené infrastruktury.

Koncepte tak může sehrát roli „pilotního případu“ pro budoucí národní metodiku krajinného plánování. Ukazuje, jak lze v městském měřítku prakticky naplňovat principy Evropské úmluvy o krajině a Politiky krajiny, jak doplnit a zpřesnit stávající plánovací nástroje a jak spojit koncepční úroveň s konkrétními projekty a ukazateli úspěšnosti.

Závěr

Koncepte zeleně města Ostravy je příkladem, jak lze v podmínkách postindustriální regionální metropole vytvořit komplexní, datově podložený a implementačně orientovaný rámec pro plánování městské a příměstské krajiny.

Základním předpokladem je přijetí pohledu na městskou a příměstskou krajinu jako na jeden provázaný systém. Ostravská zkušenost ukazuje, že udržitelnost města znamená vytvářet logicky strukturované a funkčně provázané prostředí: efektivně urbanizované části města s odpovídající městskou zelení a dobrou dostupností do pestré, atraktivní a ekologicky stabilní příměstské krajiny. Nemůžeme mít všude všechno – pak nemáme nikde nic. Podstatné je, aby celý systém jako celek dával smysl a přispíval k vysoké kvalitě života lidí ve městě i živočichů a rostlin v městské i příměstské krajině.

Metodika koncepce přináší několik klíčových poučení. Zaprvé potvrzuje, že bez společného hodnocení městské a příměstské krajiny není možné činit kvalifikovaná rozhodnutí o tom, kde zakládat nová zelená prostranství, kde zlepšovat kvalitu stávajících ploch a kde je efektivnější zlepšit napojení na příměstskou krajinu. Zadruhé ukazuje, že stávající systém územního plánování je nutné doplnit o dokumenty, které zachycují kvalitu, dostupnost a kapacitu zeleně a krajiny v měřítku, které odpovídá reálnému fungování měst. Zatřetí demonstruje, že dobře navržená koncepce může prostřednictvím databáze projektových záměrů, akčních plánů a ukazatelů úspěšnosti sloužit jako účinný nástroj pro prioritizaci investic a postupné zlepšování stavu krajiny.

Z pohledu připravované Politiky krajiny a národní metodiky krajinného pláno-

vání lze koncepci chápat jako praktický příklad toho, jak mohou města naplňovat principy evropské a národní krajinné politiky ve svém měřítku. Ostravská zkušenost může být inspirativní zejména v otázkách, jak metodicky uchopit příměstskou krajinu a rozhraní příměstské a městské krajiny, jak kriticky a konstruktivně pracovat s ÚAP a ZÚR a jak propojit koncepční a projektovou rovinu prostřednictvím sady měřitelných indikátorů.

Koncepci zeleně města Ostravy naleznete na <https://www.mappaostrava.cz/koncepce/koncepce-zelene/>.

Použité zdroje:

FELCMAN, J.; FRANKE, D. 2013. Geografický tvar města a dostupnost volné krajiny. In: *Urbanismus a územní rozvoj*, roč. XVI, č. 6, s. 16–22. ISSN 1212-0855. Dostupné z: https://www.uur.cz/media/pb4boijt/03_geograficky.pdf.

GEHL, J. 2012. *Města pro lidi*. Brno: Partnerství. 261 s. ISBN 978-80-260-2080-6.

IPR PRAHA. 2020. *Confluence Periurban Park – Guide Plan*. [on-line]. Praha: Institut plánování a rozvoje hl. m. Prahy. Dostupné z: <https://iprpraha.cz>. [cit. 2026-01-09].

KUČERA, P.; SALAŠOVÁ, A.; ŠIMEK, P. a kol. 2023. *Metodika vymezování zelené infrastruktury v územně plánovací dokumentaci, zejména v územním plánu*. Certifikovaná metodika. Brno: Mendelova univerzita v Brně.

MAPPA. 2023. *Metodika modrozelené infrastruktury statutárního města Ostravy*. Ostrava: Městský atelier prostorového plánování a architektury, Magistrát města Ostravy.

MAPPA. 2025. *Koncepce zeleně města Ostravy*. Ostrava: Městský atelier prostorového plánování a architektury. ISBN 978-80-909595-1-4.

MŽP. 2023a. *Metodický rámec Studie systému sídelní zeleně*. Praha: Ministerstvo životního prostředí.

MŽP. 2023b. Metodika hodnocení plochy zeleně, její druhové skladby a hodnocení stavu ve městech s cílem snížení dopadů meteorologických extrémů. In: *Věstník Ministerstva životního prostředí*, prosinec 2023, příloha č. 3. Praha: Ministerstvo životního prostředí.

MŽP. 2025. *Politika krajiny České republiky s výhledem do roku 2050*. Praha: Ministerstvo životního prostředí.

NEPOMUCKÝ, P.; SALAŠOVÁ, A. 1996. *Krajinné plánování*. Ostrava: Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava. ISBN 80-7078-371-0.

SKLENIČKA, P. 2003. *Základy krajinného plánování*. 2. vyd. Praha: Naděжда Skleničková. 321 s. ISBN 80-903206-1-9.

SMO. 2024. *Strategický plán rozvoje města Ostravy na roky 2024–2030*. Ostrava: Statutární město Ostrava.

STREJČKOVÁ, K. a kol. 2019. *Principy tvorby veřejných prostranství*. Brno: Kancelář architekta města Brna. 284 s. ISBN 978-80-270-6463-2.

Úmluva Rady Evropy o krajině. Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 13/2005 Sb. m. s., č. 12/2017 Sb. m. s. a č. 27/2021 Sb. m. s. In: *e-Sbírka zákonů a mezinárodních smluv*. [cit. 2026-01-09].

Ing. Daniela Davidová
Ing. Romana Konkolová
Ing. arch. Pavel Řihák, Ph.D.
*Městský atelier prostorového plánování
a architektury*

ENGLISH ABSTRACT

The Green Framework Concept of the City of Ostrava as a Tool for Integrated Planning of Urban and Peri-Urban Landscape, by Daniela Davidová, Romana Konkolová, Pavel Řihák

The article presents the methodology and process of developing the Green Framework Concept of the City of Ostrava as a model example of integrated planning of urban and peri-urban landscape in a post-industrial regional metropolis. It builds on the long-term requirement of the Strategic Development Plan of the City of Ostrava to have a comprehensive document for the development and management of greenery, which fulfils, among other things, the goal of “bringing the city closer to nature and managing resources responsibly” and integrates urban greenery, peri-urban landscape and their interrelations. The concept employs a combination of analytical, typological and interpretative approaches to available spatial data. Particular emphasis is placed on assessing the accessibility and capacity of green public spaces and peri-urban landscape, the quality of the urban-rural interface, and the ability to translate the results into specific projects and detailed documentation and studies. The outcome is a framework overview of Ostrava’s urban and peri-urban landscape. The discussion focuses on the limitations of the current system of territorial analytical documents, the role of spatial planning and Principles of Spatial Development, and the transferability of the methodology to other large cities and districts with extended competence. In conclusion, the article formulates recommendations for the development of integrated landscape planning in urban regions and the efficient allocation of investments in green infrastructure in the context of the Landscape Policy and landscape planning methodology.

PLÁNOVACÍ SMLOUVY V ČESKÉM STAVEBNÍM PRÁVU: CHARAKTERISTIKA, VYUŽITÍ A PRÁVNÍ ASPEKTY

Sandra Konečná, Martin Abraham

Plánovací smlouvy v českém stavebním právu, zásadně reformované novým stavebním zákonem č. 283/2021 Sb., jsou klíčovým smluvním nástrojem pro úpravu vztahů mezi územně samosprávnými celky (nebo vlastníky veřejné infrastruktury) a stavebníky usnadňujícím realizaci stavebních záměrů. Nově jsou zakotveny jako veřejnoprávní smlouvy, které však mohou obsahovat i soukromoprávní závazky, přičemž platí princip, že stačí jediný veřejnoprávní závazek k určení veřejnoprávního charakteru celé smlouvy. Rozlišují se podmiňující plánovací smlouvy, které váží rozhodování v územních plánech na jejich uzavření, a dobrovolné plánovací smlouvy iniciované stranami. Příprava smluv vyžaduje pečlivé vyvážení práv a povinností, kdy povinnosti územně samosprávného celku jsou buď taxativně vymezené (veřejnoprávní) nebo neomezené (soukromoprávní). Povinnosti stavebníka zahrnují podíl na výstavbě infrastruktury či poskytnutí plnění za zhodnocení pozemku (tzv. plánovací výhoda). Smlouvy jsou pro strany závazné a přezkumná řízení i řešení sporů probíhají ve správním soudnictví, což posiluje jejich veřejnoprávní charakter. Nový stavební zákon rovněž zvyšuje právní jistotu stavebníků tím, že souhlas vlastníka pozemku nelze vzít zpět po podání žádosti o povolení záměru, čímž celková úprava posiluje právní jistotu, transparentnost a předvídatelnost stavebního rozvoje.

Plánovací smlouvy představují klíčový smluvní nástroj v českém stavebním právu, který umožňuje úpravu právních vztahů mezi územně samosprávnými celky nebo vlastníky veřejné infrastruktury a stavebníky. Jejich cílem je usnadnit realizaci stavebních záměrů sjednáním oboustranně přijatelných podmínek. Nová úprava v zákoně č. 283/2021 Sb., stavební zákon („NSZ“), přináší zásadní změny oproti předchozímu stavu.

1. Základní charakteristika a rozdíly oproti předchozí úpravě

Plánovací smlouvy jsou zakotveny jako možnost, nikoliv povinnost vzájemně prospěšné smluvní spolupráce. Umožňují investorovi vybudovat projekt a zároveň pomáhají rozvoji obce. Územně samosprávný celek má navíc veřejnoprávní odpovědnost, a proto musí hájit zájmy veřejnosti, jednat transparentně a nediskriminačně.

1.1 Charakteristika plánovacích smluv dle nového stavebního zákona

Plánovací smlouva může usnadnit realizaci stavebního záměru. Jde o veřejnoprávní smlouvu, kde nositel veřejné moci přistupuje k dohodě se sta-

vebníkem o závazcích dle § 131 NSZ. Ustanovení § 131 NSZ obsahuje sled nabízených práv a povinností stran, které mohou být plánovací smlouvou regulovány. Byť se to může zdát jako protimluv, plánovací smlouva se nebude vždy řídit stavebním zákonem. Plánovací smlouva může obsahovat i závazky soukromoprávní povahy, přičemž pro ně se podpůrně použije zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník („OZ“). Pokud ale smlouva obsahuje byť jen jeden veřejnoprávní závazek, je považována za veřejnoprávní smlouvu a aplikuje se na ni primárně stavební zákon, sekundárně zákon č. 500/2004 Sb., správní řád („SR“), a až terciárně občanský zákoník. V tom směru platí princip „vyšší bere“.

Zákonodárce nevymezil jasnou hranici mezi veřejnoprávními a soukromoprávními závazky. Ze systematiky a textu zákona lze dovozovat následující rozlišení. Veřejnoprávní závazky se dotýkají veřejnoprávního úkolu obce vydat územní plán („ÚP“), např. činit kroky k jeho vydání, nezměnit ÚP nebo neztížit realizaci záměru. Soukromoprávní závazky se dotýkají postavení územně samosprávného celku jako vlastníka nemovitostí a řádného hospodáře, a proto zahrnují závazky jako nezatížit či nezciť dotčené nemovitosti územně samosprávného celku, podílet se na vybudování veřejné dopravní a technické infrastruktury („VDTI“) nebo převzít vybudovanou infrastrukturu.

Veřejnoprávní nebo soukromoprávní charakter má zásadní vliv na několik klíčových faktorů, a to na platnost smlouvy z hlediska schvalujícího orgánu, závaznost smlouvy dle rozhodné právní úpravy, režim přezkumného řízení i posuzující orgán, zejména zda se tak děje ve správním nebo civilním soudnictví, a požadavek na publicitu.

1.2 Rozdíly oproti předchozí úpravě

Zákon č. 183/2006 Sb., stavební zákon („SSZ“ neboli starý stavební zákon), výslovně upravoval pouze dva typy plánovacích smluv, tj. pro vydání regulačního plánu na žádost žadatele (§ 66 SSZ) a pro územní rozhodnutí bez dostatečné VDTI (§ 88 SSZ). Označení „plánovací smlouva“ bylo navíc v roce 2017 z § 88 SSZ vypuštěno.

Dále byly uzavírány soukromoprávní innominátní smlouvy o plnění požadavků obce, které si obec vůči investorovi vymínila pro využití svých pozemků nebo vydání souhlasného stanoviska („innominátní smlouvy“). Tyto smlouvy byly obtížně vymahatelné a nepřinášely zákaz námitek proti znění a smyslu plánovací smlouvy.

Nová úprava usiluje o jednoznačné vymezení rozsahu a obsahu závazků s veřejnoprávním prvkem, umožňuje kreativitu při tvorbě pravidel a příspěvků a dává jasnější pravidla pro řešení sporů a přezkumná řízení.

Přechodná ustanovení NSZ stanoví, že plánovací smlouvy uzavřené dle SSZ se posuzují podle dosavadních právních předpisů. Na innominátní smlouvy však nemyslí. Novela č. 465/2023 Sb. navíc doplnila, že plánovací smlouvy dle SSZ mají s účinností od 1. 1. 2024 veřejnoprávní režim, když tato otázka byla dlouhodobě předmětem právních diskusí.

Největším právním úskalím nové úpravy zůstává, že nevyřešila nejasnou hranici mezi veřejnoprávními a soukromoprávními závazky.

2. Kdy lze plánovací smlouvy využít a jaké známe její typy

Stavební zákon nabízí dva tandemové typy plánovacích smluv: 1) podmiňující plánovací smlouvu vs. dobrovolnou plánovací smlouvu a 2) plánovací smlouvu vedoucí k vydání, změně nebo zachování územního plánu vs. vedoucí ke schválení záměru.

2.1 Dělení z hlediska dobrovolnosti uzavření plánovací smlouvy

2.1.1 Podmiňující plánovací smlouva

Podmiňující plánovací smlouva je upravena v ust. § 81 a 86 NSZ, podle nichž územní, resp. regulační plán může vymezit plochu nebo koridor, resp. záměr, kde je rozhodování podmíněno uzavřením plánovací smlouvy. Územní plán stanoví základní obsah, podmínky a lhůtu pro uzavření plánovací smlouvy, přičemž lhůta nesmí překročit šest let od účinnosti územního plánu. Regu-

lační plán stanoví základní podmínky a lhůtu pro uzavření plánovací smlouvy, nejdéle čtyři roky od účinnosti regulačního plánu.

Marným uplynutím stanovené lhůty pozbývá podmínka uzavření smlouvy platnosti, což v praxi znamená, že v dotčeném území lze následně povolovat záměry i bez ní. Jelikož je plánovací smlouva dvoustranným právním aktem, nemůže si obec její uzavření na stavebnících jednostranně vynutit. Pokud by obec chtěla podmínku v území udržet, musela by rozhodnout o pořízení změny územně plánovací dokumentace a podmínku včetně nové lhůty znovu stanovit. K takovému faktickému „prodloužení“ lze však přistoupit pouze v odůvodněných a nezbytných případech z vážných důvodů, které musí být ve změně řádně formulovány a odůvodněny legitimními zájmy územně samosprávného celku.¹

Podmínky musí být stanoveny jasně, srozumitelně a konkrétně, v opačném případě budou nevymahatelné. Například podmínka znějící tak, že umístění záměru je možné pouze za současného zajištění dostatečné veřejné a dopravní infrastruktury pro provoz záměru, bude těžko vymahatelná pro svou neurčitost.² Rovněž podmiňující plánovací smlouva jako celek musí být formulována precizně, předvídatelně a transparentně, aby byla v souladu s kolektivními zájmy. Požadavek územního plánu, kterým se podmiňuje využití určitého území uzavřením plánovací smlouvy, navíc musí být v tomto územním plánu řádně odůvodněn.

Stranami podmiňující plánovací smlouvy mohou být obec, hlavní město Praha nebo kraj na straně jedné a stavebník na straně druhé. Městské části Prahy nebo vlastníci VDTI zde mohou být pouze vedlejší smluvní stranou, což vyplývá přímo z rozdělení zákonných kompetencí

k pořizování územně plánovací dokumentace, kdy městské části hlavního města Prahy ani vlastníci VDTI nejsou tvůrci územního plánu. Podmiňující plánovací smlouva dává smysl především u zastavitelných a transformačních ploch, kde dojde k navýšení kapacity a nové zátěži, nebo u ploch, které získávají „plánovací výhodu“³.

2.1.2 Dobrovolná plánovací smlouva

Dobrovolná plánovací smlouva se řídí obecnou úpravou plánovacích smluv dle ust. § 131 a násl. NSZ, uzavírá se z iniciativy stran a stavebníka nelze k jejímu uzavření nutit. Bývá však v zájmu územně samosprávného celku přimět stavebníka ke spolupráci za účelem získání příspěvku na budování veřejné infrastruktury, nadto když územně samosprávný celek má povinnost zachovat rovné podmínky pro stejné případy. Stavebníka lze motivovat součinností územně samosprávného celku při povolování záměru nebo příslibem převzetí infrastruktury.

2.2 Dělení z hlediska záměru stran

2.2.1 Plánovací smlouva vedoucí k územně plánovacím závazkům

Tato smlouva obsahuje závazek územně samosprávného celku vyvinout úsilí k vydání, dosažení změny nebo zachování územně plánovací dokumentace, proti čemuž stavebník poskytuje peněžní nebo věcné plnění za zhodnocení pozemku. Obec se však nemůže zavázat k dosažení změny územně plánovací dokumentace, pouze k její iniciaci.

2.3 Plánovací smlouva vedoucí ke stavebnímu záměru

Úskalí tohoto typu plánovací smlouvy spočívá zejména v popisu záměru a dalších detailech smlouvy. Aby smlouva umožnila dosáhnout požadovaný účel,

¹ MMR. 2024. *Plánovací smlouvy. Pomůcka k aplikaci*. [on-line]. Str. 12. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj. Dostupné z: <https://www.uur.cz/media/e3xhsykj/mmr-planovaci-smlouvy-2024-07-16-odborny-text.pdf>. [cit. 2025-11-29].

² Krajský soud v Ostravě – pobočka Olomouc v rozhodnutí č. j. 60 A 61/2022-202 ze dne 29. 11. 2024 se zabýval žalobami proti rozhodnutí o umístění stavby papírny v Zábřehu. Soud v tomto řízení řešil především soulad záměru s územním plánem města a nadřazenou krajskou dokumentací, přičemž zkoumal vlivy projektu na životní prostředí, čistotu ovzduší a pohodu bydlení. Krajský soud v tomto konkrétním případě vyhodnotil námitku ohledně nedostatečné infrastruktury a chybějící plánovací smlouvy jako nedůvodnou. Soud se ztotožnil s argumentací žalovaného (krajského úřadu), že infrastruktura pro záměr papírny byla v daném území právně i fakticky zajištěna jiným způsobem než novou plánovací smlouvou.

³ Povinnost investora poskytnout územně samosprávnému celku peněžní nebo věcné plnění za zhodnocení pozemku vydáním územně plánovací dokumentace.

měla by být dostatečně obecná pro flexibilitu stavebníka a současně nikoliv příliš široká, aby byla předvídatelná a nenarušila zájmy územně samosprávného celku.

3. Jak připravit oboustranně vyváženou a přitom platnou plánovací smlouvu?

Příprava plánovací smlouvy vyžaduje pečlivé zvážení zamýšleného obsahu a všech souvisejících právních aspektů. Strany plánovací smlouvy se odvíjí od předmětu smlouvy. U podmiňující plánovací smlouvy vedoucí ke změně územního plánu je to obec, kraj nebo hl. m. Praha. Dobrovolných plánovacích smluv se mohou účastnit i městské části nebo vlastníci VDTI. Předmět plánovací smlouvy se odvíjí od konečného cíle stavebníka, tedy zda má smlouva zavést povinnost územně samosprávného celku k jeho územně plánovací dokumentaci, nebo zda jde stavebníkovi o povolení jeho záměru, případně zda je třeba jejich kombinace. Investor musí předem znát rentabilitu a náklady záměru, včetně nároků územně samosprávného celku dle plánovací smlouvy.

3.1 Práva a povinnosti stran

Práva a povinnosti stran by měly být oboustranně vyvážené. Povinnosti územně samosprávného celku mohou mít dvojí charakter, a to veřejnoprávní nebo soukromoprávní. Povinnosti územně samosprávného celku z oblasti veřejného práva jsou obsaženy v ust. § 131 odst. 1 NSZ a jedná se o uzavřený výčet, který nemůže být právě pro svou veřejnoprávní povahu rozšiřován. Jde o následující povinnosti územně samosprávného celku:

- Poskytnout součinnost k uskutečnění záměru, např. předat stavebníkovi potřebné informace k projednání záměru s dotčenými osobami nebo uspořádat takové jednání.
- Učinit kroky k vydání územně plánovací dokumentace, tj. pouze iniciovat zásah do územně plánovací dokumentace, nikoliv se zavázat k jeho dosažení.
- Po sjednanou dobu nevydat nebo nezměnit územně plánovací dokumenta-

ci nebo neučinit úkon ztěžující záměr; územně samosprávný celek se však musí podrobit změnám nadřazené územně plánovací dokumentaci.

- Neuplatňovat v řízeních práva v rozporu s plánovací smlouvou; stavební úřad ani nebude přihlížet k námitkám v rozporu s plánovací smlouvou.

Soukromoprávní povinnosti územně samosprávného celku jsou dány v ust. § 131 odst. 2 NSZ, jejich výčet omezen není. Jedná se například o povinnost:

- Nezatížit nebo nezcižit pozemky dotčené záměrem v dispozici územně samosprávného celku.
- Finančně se podílet na veřejně prospěšných částech stavby, např. veřejná prostranství, infrastruktura, občanská vybavenost.
- Převzít zhotovenou stavbu do své správy nebo vlastnictví – tento závazek bude jedním z hnacích motorů stavebníka proč vstoupit do plánovací smlouvy, když náklady na provoz zejména infrastruktury a odpovědnost za něj přesahuje stavebníkovy plány, nebo
- převzít další soukromoprávní závazky.

Povinnosti stavebníka najdeme v ust. § 131 odst. 3 NSZ rovněž v podobě demonstrativního výčtu takto:

- Účastnit se výstavby veřejné infrastruktury nebo opatření vyvolaných záměrem.
- Převzít náklady na výstavbu veřejné infrastruktury / stavby / opatření.
- Účastnit se asanace území nebo narovnání majetkových vztahů.
- Poskytnout peněžní nebo věcné plnění za zhodnocení pozemku vydáním územně plánovací dokumentace (tzv. plánovací výhoda).

3.2 Příspěvek

Příspěvek stavebníka je jedním z hlavních motivů, proč jsou plánovací smlouvy územně samosprávnými celky využívány. Přináší totiž prostředky k rozvoji obce. Stanovení příspěvku má svá pravidla. Známe dva typy příspěvků, a to příspěvek za vyvolanou infrastrukturu a příspěvek za plánovací výhodu. Ačkoliv je teoreticky možné, že by pro jednu lokalitu vznikla jak podmiňující plánovací smlouva (ke změně ÚP), tak

následně i smlouva pro realizaci záměru, v praxi a ani dle metodiky Ministerstva pro místní rozvoj tato kombinace nepůsobí smysluplně. V případě, že by k ní došlo, je nutné zamezit tomu, aby byl příspěvek na vyvolanou infrastrukturu požadován duplicitně. Přestože existují v právní a úřední praxi i názory, že příspěvek lze požadovat dvakrát s poukazem na odlišné fáze povolování, přikláníme se k názoru, že z důvodu proporcionality, zákazu bezdůvodného obohacení a ochrany práv stavebníka plnění nesmí být zdvojováno. Pokud není závazek stranami realizován, měl by mít stavebník možnost obdržet uhrazený příspěvek zpět.

Výpočet příspěvku není stanoven zákonem a způsobů, jak dospět k relevantní částce, je více. Vždy však musí být nastaven rovně a nediskriminačně, a proto je vhodné k výpočtu přistoupit koncepčně. Zde mohou významně pomoci zásady spolupráce územně samosprávného celku se stavebníky. Výpočet se dále liší podle typu příspěvku.

Z praxe známe tyto nejčastější způsoby výpočtu příspěvku na vyvolanou infrastrukturu. Jednak může být stanoven jako fixní platba např. za bytovou jednotku či komerční prostor. Dále lze výpočet určit jako násobek kombinace veličin, např. počet metrů čtverečních hrubé podlažní plochy vynásobený cenou pozemku a koeficientem zohledňujícím zasazení záměru v místě. Nakonec lze zvolit exaktní výpočet na základě výběru konkrétní dotované infrastruktury, určení podílu stavebníka a stanovení nákladů na provedení. Rovněž definice účelu příspěvku v plánovací smlouvě je klíčová, příspěvek nemůže suplovat poplatek za napojení na infrastrukturu.⁴ Inspirovat se lze v metodice Ministerstva pro místní rozvoj, která poskytuje podrobný návod, jak určit výši příspěvku transparentním způsobem zohledňujícím podmínky konkrétního záměru.

Příspěvek za plánovací výhodu se bude odvíjet od navýšení hodnoty pozemku, tedy v porovnání ceny nemovitosti před a po změně územního plánu. Rozdíl lze nejlépe zjistit znaleckým posudkem. Územně samosprávný celek může pro-

⁴ Nejvyšší soud, 33 Cdo 3225/2011 ze dne 28. 2. 2013.

vést výpočet i jiným způsobem, pokud zná cenu nemovitostí nejen v místě, ale i v čase.

3.3 Další aspekty

Dalším důležitým aspektem plánovací smlouvy je vhodné stanovení termínů. V praxi nebude snadné definovat časové určení závazků tak, aby souhlasily obě strany. Stavebník by se měl zejména zaměřit na sjednání termínu realizace potřebných úprav nebo infrastruktury. Územně samosprávný celek zase potřebuje specifikovat okamžik, kdy má být návrh na změnu územního plánu podán, nebo kdy má být převzata infrastruktura. Kamenem úrazu může být termín splatnosti příspěvku investora. Územně samosprávný celek bude chtít výplatu předem, v zájmu stavebníka však může být co nejpозdější úhrada.

Dále doporučujeme smluvně ošetřit práva a povinnosti stran pro případné budoucí změny vztahu a jak řešit převod práv a povinností smlouvy na třetí osoby, včetně různých scénářů právního nástupnictví. Změnit smlouvu lze samozřejmě pouze se souhlasem obou stran. Výpověď lze využít, pouze byla-li ve smlouvě ujednána, a to včetně lhůty a důvodů. Plánovací smlouvu jako smlouvu veřejnoprávní lze vypovědět i bez udání důvodu, byla-li takto široce možnost smluvně zachycena.⁵

Plánovací smlouva obsahující veřejnoprávní závazky musí být schválena zastupitelstvem a dle ust. § 130 odst. 3 NSZ vložena do Národního geoportálu územního plánování („NGÚP“). Je nezbytné upozornit, že podle § 334b NSZ je povinnost vkládat plánovací smlouvy do NGÚP v přechodném období do 30. 6. 2026 nahrazena jiným řešením, zejména zveřejněním způsobem umožňujícím dálkový přístup, když informační systémy veřejné správy v oblasti stavebního práva nejsou plně funkční. Povinnost vložení do NGÚP se rovněž netýká smluv s vlastníky veřejné dopravní a technické infrastruktury, jak lze dovodit z ust. § 130 odst. 3 NSZ.

Aby ze strany územně samosprávného celku nedocházelo k netransparentnímu nebo diskriminačnímu jednání s investory, přijímají územně samosprávné celky dokumenty obsahující obecná pravidla a zásady pro uzavírání plánovacích smluv. Takový dokument může být v praxi velmi nápomocný. Pro stavebníky se stává postup územně samosprávného celku předvídatelný a územně samosprávnému celku pomáhá transparentně rozvrstvit podmínky pro různé typy záměrů, např. rodinný dům vs. developerský projekt.

4. Co čekat při přezkumném řízení plánovací smlouvy

4.1 Možnosti přezkumného řízení a právního posouzení

Běh plánovací smlouvy může být dále ovlivněn naplněním předpokladů pro její přezkum, pro řešení sporů z plánovací smlouvy a pro aplikaci institutu zrušení smlouvy. Přezkumné řízení slouží k posouzení, zda je plánovací smlouva uzavřena v souladu s právními předpisy. Pro případ vzniku neshody mezi stranami například o aplikaci nebo významu smlouvy je určen institut řešení sporů nadřízeným orgánem. Díky institutu „zrušení smlouvy“ lze plánovací

smlouvu zrušit z taxativně uvedených důvodů buď po dohodě stran, nebo rozhodnutím nadřízeného orgánu. Jak bylo výše uvedeno, změna podléhá souhlasu obou stran a výpověď je nutno předem sjednat. Ukončení plánovací smlouvy dle občanského zákoníku je zákonem vyloučeno, např. nelze použít úpravu o odstoupení. Subsidiárně pro úpravu plánovací smlouvy použijeme ustanovení § 159n SŘ.

K aplikaci dále rozebíraných institutů musíme vyjasnit, kdo je nadřízeným orgánem vůči územně samosprávným celkům (obr. 1).

Zákon nestanoví, kdo je nadřízeným orgánem vůči vlastníkům veřejné dopravní a technické infrastruktury, ale metodika Ministerstva pro místní rozvoj⁶ přijala toto řešení (obr. 2).

4.2 Přezkumné řízení

Přezkumné řízení lze zahájit pouze z moci úřední. Ačkoliv strana smlouvy může podat podnět k zahájení přezkumného řízení, na zahájení řízení neexistuje právní nárok. Současně proti nezahájení přezkumného řízení nelze podat správní žalobu.⁷ Podnět k zahájení přezkumného řízení lze podat do 30 dnů ode dne zjištění rozhodných

Obr. 1

Obr. 2

⁵ Nejvyšší správní soud, 1 As 19/2013-130 ze dne 18. 7. 2013.

⁶ MMR. 2024. *Plánovací smlouvy. Pomůcka k aplikaci*. [on-line]. Str. 9. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj. Dostupné z: <https://www.uur.cz/media/e3xhsykj/mmr-planovaci-smlouvy-2024-07-16-odborny-text.pdf>. [cit. 2025-11-29].

⁷ Rozsudek rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu, 6 As 108/2019-39 ze dne 26. 3. 2021.

okolností. Další lhůty pro přezkumné řízení, např. pro zahájení nebo dokončení přezkumu, se neuplatní⁸, což bezpochyby narušuje právní jistotu stran. Přezkumné řízení řeší nadřízený správní orgán, jímž je pro obce krajský úřad, pro městské části Prahy Magistrát hl. m. Prahy a pro pražský magistrát a kraje Ministerstvo pro místní rozvoj. Proti rozhodnutí vydanému v přezkumném řízení lze podat odvolání a následně i žalobu ve správním soudnictví.

4.3 Zrušení smlouvy

Institut zrušení smlouvy lze využít jen v zákonem definovaných situacích, a to pokud to bylo ve smlouvě dohodnuto, nebo došlo k podstatné změně poměrů rozhodných pro stanovení obsahu smlouvy a plnění nelze z tohoto důvodu spravedlivě požadovat, pokud se smlouva dostala do rozporu s právními předpisy, nebo z důvodu ochrany veřejného zájmu. Zrušení smlouvy lze aplikovat nakonec i tehdy, vyšly-li najevo skutečnosti existující v době uzavírání smlouvy, ale neznámé smluvní straně bez jejího zavinění, pokud tato strana prokáže, že by s jejich znalostí veřejnoprávní smlouvu neuzavřela. Proti rozhodnutí o zrušení smlouvy lze podat odvolání a následně rovněž žalobu ve správním soudnictví.

4.4 Řešení sporů z plánovací smlouvy

Oblast řešení sporů vyvolává nejvíce otázek. Právní úprava nelimituje důvod sporu, a proto se lze na nadřízený orgán obracet v široké škále neshod, např. co do obsahu, výkladu, platnosti nebo závaznosti smlouvy. Proti rozhodnutí nadřízeného správního orgánu o sporu z plánovací smlouvy nelze podat odvolání ani rozklad – je třeba podat přímo žalobu ve správním soudnictví. Úskalí

spočívá v novém chápání plánovacích smluv jako veřejnoprávních závazků, a to i v těch situacích, které dosud judikatura označovala za závazky soukromoprávní.⁹ Nadřízený správní orgán tak bude nucen rozhodovat o sporech ze soukromoprávních i veřejnoprávních závazků bez opory v literatuře nebo judikatuře.

5. Odpovědnost územně samosprávného celku vůči investorovi za zmaření investice

5.1 Pravidla odpovědnosti

I pro plánovací smlouvy platí zásada *Pacta sunt servanda*, tedy jsou po uzavření pro strany závazné. Nový stavební zákon výslovně upravuje, že stavební úřad nepřihlíží k námitkám účastníka řízení v rozporu s uzavřenou plánovací smlouvou (§ 190/2 NSZ). Stejně tak odvolací správní orgán nepřihlíží k odvolacím námitkám, které jsou v rozporu s plánovací smlouvou (§ 226/2 NSZ). Nelze ani podat správní žalobu pro nepřipustné námitky (§ 307 NSZ). Tato pravidla koncentrace řízení se uplatní pouze na řízení vedená dle NSZ, nikoliv retroaktivně¹⁰, byť z přechodných ustanovení tento závěr jasně neplyne¹¹.

Pokud územně samosprávný celek po uzavření plánovací smlouvy přijme změnu územně plánovací dokumentace nebo opatření vylučující či ztěžující uskutečnění záměru, může být toto porušení významným argumentem pro nezákonnost daného opatření. Ke zrušení opatření pro nezákonnost by mělo dojít zejména v případě, bude-li účelové nebo svévolné.¹² Výjimkou je situace, kdy změna územně plánovací dokumentace je vyvolána povinností územně samosprávného celku promítnout

nadřazenou dokumentaci (např. § 16, § 73, § 112 NSZ). Volby a změna reprezentace územně samosprávného celku, tj. zastupitelstva, však nemá vliv na sjednané závazky, územně samosprávný celek je povinen zachovat kontinuitu jednání.

5.2 Důsledky porušení

Porušení závazků ze strany územně samosprávného celku může vést k následujícím důsledkům. Územně samosprávný celek bude stavebníkovi odpovídat za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci dle zákona č. 82/1998 Sb., a to za nezákonné rozhodnutí nebo nesprávný úřední postup jak při výkonu státní správy v přenesené působnosti, tak i při výkonu veřejné moci v samostatné působnosti. Nárok musí stavebník uplatnit v zákonné lhůtě. Odpovědnost dle zákona č. 82/1998 Sb. má charakter absolutní odpovědnosti a neumožňuje liberaci, tj. zproštění odpovědnosti.

Územně samosprávný celek může dále nést představní odpovědnost, pokud ukončí jednání o uzavření smlouvy v rozporu se zásadami dobré víry (např. při změně vedení obce).¹³ Velmi nepříjemnou situaci může územně samosprávný celek řešit v případě, když bude jeho orgán zavázán k dodržení povinností stanovených místním referendem dle zákona č. 22/2004 Sb., které však budou odporovat závazkům z plánovací smlouvy. Územně samosprávný celek bude odpovídat za naplnění obou závazků a může se tak dostat do neřešitelné situace. Důsledky porušení se samozřejmě odvíjí i od způsobu smluvního zajištění, tedy byla-li stranami sjednána např. smluvní pokuta nebo propadnutí zástavy, bylo-li sjednáno jako preventivně-represivní opatření.

⁸Dle § 165 odst. 7 správního řádu platí, že, není-li stanoveno jinak, správní orgán není vázán lhůtami uvedenými v § 96 odst. 1 a § 97 odst. 2 správního řádu. Dle ust. § 96 odst. 1 správního řádu lze usnesení o zahájení přezkumného řízení vydat nejdéle do 2 měsíců ode dne, kdy se příslušný správní orgán o důvodu zahájení přezkumného řízení dozvěděl, nejpozději však do 1 roku od právní moci rozhodnutí ve věci. Dle ust. § 97 odst. 2 správního řádu nelze rozhodnutí ve věci v přezkumném řízení v prvním stupni vydat po uplynutí 15 měsíců ode dne právní moci rozhodnutí ve věci.

⁹Krajský soud v Praze, 21 Co 240/2019 ze dne 11. 3. 2020.

¹⁰Nejvyšší správní soud, 10 As 225/2024-44 ze dne 8. 4. 2025.

¹¹Krajský soud Ústí nad Labem, 15 A 23/2024-194 ze dne 13. 11. 2024.

¹²Nejvyšší správní soud, 1 As 50/2020-46 ze dne 19. 11. 2020: „Ke zrušení opatření obecné povahy by měl soud přistoupit, pokud došlo k porušení zákona v nezanedbatelné míře, resp. v intenzitě zpochybňující zákonnost posuzovaného řízení a opatření jako celku. Úkolem soudu v rámci přezkumu zásahu do práv stěžovatele je proto, za splnění dalších podmínek, zjistit, zda si pořizovatel územního plánu nepočínal zjevně svévolně či diskriminačně, zda úkoly a cíle, které prostřednictvím územního plánu naplňuje, jsou legitimní a zákonné a zda se v případě omezení vlastnických práv jedná o omezení v nezbytně nutné míře, vedoucí rozumně k zamýšlenému cíli, a je činěno nejšetrnějším možným způsobem.“

¹³Nejvyšší soud, 25 Cdo 15/2021 ze dne 27. 5. 2021.

5.3 Postavení obce v soukromoprávních vztazích

Nakládání s majetkem obce není vrchnostenským výkonem veřejné správy,¹⁴ a proto je třeba na územně samosprávný celek v těch případech pohlížet jako na jiného účastníka soukromoprávního vztahu v rovném postavení. Soukromoprávní jednání obce nelze přezkoumat ve správním soudnictví, neboť obec v těchto případech nevystupuje jako správní orgán, ale jako účastník.

Nicméně i v soukromoprávních vztazích je obec jako veřejnoprávní korporace regulována pravidly řádné správy. Její jednání musí být řízeno zákonem, být předvídatelné a nediskriminační a musí brát ohled na veřejný zájem a kvalifikovanou starost o majetek obce.¹⁵

Proto ani odmítnutí souhlasu územně samosprávného celku jakožto vlastníka dotčené nemovitosti k realizaci stavebního záměru, včetně např. položení plynové přípojky, nelze považovat za zásah veřejné moci.¹⁶ Povinnost obce nevyplyvá ani ze „zvláštní“ sociální funkce vlastnictví obce.¹⁷ Udělení či neudělení souhlasu s umístěním stavby ze strany obce jakožto vlastníka pozemku spadá do samostatné působnosti, a proto není možné je, ani z pozice soudu nebo jiného státního orgánu, nařídít.¹⁸

Pravidla udělení souhlasu s realizací záměru je třeba vnímat i v modifikaci nového stavebního zákona. Dle SSZ bylo odvolání souhlasu vlastníka pozemku možné a stavebník nemohl spoléhat na trvalost souhlasu, pokud jej současně neměl zajištěn např. ve formě věcného břemene.¹⁹ Soudy potvrdily legitimitu obratu jednání obce, pokud byl řádně zdůvodněn, zejména navazoval-li takový obrat na dřívější vystupování, koncepce či strategie.²⁰ Nový stavební zákon posiluje právní jistotu stavebníka – souhlas vlastníka pozemku nebo stavby nelze vzít zpět po podání žádosti o povolení záměru (§ 187 NSZ). Pokud obec způsobí neplatnost svého jednání, např. jednáním nekompetentních osob, může být odpovědná za nedoložení souhlasu, bez něhož nelze stavbu realizovat, ač to bylo v plánovací smlouvě ujednáno.

6. Závěrečné shrnutí

Nová úprava plánovacích smluv v českém stavebním právu přináší nesporná pozitiva v podobě jasnějších pravidel, která upevňují právní jistotu, posilují transparentnost a usnadňují předvídatelnost pro stavební i samosprávnou praxi. Pro obce znamenají tyto smlouvy cenný nástroj, jak získat adekvátní participaci investora na rozvoji veřejné infra-

struktury či podíl z „plánovací výhody“, a to při zachování rovných a nediskriminačních pravidel. Pro stavebníky zase aktuální znění nového stavebního zákona zajišťuje dříve chybějící ukotvení závazků, např. nemožnost zpětvzetí souhlasu s povolením záměru nebo jasnější vymezení toho, k jakým námitkám už v navazujících řízeních nelze přihlížet.

Přesto však nelze opomenout přetrvávající úskalí. Tím nejzásadnějším zřejmě i do budoucna zůstává neostrá a v praxi složitě rozpoznatelná hranice mezi veřejnoprávními a soukromoprávními závazky v rámci jediné smlouvy. Tato nejasnost bude přinášet obtíže zejména při řešení sporů před nadřízenými správními orgány, které budou nuceny bez jednoznačné opory v literatuře či dosavadní judikatuře posuzovat závazky primárně soukromoprávní povahy.

Větší důraz na přesnost a opatrnost při přípravě smluv sice pomáhá omezit dosavadní nejasnosti v praxi, úplně je ale v blízké době neodstraní.

JUDr. Sandra Konečná
JUDr. Martin Abraham, MBA
Abraham Legal, advokátní kancelář, s. r. o.

¹⁴ Nejvyšší správní soud, 8 As 72/2015 ze dne 19. 11. 2015.

¹⁵ Ústavní soud, II. ÚS 2588/14 ze dne 25. 11. 2014.

¹⁶ Ústavní soud, IV. ÚS 150/94 ze dne 23. 1. 1995.

¹⁷ Nejvyšší soud, 22 Cdo 607/2014 ze dne 28. 5. 2014.

¹⁸ Nejvyšší soud, 25 Cdo 1503/2018 ze dne 19. 6. 2018.

¹⁹ Nejvyšší správní soud, 4 As 61/2014-48, Nejvyšší soud, 22 Cdo 1649/2013, Nejvyšší soud, 22 Cdo 2284/2009.

²⁰ Soudy již řešily spory o nahrazení projevu vůle, kdy se soukromé subjekty domáhaly souhlasu obcí s vybudováním inženýrských sítí na obecních pozemcích. Nejvyšší soud i Ústavní soud potvrdily, že samospráva má při správě svého majetku postavení vlastníka a zákon jí neukládá povinnost takový souhlas udělit. Ústavní soud v usnesení sp. zn. II. ÚS 2588/14 ze dne 25. 11. 2014 dospěl k závěru, že pokud obec založí své rozhodnutí o neudělení souhlasu se stavbou plynovodu na dlouhodobých koncepcích jako územní plán nebo energetická koncepce, je takový postup ústavně akceptovatelný. Rozhodnutí obce totiž vychází z dříve známých materiálů a racionálních požadavků, a je proto předvídatelné. Nejvyšší soud následně v rozhodnutí sp. zn. 22 Cdo 5237/2017 ze dne 24. 1. 2018 potvrdil platnost závěrů Ústavního soudu i pro vztahy, které se řídí „novým“ občanským zákoníkem, tj. zákonem č. 89/2012 Sb. Nejvyšší soud shrnul, že „nelze věcné břemeno zřídit na základě analogické aplikace zákona, a to ani tehdy, kdyby se z okolností případu jevílo zřízení věcného břemene nutným východiskem k řešení věci. Takové omezení vlastnického práva obce by tak přicházelo do úvahy jen tehdy, kdyby to umožňovaly předpisy o vyvlastnění. Neumožňuje-li snad veřejné právo v určité věci vyvlastnění, nelze to obcházet požadavkem na zřízení věcného břemene per analogiam v soudním řízení.“

Planning Agreements In Czech Building Act: Characteristics, Use and Legal Aspects, by Sandra Konečná, Martin Abraham

Planning agreements in Czech Building Act, fundamentally reformed by the new Building Act No. 283/2021 Coll., are a key contractual instrument for regulating relations between territorial self-governing units (or public infrastructure owners) and developers, facilitating the realization of construction projects. They are newly determined as public law contracts, which may, however, also contain private law obligations, with the principle that a single public law obligation is sufficient to determine the public law character of the entire agreement. A distinction is made between conditional planning agreements, which link decision-making in land-use plans to their conclusion, and voluntary planning agreements initiated by the parties. The preparation of agreements requires careful balancing of rights and obligations, where the obligations of the territorial self-governing unit are either exhaustively defined (public law) or unlimited (private law), and the developer's obligations include participation in infrastructure construction or providing performance for the appreciation of the land (the so-called planning advantage). Agreements are binding on the parties, and review and dispute resolution take place in administrative courts, which strengthens their public law character. The new Building Act also increases the legal certainty of developers by stating that the consent of the land owner cannot be withdrawn after submitting an application for project permission, thereby enhancing the overall regulation's legal certainty, transparency, and predictability in construction development.

URBIS 2026 – THE SMART CITIES MEETUP

Letošní ročník konferenčního veletrhu URBIS 2026, který se uskutečnil v červnu v Brně, byl zaměřen na odolnost měst a obcí a jejich roli jako prostorů pro testování inovací. Vystoupení a ukázky příkladů dobré praxe domácích i zahraničních odborníků se týkaly energetiky, bezpečnosti, mobility, cirkulární ekonomiky, hospodaření s vodou, dat a umělé inteligence. Další témata se zaměřila na hledání zdrojů pro financování inovací a vyhledávání talentů, aby města dokázala úspěšně čelit budoucím výzvám.

Zdroj: Stockholms stad

Stockholm Royal Seaport – City of Stockholm

Nová přístavní čtvrť ve Stockholmu

V bloku Smart City představujícím inspiraci z ČR i ze zahraničí představila Christina Salmhofer z Odboru rozvoje města Stockholmu projekt Royal Seaport – přestavbu přístavního brownfieldu

na funkční městskou čtvrť s důrazem na využití dřevostaveb. Annina Autero z finského Tampere se věnovala využití digitálních dvojčat a kolaborativnímu přístupu k posílení odolnosti a zlepšení městského života. Z českých přednášejících to byli František Kubeš z Odboru

strategického rozvoje a spolupráce Magistrátu města Brna a Ondřej Vysloužil z MAPPA Ostrava, kteří se zaměřili na současné projekty a investice v rámci metropolitních oblastí a aglomerací.

redakce U&ÚR

EKOSYSTÉMOVÉ SLUŽBY JAKO NÁSTROJ PLÁNOVÁNÍ KRAJINY A MĚST: 6. EVROPSKÁ KONFERENCE ECOSYSTEM SERVICES PARTNERSHIP

V době klimatické změny, úbytku biodiverzity a rostoucích nároků na využívání území se stále více ukazuje potřeba integrovat poznatky o fungování ekosystémů do rozhodování o krajině a městech. Koncept ekosystémových služeb představuje důležitý rámec pro porozumění přínosům přírody pro společnost, od produkce potravin a vody přes regulaci klimatu a ochranu před povodněmi až po rekreační, estetické a kulturní hodnoty. V posledních dvou desetiletích se stal významnou součástí evropských politik ochrany přírody a udržitelného rozvoje, včetně Strategie EU v oblasti biologické rozmanitosti do roku 2030, Nařízení o obnově přírody či ekosystémového účetnictví SEEA EA. Právě propojení vědeckých poznatků s praktickým rozhodováním bylo jedním z hlavních témat 6. evropské konference Ecosystem Services Partnership (ESP Europe 2026), která se uskutečnila ve dnech 18.–22. května 2026 v Praze v konferenčním centru Cubex.

Praha hostila největší evropské setkání o ekosystémových službách

Konference se zúčastnilo více než 650 výzkumníků a výzkumníků, představitelů a představitelů veřejné správy, praxe a občanské společnosti i studentů z celé Evropy i dalších částí světa. Akci pořádal Ústav výzkumu globální změny AV ČR – CzechGlobe ve spolupráci s mezinárodní sítí Ecosystem Services Partnership (ESP) a dalšími partnery. ESP představuje největší světovou odbornou síť zaměřenou na ekosystémové služby. Sdružuje více než 3 000 členů a prostřednictvím tematických pracovních skupin a národních sítí podporuje výměnu zkušeností mezi vědou, veřejnou správou a praxí.

Hlavním tématem konference byl „Rozvoj znalostí o ekosystémových službách pro Evropu příznivou přírodě i lidem“. Diskuse se zaměřily na to, jak mohou poznatky o ekosystémových službách přispět k řešení současných environmentálních a společenských výzev, zejména ztráty biodiverzity, změny klimatu, degradace krajiny a rostoucích sociálních nerovností.

Do programu bylo zasláno více než 750 příspěvků (prezentací a posterů), které prošly následným výběrem. Konference byla směřována do šesti tematických proudů věnovaných správě a řízení, hodnocení ekosystémových služeb, klimatickým a přírodě blízkým řešením, ekonomickým aspektům, účetnictví ekosystémů a otázkám spravedlnosti a rovnosti.

Krajina jako prostor pro obnovu přírody i poskytování služeb

Program konference pokrýval široké spektrum témat souvisejících s hodnocením, ochranou, obnovou a udržitelným využíváním ekosystémů. Diskutovány byly zejména možnosti využití hodnocení ekosystémových služeb při identifikaci prioritních lokalit pro obnovu krajiny, plánování adaptačních opatření na změnu klimatu nebo při hodnocení přínosů přírodě blízkých opatření. Tematické sekce odrážely dlouhodobé zaměření pracovních skupin ESP a věnovaly se ekosystémovým službám v různých typech ekosystémů, tedy lesních, lučních, vodních a nivních, mořských a pobřežních, polárních a arktických, horských a ostrovních, městské přírody či chráněných území. Celá řada sekcí zpracovávala průřezová témata, například hodnocení dobrého stavu ekosystémů, využití nových přístupů analýzy velkých

dat, ekonomické aspekty či společenské hodnoty a přístupy ke spravedlivějšímu využití ekosystémových služeb s ohledem na kvalitu života. Významným tématem byla také integrace ekosystémových služeb do územního plánování, strategických dokumentů a právním aspektům na evropské, regionální i národní úrovni.

Zazněly příklady z mnoha evropských zemí ukazující, že mapování a hodnocení ekosystémových služeb může představovat užitečný podklad pro rozhodování o využití území a pomoci lépe vyvažovat environmentální, sociální a ekonomické cíle.

Městské ekosystémové služby a přírodě blízká řešení

Silně zastoupenou oblastí byly rovněž městské a příměstské ekosystémové služby. Rostoucí zájem o tuto problematiku souvisí s potřebou adaptace měst na dopady klimatické změny. V rámci několika tematických sekcí byly prezentovány nové přístupy k hodnocení přínosů městské zeleně, modrozelené infrastruktury a přírodě blízkých řešení. Diskutovala se role parků, městských lesů, komunitních zahrad, vodních prvků i opomíjených zelených ploch při zlepšování kvality života obyvatel.

Pozornost byla věnována nejen biogeografickým funkcím, jako je ochlazování městského prostředí, retence vody či podpora biodiverzity, ale zejména kulturním a sociálním přínosům zelených ploch. Řada příspěvků zdůraznila význam dostupnosti zeleně a otázky environmentální spravedlnosti, tedy zda mají různé skupiny obyvatel rovný přístup k přínosům, které městská příroda poskytuje.

Mezi diskutovaná témata patřila také tzv. zelená gentrifikace. Tento koncept upozorňuje na situace, kdy investice do městské zeleně a adaptačních opatření přináší environmentální přínosy, současně však mohou vést k růstu cen nemovitostí nebo vytlačování některých skupin obyvatel. Diskuse tak ukázaly, že hodnocení ekosystémových služeb není pouze technickou otázkou mapování a oceňování přírody, ale také otázkou spravedlivého rozdělení přínosů a nákladů.

Propojování vědy, politiky a praxe

Vedle vědeckých výsledků byla důležitým tématem také implementace poznatků do rozhodovací praxe. Speciální sekce organizované pořadatelkou institucí CzechGlobe se zaměřily například na zkušenosti projektů programu LIFE nebo na fungování národních platforem pro ekosystémové služby. Na sekci zaměřenou na implementaci konceptu ekosystémových služeb byly rovněž pozváni členové české Národní platformy pro ekosystémové služby, která propojuje akademickou sféru, veřejnou správu, občanskou společnost i aplikační praxi. Přítomní tak měli možnost sledovat stav uplatnění ekosystémových služeb v rozhodovací praxi nejenom v Česku, ale rovněž Německu, Turecku, Bulharsku, Itálii či Číně.

Diskuse ukázaly, že rostoucí množství dat, mapových podkladů a metodik samo o sobě nestačí. Klíčovou výzvou zůstává efektivní komunikace mezi vědeckou sférou, veřejnou správou, projektanty, územními plánovači a dalšími aktéry rozhodování. Právě budování těchto vazeb představuje jednu z hlavních rolí mezinárodní sítě ESP, která dlouhodobě propojuje odborníky z různých disciplín a sektorů.

Festival ekosystémových služeb

Součástí konference nebyly pouze odborné přednášky, workshopy a panelové diskuse, ale také pestrý doprovodný program, který přispěl k vytváření prostoru pro neformální setkávání a sdílení zkušeností. Účastníci měli rovněž možnost zúčastnit se tematických exkurzí představujících různorodé přístupy k péči o krajinu a městské prostředí.

Zajímavým zpestřením programu bylo promítání dokumentárního filmu Hodnoty přírody (The Values of Nature) představujícího přínosy ekosystémových služeb široké veřejnosti.

Doprovodný program tak ukázal, že ekosystémové služby nejsou pouze předmětem vědeckého výzkumu a plánovacích procesů, ale také součástí každodenního života, kultury a vztahu společnosti ke krajině a přírodě.

Směrem k přírodě a lidem prospěšné budoucnosti

Pražská konference potvrdila, že koncept ekosystémových služeb již není pouze akademickým tématem, ale stále více se stává praktickým nástrojem pro

plánování krajiny, rozvoj měst a tvorbu veřejných politik.

Ohlas vzbudily také plenární diskuse, které se zaměřily na reflexi současného stavu poznání v oblasti ekosystémových služeb a na otázku, jaké znalosti a nástroje budou potřeba pro naplňování vize Evropy příznivé pro přírodu i lidi. Součástí debat byly také zkušenosti zemí střední a východní Evropy a možnosti lepšího začlenění poznatků o ekosystémových službách do rozhodování a plánovací praxe. V kontextu implementace evropských environmentálních strategií a nových požadavků na obnovu přírody lze očekávat, že význam hodnocení ekosystémových služeb bude dále růst. Ochrana biodiverzity, adaptace na změnu klimatu a kvalita života obyvatel nejsou oddělené cíle, ale vzájemně propojené součásti snahy o vytvoření krajiny a sídel, které budou dlouhodobě přínosné jak pro přírodu, tak pro společnost.

Konference a příspěvek byly podpořeny integrovaným projektem Jedna příroda (LIFE-IP:N2K: Revisited, LIFE17/IPE/CZ/000005) z finančního nástroje Evropské unie LIFE.

*Mgr. et Mgr. Davina Vačkářová, Ph.D.
Ústav výzkumu globální změny AV ČR*

SOUTĚŽ STUDENTŮ KRAJINÁŘSKÉ ARCHITEKTURY LAURUS 2025

Vznik a cíl soutěže

Počátky soutěže se pojí se vznikem oboru krajinářská architektura na Fakultě architektury ČVUT v Praze před deseti lety. Soutěž iniciovali vyučující v čele s vedoucím ústavu Vladimírem Sittou vyhlášením soutěže o nejlepší projekt prvního ročníku budoucích krajinářů v Ateliéru základů krajinářského navrhování. Soutěž dostala své jméno po vavřínovém věnci (lat. *Laurus nobilis*) a rozšířila se na všechny krajinářské ateliéry napříč ročníky. Posléze byly osloveny i ostatní školy v České a Slovenské republice, kde probíhá výuka krajinářských architektů – Fakulta agrobiologie, potravinových a přírodních zdrojů ČZU v Praze, Zahradnická fakulta Mendelovy univerzity v Brně a Fakulta záhradníctva a krajinného inžinierstva Slovenské poľnohospodárske univerzity v Nitre. Proběhla společná jednání všech škol a výsledkem byly finální soutěžní pravidla, podle kterých proběhl letos již třetí československý ročník. Výhledově se plánuje zapojení dalších univerzit z okolních zemí.

Soutěž je přehlídkou studentských prací s tématem krajinářské architektury zpracovaných v uplynulém akademickém roce. Do soutěže se mohou přihlásit studenti všech zapojených i nezapojených škol – může jít o ateliérovou práci i výsledek workshopu, může to být samostatná i týmová práce (nikoliv však práce diplomní).

Cílem soutěže je nezávislý pohled na kvalitu výuky krajinářské architektury, vzájemné propojení, motivace a inspirace studentů i pedagogů skrze srovnání mezi jednotlivými ateliéry a školami.

Porota a výběr vítězů

Porotu tvoří nezávislí krajinářští architekti a odborníci z praxe, kteří nevyučují na žádné ze zúčastněných škol. Porota hodnotí anonymně (soutěžní práce jsou bez uvedení jakékoli identifikace autora, ateliéru a školy). Hlavní kritéria hodnocení ve všech kategoriích jsou: zohlednění současných společenských potřeb a témat, kontext projektu; relevance a přiměřenost přístupu (volba materiálů, sortimentu, technologie); srozumitelnost prezentace (grafika) a celková originalita a přínos projektu.

Letošní ročník tvořila tříčlenná mezinárodní porota ve složení **Julia Backhausen-Nikolić** (Rakousko), **Barbora Hrmová** (Slovensko) a **Lukáš Grasse** (Česká republika). Porota vybírala ze široké palety 42 studentských prací vypracovaných v akademickém roce 2024/2025, které přihlásili studenti ze šesti univerzit napříč všemi ročníky studia. Do užšího finálového výběru se probojovalo 19 projektů, z nichž bylo vybráno po jednom vítězi ve čtyřech kategoriích dle měřítka. Vyhlášení vítězů proběhlo formou vernisáže prací všech finalistů na Fakultě architektury ČVUT v Praze, kde

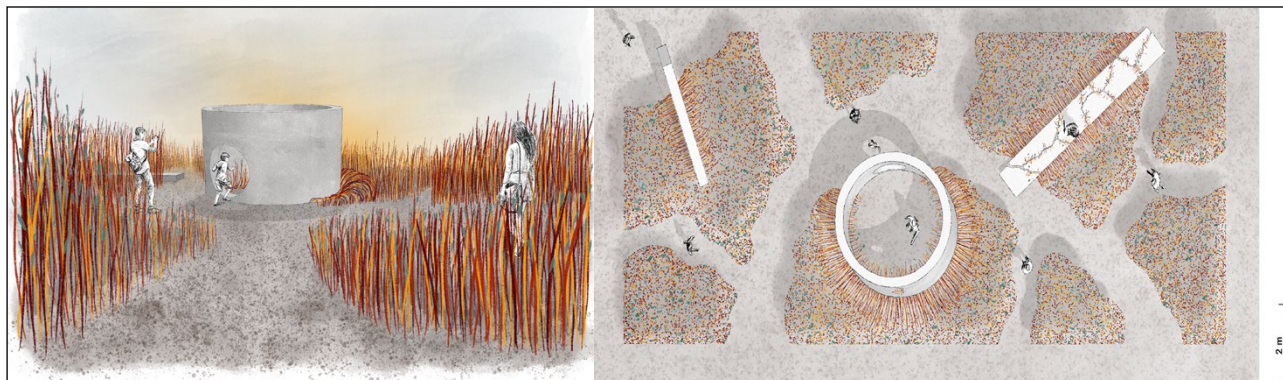
se odtajnila i jména studentů. Vítězové si kromě vavřínového věnce odnesli diplom a finanční odměnu. Výstava prací je putovní a je k dispozici na všech zapojených univerzitách.

Krajinářské gesto

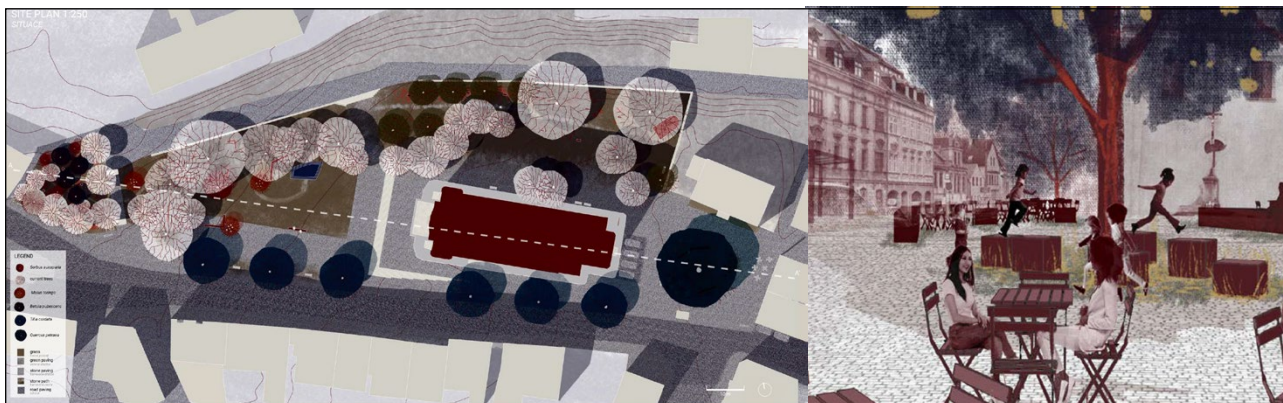
Kategorie krajinářské gesto představuje ideové či výtvarné návrhy mimo rámec konkrétního zadání. Může to být myšlenka, symbol nebo zásah, který otevírá nový pohled na krajinu, její význam či proměnu v čase. Vítězové: **Zuzana Purmová** a **David Šmíd – Growing Through** (FA ČVUT v Praze, vedoucí práce: Vladimír Sitta).

Krajinářské gesto hodnotila porota jako velmi rozmanité z hlediska témat i měřítek návrhů. Přihlášené projekty pracovaly s různými přístupy ke krajinářskému návrhu a často se soustředily na atmosféru a celkové vyznění prostoru. Porota zároveň vnímala jako důležitou i schopnost projekt jasně komunikovat směrem k divákovi. Právě finalisté dokázali s touto kvalitou pracovat nejpřesvědčivěji.

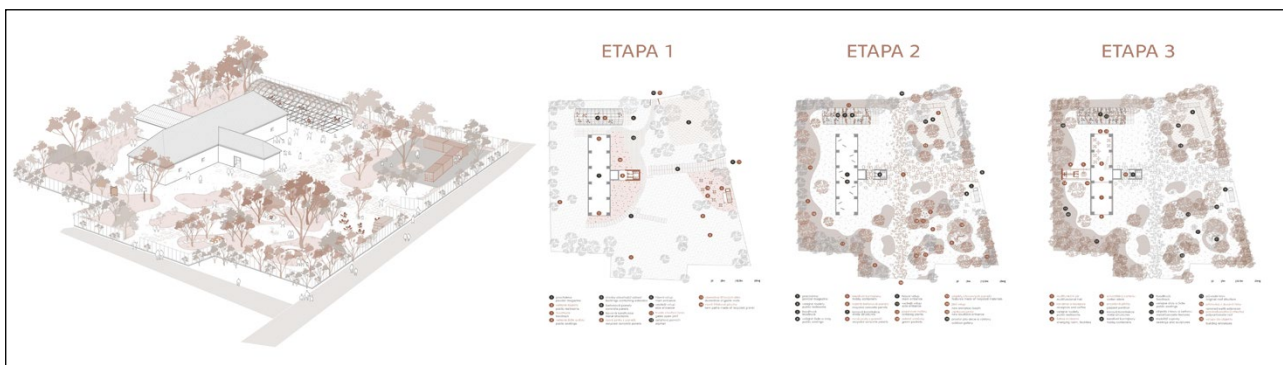
Návrh Growing Through, který vznikl pro mezinárodní festival Les Jardins de Métis v Kanadě, zaujal porotu především silnou a zároveň jednoduchou myšlenkou, která tvoří jasný základ celého návrhu. Koncept je čitelný a srozumitelný. Návrh přesvědčivě komunikuje svoji osobitou atmosféru. Pozitivně je hod-

Krajinářské gesto: Growing Through (Zuzana Purmová a David Šmíd)

Malé měřítko: Křížem krážem (Josefína Jírovcová)

Střední měřítko: Prach jsme a v prach se obrátíme (Johana Kratochvilová, Vojtěch Bartek, Sabina Nogová, Tereza Jančová, Gréta Oravcová, Marek Mitáček)

nocena také grafická prezentace, která jednoduchou a přehlednou formou podporuje hlavní ideu projektu.

Malé měřítko

Do kategorie malého měřítka se řadí malá parková plocha, malý prostor, dvůr, úpravy vnitrobloků, terasy a střešní zahrady, soukromé (rodinné) zahrady. Vítězka: **Josefína Jírovcová – Křížem krážem** (FA ČVUT v Praze, vedoucí práce: Till Rehwaldt, Klára Concepcion).

Malé měřítko patřilo z hlediska rozhodování mezi obtížné. Sešla se zde řada velmi různorodých projektů. Porota ocenila pestrost přístupů i množství zajímavých nápadů. Zároveň se však u některých návrhů objevoval spíše konceptuální přístup, zatímco detailnější rozpracování řešení někdy zůstávalo v pozadí. V několika případech by proto návrhům prospělo hlubší dotažení jednotlivých prvků a větší důraz na detail.

Projekt Křížem krážem, který se zaměřil na liberecké Malé náměstí a jeho okolí,

zaujal porotu svým příjemným měřítkem a citlivě vystavěnou kultivovanou atmosférou celého návrhu. Rovněž grafická prezentace je čistá, jednotná a velmi dobře komunikuje návrh divákovi. Oceněna byla precizní práce s detaily na různých úrovních a zároveň schopnost autorky vytvořit komplexní, promyšlený celek. Návrh vrací život do zanedbaného parku s křížovou cestou, vnáší nové osy a citlivě pracuje s materiály.

Střední měřítko

Kategorie středního měřítka zahrnuje návsi a náměstí, středně velké parky, koncepční řešení v měřítku územní studie nebo regulačního plánu. Vítězný tým: **Johana Kratochvilová, Vojtěch Bartek, Sabina Nogová, Tereza Jančová, Gréta Oravcová, Marek Mitáček – Prach jsme a v prach se obrátíme** (ZF MENDELU, vedoucí práce: Adam Lacina).

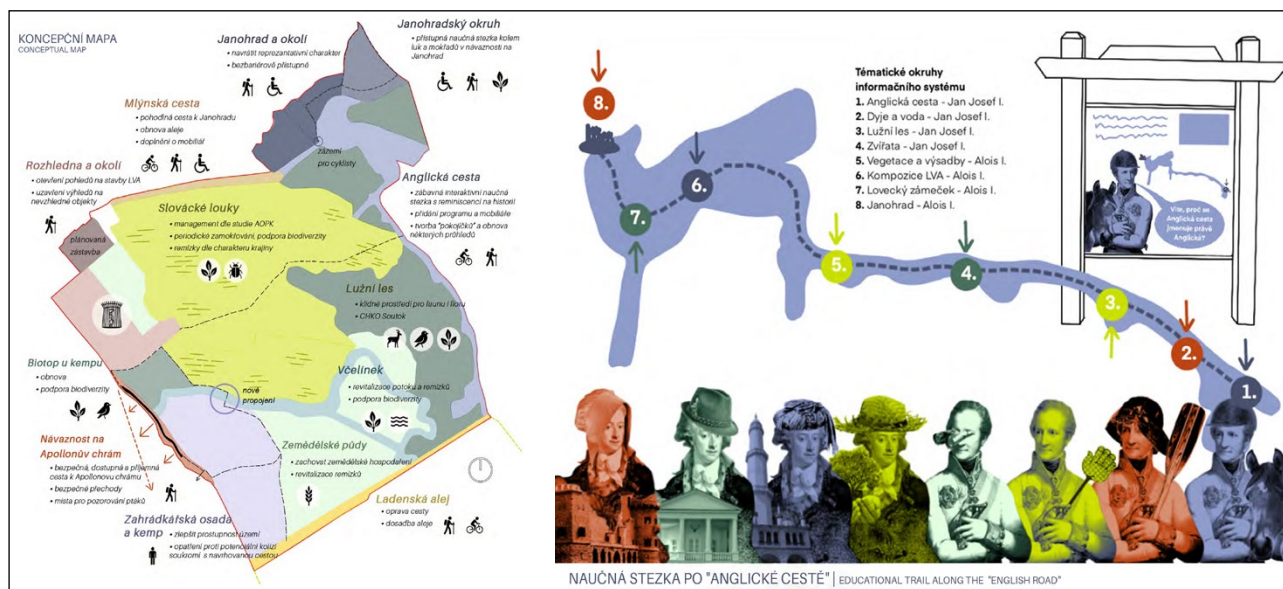
Střední měřítko bylo z celé soutěže nejrozmantější, a to jak z hlediska typologií řešených prostorů, tak i přístupů k navrhování. Návrhy většinou dokázaly

svůj koncept komunikovat srozumitelně a čitelně. V některých případech však při bližším pohledu na detail působila řešení poněkud nedotaženě. Celková grafická úroveň prezentací byla velmi kvalitní a vyrovnaná.

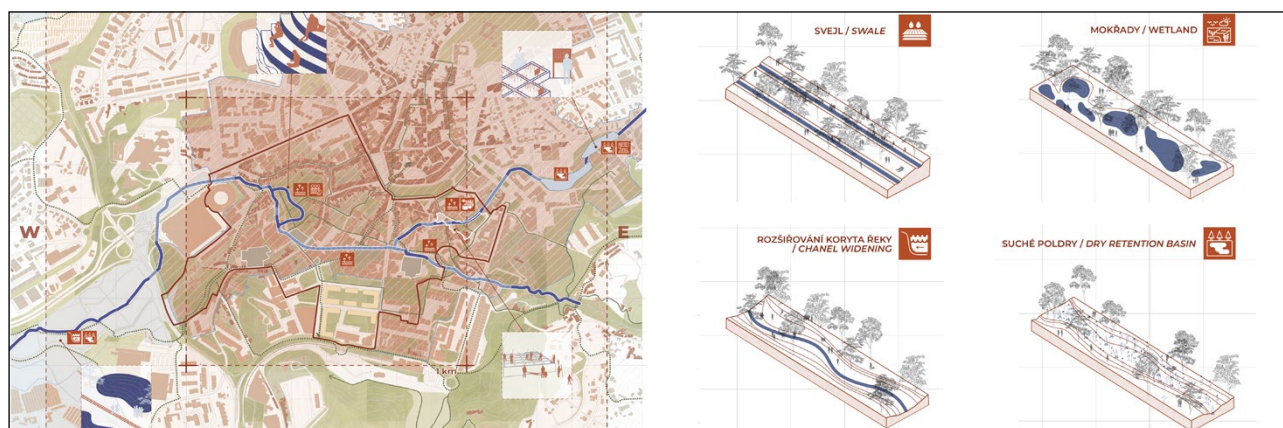
Pod názvem Prach jsme a v prach se obrátíme se ukrývá konverze první mírové prachárny v Olomouci, kde se bývalý průmyslový areál přetvořil na kvalitní komunitní prostor. Porota ocenila především komplexnost návrhu, který je promyšlený a podrobně rozpracovaný v jednotlivých vrstvách řešení. Přínosné by bylo výraznější zapojení práce s vegetací, která by mohla návrh ještě více obohatit. Porota vyzdvihla práci s etapizací projektu a zapojení procesů sukcese a recyklace.

Velké měřítko

Kategorie velké měřítko zahrnuje velké parky a areály, větší územní celky a krajinářské koncepce. Vítězný tým: **Aneta Kubištová, Anna Sovová, Viktorie Pšenicová, Terézia Bónová, Alise Tei-**

Velké měřítko: Za hranou osy (Aneta Kubištová, Anna Sovová, Viktorie Pšenicová, Terézia Bónová, Alise Teilane)

Speciální cena ČAKA: Ozdravení řeky (Terezie Jančálková, Klára Bábalová, Eliška Oherová, Veronika Čaban Tomek)

lane – Za hranou osy (ZF MENDELU, vedoucí práce: Barbora Dohnalová, Kristýna Kříčková).

Kategorie velkého měřítka byla pro porotu nejproblematictější a její hodnocení provázely dlouhé diskuse. Návrhům často chyběl jasný koncept a strukturovaný přístup k řešení území. Problémová byla i jasná a čitelná komunikace návrhu, která by projektem velkého měřítka provedla diváka. U řady projektů bylo patrné, že práce s tímto měřítkem představuje pro studenty určitou výzvu.

Krajinářská studie Za hranou osy, která zpracovává oblast mezi Lednicí a Charvátskou Novou Vsí, vynikla díky podrobné a přehledně zpracované analytické části, zejména využití storytellingu, který pomáhá čtenáři lépe porozumět navrhovanému řešení a díky

kterému patřil projekt v rámci kategorie mezi nejsrozumitelnější. Porota však zároveň vnímala rezervy v komunikaci konkrétních krajinných opatření, která by mohla být představena jasněji a přesvědčivěji.

Speciální cena ČAKA

V letošním ročníku byla udělena i speciální cena od České asociace pro krajinářskou architekturu (ČAKA), kterou byly vstupenky na konferenci Urban-scapes 2026 v Ostravě. Cenu si odnesl tým **Terezie Jančálková, Klára Bábalová, Eliška Oherová, Veronika Čaban Tomek – Ozdravení řeky** (ZF MENDELU). Komise ČAKA vyzdvihla komplexní přístup a pestrost navržených opatření na ozdravení řeky protékající krajinou i městským prostředím s historicky silnou průmyslovou zátěží. Oceněna byla

také hloubka řešení společenských i komunitních aspektů, a to přesto, že samotné architektonické řešení má ještě svoje rezervy.

Letošní ročník pořádal Ústav krajinářské architektury Fakulty architektury ČVUT v Praze za podpory děkana a pod záštitou České a Slovenské komory architektů a ČAKA.

Více informací o soutěži naleznete na <https://www.fa.cvut.cz/cs/galerie/soutez/40007-laurus>.

Ing. Romana Michalková, Ph.D.
Ing. arch. Kateřina Kurešová
koordinátorky soutěže
Ústav krajinářské architektury
Fakulta architektury ČVUT v Praze

MONITORING EROZE ZEMĚDĚLSKÉ PŮDY A PÁSOVÉ STŘÍDÁNÍ PLODIN

Ministerstvo zemědělství v roce 2017 zahájilo činnost webového portálu, který monitoruje události spojené s vodní erozí. Výzkumný ústav monitoringu a ochrany půdy vyvinul aplikaci *Monitoring eroze zemědělské půdy* (<https://me.vumop.cz/>). Na základě sebraných dat byly zpracovány podrobné analýzy příčin vzniku erozních událostí a navržena protierozní opatření k jejímu snížení. Každoročně je vydávána závěrečná zpráva.

Ke zmírnění dopadů účinku vodní (i větrné eroze) je možno využít mnoha možností ochrany půdy. Jedním ze způsobů, jak udržitelně hospodařit na orné půdě, zejména na svažitých pozemcích, je využití metody pásového střídání plodin (PSP). Tato metoda kombinuje střídání různých plodin v pásích orientovaných po vrstevnicích s cílem chránit půdu před vodní erozí, zadržovat vodu a podporovat biodiverzitu. Jedná se o pravidelné střídání pásů plodin, které mají ochrannou funkci, s plodinami produkčními. Pásky s plodinami s vysokým protierozním účinkem (např. travní porosty, víceleté pícniny, hustě seté obiloviny, řepka, luskoviny) zachycují vodu odtékající z pásů s plodinami s nízkým protierozním účinkem (např. kukuřice, slunečnice, brambory) a umožňují její infiltraci do půdy. Pásky jsou navrženy tak, aby pokud možno kopírovaly vrstevnice, jejich šířka pásů se pohybuje mezi 20–40 metry, aby odpovídala násobkům pracovní šířky zemědělské techniky. Pásky plodin s různým protierozním účinkem se střídají tak, aby se na ochranném pásku zachytila a do půdy infiltrovala voda přitékající z chráněného pásu a také voda ze srážky spadlé na vlastní ochranný pás.

V katastru obce Bošovice, na západním okraji Ždánického lesa, jihovýchodně od Brna, provozují tento způsob hospodaření již několik let (viz letecké snímky).

Letecký snímek území kolem Bošovic z roku 2018 na začátku zavádění PSP. Ze snímku je zřejmé, že území bylo vystaveno silné erozní činnosti

Letecký snímek území kolem Bošovic v roce 2026 s již realizovaným systémem PSP

Obrázek 5 ■ Uspořádání pásů a manipulačních ploch v lokalitě Bošovice

Obrázek 8 ■ Realizace pásového střídání plodin na popisovaném dílu půdního bloku orné půdy

V souvislosti s připravovanými změnami společné zemědělské politiky v České republice je pásové střídání plodin zakotveno v nařízení vlády č. 83/2023 Sb., o stanovení podmínek poskytování přímých plateb zemědělcům, a je podporováno Státním zemědělským intervenčním fondem (SZIF) prostřednictvím ekoplátby na podporu pásového střídání plodin. Žadatel musí připravit projekt, ve kterém vymezí jednotlivé pásy, jejich směrové trajektorie, rozložení plodin a další parametry. Plodiny musí patřit do různých čeledí rostlin (s výjimkou kukuřice) a pásy musí být pravidelně střídány minimálně ve čtyřech pásech. Výše podpory pro r. 2025 činila 9 490,65 Kč/ha.²

K vymezení směrových trajektorií pásového střídání plodin je k dispozici na webových stránkách Státního pozemkového úřadu (SPÚ) zásuvný modul PSP (MoPSP)³, pomocí kterého je možné navrhnout projekt optimální realizace pásového střídání plodin včetně souvisejících manipulačních ploch pro konkrétní lokalitu. Návrh pásového střídání plodin MoPSP připravila TA ČR v roce 2025 a spolupracovaly na něm přední výzkumné a vědecké instituce: Výzkumný ústav monitoringu a ochrany půdy, v. v. i. (VÚMOP), Vysoké učení technické v Brně a Univerzita Palackého v Olomouci. Funkčnost modulu byla ověřována v praxi ve spolupráci se zemědělským spolkem Rostěnice, a. s.

Metodika pásového střídání plodin (první verze) bude sloužit jako podklad pro návrhy pozemkových úprav i pro nastavení nových pravidel Agroenvironmentálně-klimatických opatření (AEKO)⁴. Metodika bude postupně doplňována a upřesňována o výsledky výzkumných prací, které probíhají v rámci řešeného projektu.

Ing. Zdena Kučerová
Ústav územního rozvoje

Ukázky z metodiky Pásové střídání plodin jako protierozní a adaptační opatření v pozemkových úpravách (2023)

Pro vytvoření optimálního návrhu a pomoc při zavádění systému PSP do praxe byla zpracována v roce 2023 certifikovaná metodika *Pásové střídání plodin jako protierozní a adaptační opatření v pozemkových úpravách*¹.

Metodika je zaměřena na problematiku ochrany půdy a zvýšení schopnosti krajiny zadržovat vodu na základě návrhu a realizace adaptačních opatření formou PSP jako součástí komplexního systému přírodě blízkých opatření.

¹ DUMBROVSKÝ, M.; ŠARAPATKA, B. a kol. 2023. *Pásové střídání plodin jako protierozní a adaptační opatření v pozemkových úpravách*. Certifikovaná metodika. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. ISBN 978-80-244-6377-3. Dostupné z: https://www.prf.upol.cz/fileadmin/userdata/PrF/katedry/ekologie/sarapatka/2023-0444_Sarapatka.pdf.

² <https://szif.gov.cz/cs/szp23-ek-psp>

³ <https://spu.gov.cz/pudni-sluzba/pasove-stridani-plodin/zasuvny-modul-mopsp>

⁴ <https://szif.gov.cz/cs/szp23-aklim>

VIZE, KONCEPCE, REGULACE A NOVÝ STAVEBNÍ ZÁKON

Ve dnech 16. a 17. dubna 2026 se v Klatovech uskutečnila konference s názvem *Vize, koncepce, regulace a nový stavební zákon*. Dvoudenní program nabídl široký pohled na aktuální výzvy a otázku koncepcí v územním plánování a rovněž otevřel diskusi nad připravovanými legislativními změnami. Konferenci pořádala Asociace pro urbanismus a územní plánování ČR pod záštitou Ministerstva pro místní rozvoj, Plzeňského kraje, města Klatovy, České komory architektů, Svazu měst a obcí a Ústavu územního rozvoje. Setkání se tak stalo důležitou platformou pro výměnu zkušeností mezi zástupci samospráv, projektanty a státní správou.

Od zahraničních inspirací po českou krajinu

Úvod konference patřil pohledu zvenčí. Susan Günter – vedoucí kanceláře Odboru plánování města Norimberku – představila projekt rozvojové čtvrti Lichtenreuth vznikající na brownfieldu bývalého nádraží. Projekt zaujal striktním dělením funkčních ploch v poměru 1 : 3 (bydlení, zeleň, komerce) a důrazem na vnitřní rozvoj města, neboť vně hranic Norimberku již není prostor pro další expanzi.

Domácí blok zahájila Jana Kaválková, vedoucí Odboru regionálního rozvoje Krajského úřadu Karlovarského kraje, s prezentací *Vize a koncepce* v Karlovarském kraji, ve které se zaměřila na přístup kraje k tvorbě vizí, které by byly schopny absorbovat rychle se měnící podmínky (spontánní investiční záměry, lokální politické priority, tlak na rychlá řešení). Jako užitečný nástroj zmínila Databázi strategií (celostátní informační systém pro evidenci, správu a propojení strategických dokumentů). Zdůraznila také nutnost srozumitelnosti – za ideální považuje vytváření zjednodušených verzí dokumentů, které stručně popisují podstatu a jasně ukazují logiku celého systému, aniž by se v nich uživatel ztratil.

Následoval příspěvek urbanistky Ireny Králové, spoluautorky a hlavní architektky územního plánu Plzně (1995, 2016), s retrospektivou tvorby plzeňského územního plánu, ve kterém se zaměřila na podrobnost současných územních plánů. Na evoluci územního plánu Plzně (1988–2025) demonstrovala tezi, že přílišná technická detailnost paradoxně oslabuje to nejpodstatnější: čitelný obraz města. Územní plán by měl být v první řadě koncepčním dokumentem, nikoliv jen soupisem regulací.

Zuzana Skřivanová z České zemědělské univerzity v Praze upozornila na opomíjenou roli krajiny a pozemkových úprav. Na příkladu revitalizace zatrubněného potoka v Horní Kamenici demonstrovala, že návrat ke zdravé krajině vyžaduje participaci veřejnosti a především systémovou změnu: zapojení projektanta pozemkových úprav přímo do procesu tvorby územních plánů a koncepcí. Krajina totiž nesmí být vnímána jako „zbytek“ mezi domy, ale jako nosná struktura.

Tripartice moci a urbánní ekonomie: potenciál v zácpě na D1

Následoval příspěvek Víta Zemana z Fakulty architektury ČVUT v Praze věnovaný urbánní ekonomii. Zeman kritizoval ignorování ekonomických souvislostí v plánování, což vede k degradaci sociálních vztahů a vyliďňování center měst. Ekonomické parametry by měly být povinnou součástí územních plánů, aby bránily vzniku „šílených vizí“ bez vazby na realitu.

Pokud se územní rozvoj podřizuje pouze libivým přáním voličů (v podobě nekontrolované suburbanizace), jsou výsledkem mrtvá centra, sociální degradace a neefektivita. Metaforicky poukázal na to, že neaktivnější populace dnes tráví značnou část svého času v dopravních zácpách při dojíždění ze satelitů. Dojíždějící lidé totiž netvoří aktivní obyvatelstvo, které by denně využívalo městský

prostor, podporovalo místní služby a zajímalo se o rozvoj infrastruktury. Člověk uvězněný v autě zůstává pro město v podstatě jen pasivním číslem ve sčítání lidu, nikoliv jeho aktivním spoluvůrcem.

Teoretický a ekonomický blok doplnil advokát David Uhlíř právním pohledem na kauzy Šantovka Tower (Olomouc) a Vestecká spojka (Praha).

Hlavní výstupy panelové diskuse

Vyvrcholením prvního dne byla panelová diskuse pod vedením Ireny Králové, která se pokusila rozklíčovat, zda pojem „vize“ není v dnešní praxi již vyprázdněný. Účastníci se shodli, že vize nesmí vznikat jako náhodný shluk libivých hesel, ale musí být podložena hloubkovou analýzou a odvahou pojmenovat problémy. Zazněl i radikální názor, že vize by měla být až druhým krokem – tím prvním je vyřešení konkrétních strukturálních potíží, které uvolní prostor pro definování budoucího směřování. V diskusi rezonovalo i téma kognitivního zkreslení a nešvaru, kdy se z vize stává čistě marketingový produkt. Jako protíváha byly zmíněny dokumenty s hlubší ambicí a pokorou k prostředí, jako je Politika architektury a stavební kultury ČR (PASK) nebo Nová lipská charta.

Diskutující také jasně poukázali na roli odborníka jako klíčového aktéra. Právě ten, kdo připravuje koncepční dokument, by měl vizi definovat v rámci širšího multioborového týmu. Vize byla v tomto kontextu označena za první krok k přesvědčení společnosti o představených záměrech. Bez jasně formulované vize totiž nelze získat veřejnou podporu pro dlouhodobé a často nepopulární změny.

Nebyly opomenuty ani tvrdé limity praxe. Například problémem pozemkových úprav zůstává nedostatek státních pozemků pro směnu – důsledek dřívější

privatizace, která proběhla bez dlouhodobého výhledu a vize. Odborníci apelovali na to, aby se ani soukromý sektor nebál iniciovat pozemkové úpravy na vlastních pozemcích, pokud mají vést k logičtějšímu uspořádání území.

Kdo rozhodne, zda je vize správná? Panelisté navrhli jasné měřítko: příčiny a následky. Pokud má vize jasně definovanou logiku, lze v čase měřit a posuzovat, zda se naplňuje a zda funguje. Správná vize se musí umět poučit z minulosti, být adaptabilní (měřitelná a upravitelná) a především hledat rovnováhu mezi urbanistickou kvalitou a ekonomickou efektivitou.

Bouřlivou debatu vyvolala otázka urbanistické ekonomie v územních plánech. Přestože ekonomická analýza často „lidi štve“, protože mění zažité rozhodovací procesy, panel se shodl na její nezbytnosti. Umístit každého člověka do lokality něco stojí – projektanti by si to měli uvědomit. Ekonomické parametry by měly být povinnou součástí tvorby územního plánu, protože právě ekonomické hodnocení je nejúčinnější obranou proti vzniku nereálných a „šilných“ vizí, které obec v budoucnu mohou finančně zruinovat.

Závěrem panelové diskuse bylo zjištění, že vize v územním plánování nesmí být pouhým marketingovým nástrojem, ale musí vycházet z hloubkové analýzy a logické vazby mezi příčinami a následky. Klíčovou roli zde hraje multioborový tým odborníků, který dokáže vizi srozumitelně formulovat a získat pro ni veřejnou podporu.

Metodika v praxi: od živých koncepcí k regulaci

Druhý den konference otevřela Veronika Šindlerová z Ústavu prostorového plánování ČVUT v Praze příspěvkem o průřezu koncepcí do územních plánů. Zdůraznila, že text koncepce nesmí být „suchým“ a formálním úředním jazykem; musí v sobě nést prvek sebereflexe a fungovat jako vodítko, které se neztrácí v čase. Dále navázal svým příspěvkem Vojtěch Černý z obecně prospěšné spo-

lečnosti Agora CE s praktickou ukázkou participace veřejnosti při zpracování Územní studie Vysočany (Praha).

Kritický pohled na regulační plány nabídl odborný konzultant Tomáš Sklenář. Konstatoval, že složitost pořízení regulačního plánu dle zákona je tak odrazující, že obce i projektanti raději volí cestu územních studií nebo neustálých změn územního plánu. Přitom regulační plán by měl být tím „prováděcím“ dokumentem, který dává rozvoji konkrétní podobu.

Teze ČKA: Udržitelnost jako soubor (ne)samozřejmostí?

Diskusi o limitech a standardech doplnila Eliška Málková představením tezí České komory architektů (ČKA) k udržitelnosti sídel. Prezentovaný soubor tezí členěný do osmi kapitol definuje principy jako 15minutové město, cirkularitu či ochranu genia loci. Přestože v odborných kruzích mohou tyto teze působit jako soubor již známých pravd, jejich význam spočívá v kultivaci širšího veřejného diskurzu a v posunu pozornosti ČKA od architektury jednotlivých objektů ke komplexnímu urbanismu.

Legislativní otazníky

Roman Vodný z Odboru rozvoje a investic Městské části Praha 6 se věnoval kritické analýze aktuálního legislativního vývoje. Ačkoliv je návrh (pozměňovací návrh sněmovního tisku č. 67) prezentován jako nástroj pro ulehčení povolovacích procesů, jeho věcný dopad zasahuje do oblasti územního plánování hlouběji než do samotného povolování. Může dojít k systémovým rozporům, jako je absence pořizovatele u územně analytických podkladů (ÚAP), což může vést k jejich postupné degradaci. Kromě jiného byla v příspěvku zmíněna i procesní rizika spojená s možností, aby se obec či kraj staly přímo zpracovateli dokumentace, což naráží na autorizační zákon a pochybnosti o reálné schopnosti tisíců malých obcí samostatně pořizovat dokumentaci. Závěrem vystoupení zaznělo varování, že snaha o rychlé

povolování staveb nesmí zničit kvalitu plánování měst a krajiny.

Právní rozbor Jana Brože tuto prezentaci doplnil o pohled na navrhované „fikce“ a procesní zrychlení, které mohou narušit nově definovanou „pohodu bydlení“ (pojem navrhovaný v pozměňovacím návrhu sněmovního tisku č. 67). Diskutována byla také degradace systému ÚAP i riziko, že obce a kraje nebudou mít kapacity na samostatné pořizování územně plánovací dokumentace.

Aktuality z MMR: akcelerační oblasti a nová struktura

Na závěr konference seznámil ředitel Odboru územního plánování MMR Josef Morkus její účastníky s aktuálním děním na Ministerstvu pro místní rozvoj. Kromě představení nové vnitřní struktury, která se nyní dělí na nové odbory a sekce, se věnoval především tématu akceleračních oblastí pro obnovitelné zdroje energie, které jsou předmětem návrhu Změny č. 2 Územního rozvojového plánu. Celkem bylo určeno a zveřejněno 94 lokalit – z toho 14 pro fotovoltaiky a 80 pro větrnou energii.

Závěr: mezi inspirací a obavami

Závěrečný pocit z konference byl intenzivní i mírně znepokojivý. Na jedné straně jsme diskutovali o hlubokých vizích, sociální provázanosti a ekologické stabilitě, na straně druhé sledujeme legislativní vývoj, který přináší více otázek než odpovědí. Hrozí tak, že urbanistická koncepce jako zákonem definovaný pojem fakticky zmizí.

Výstupy ze společných debat jsou jasným signálem, že základem úspěchu je vytváření kvalitního a udržitelného prostoru pro život. Konference nebyla jen odbornou diskusí, ale především inspirativním impulzem pro další rozvoj měst a regionů postavený na pevných koncepčních základech a tvůrčí odvaze.

*Ing. Anna Romanchuk
Ústav územního rozvoje*

URBANSAPES 2026: OSTRAVA OTEVŘELA DEBATU O BUDOUCNOSTI KRAJINY, MĚST I INVESTIC

Urban
scapes

Třetí ročník mezinárodní konference krajinářské architektury Urbanscapes proběhl v unikátním prostředí Dolní oblasti Vítkovic v Ostravě. Akci organizovala Česká asociace pro krajinářskou architekturu (ČAKA), jedna z odborných sekcí Společnosti pro zahradní a krajinářskou tvorbu, z. s. Během dvou dnů propojila odborníky z oblasti krajinářské architektury, urbanismu, architektury a územního plánování se zástupci veřejné správy, investorů i developerského sektoru. Právě schopnost otevřít společnou debatu mezi těmi, kteří město a krajinu navrhují, a těmi, kteří o jejich budoucnosti rozhodují a financují ji, patřila k nejvýraznějším momentům letošního ročníku.

Symbolické zázemí konference nabídla Dolní oblast Vítkovic – místo, které samo představuje jeden z nejvýznamnějších příkladů transformace postindustriální krajiny ve střední Evropě. Bývalý průmyslový areál se během posledních desetiletí postupně proměnil v kulturní, vzdělávací a společenské centrum a stal se důkazem, že i území spojená s těžbou a těžkým průmyslem mohou získat novou identitu a nové využití. Právě téma transformace, práce s existující krajinou a hledání rovnováhy mezi rozvojem a ochranou území postupovalo celým programem konference.

Mezinárodní část programu nabídla inspirativní pohledy na současné přístupy k plánování měst a krajiny. Francouzský krajinářský architekt Henri Bava z ateliéru Agence TER hovořil o práci s terénem, vodou a půdou jako základními prvky současného urbanismu a představil projekty, které reagují na klimatické změny a proměnlivost prostředí. Phil Askew z Londýna prezentoval dlouhodobé proměny území kolem Olympijského parku Queen Elizabeth

Olympic Park a transformaci londýnské čtvrti Thamesmead, kde se práce s krajinou stala hlavním nástrojem sociální i ekonomické regenerace území. Arturo Fernández ze společnosti Arup otevřel téma strategického plánování, odolnosti měst a metod vyhodnocování dopadů urbanistických a krajinářských zásahů.

Pozornost vzbudily také příklady práce s tzv. čtvrtou přírodou a spontánně vznikající městskou krajinou. Profesor Ingo Kowarik z Berlína představil zkušenosti s proměnou opuštěných železničních a průmyslových areálů v nové typy městských parků a přírodních území, zatímco polské studio topoScape ukázalo nízkonákladové přístupy k obnově městských brownfieldů a postindustriálních lokalit.

Vedle zahraničních prezentací zazněla také silná česká perspektiva, která ukázala šíři současného uvažování o krajině a městě. Právě pestrost pohledů a mezioborová debata ukázaly, že současná krajina není pouze otázkou estetiky nebo ochrany přírody, ale zásadním společenským, ekonomickým i kulturním tématem.

Diskuse se věnovaly proměně posttěžebních a industriálních území Ostravska, vztahu města a řeky, budoucnosti sídlišť, adaptaci veřejných prostorů na klimatickou změnu i otázce, jak pracovat s krajinou v rychle se rozvíjejících městech. Zaznívaly rozdílné přístupy – od strategického plánování velkých transformačních území přes citlivé krajinářské zásahy v každodenním městském prostředí až po hledání nových forem spolupráce mezi veřejným sektorem, samosprávami a soukromými investory.

Zástupkyně Městského ateliéru prostorového plánování a architektury Daniela Davidová a Romana Konkolová představily přístup města k plánování odolné a atraktivní městské krajiny s důrazem na modrozelenou infrastrukturu, veřejný prostor a dlouhodobou adaptaci města na klimatickou změnu. Zajímavé bylo také srovnání s transformačním procesem v posttěžební krajině Mosťtecká. Eva Němcová představila aktivity Transformačního centra Ústeckého kraje zaměřené na hledání nového využití posttěžební krajiny, koordinaci územního rozvoje a využití neformálních plánovacích nástrojů při formování nové identity regionu.

Napříč konferencí silně rezonovalo ekonomické hledisko krajiny a veřejného prostoru. Přednášky i diskuse opakovaně ukazovaly, že kvalitní krajinářské řešení není pouze estetickou nebo environmentální vrstvou projektu, ale zásadním faktorem ovlivňujícím hodnotu území, jeho atraktivitu, odolnost i dlouhodobou udržitelnost. Konference Urbanscapes tak potvrdila, že kvalitní vystavěné prostředí vzniká pouze tehdy, pokud spolu dokáží dlouhodobě spolupracovat odborníci, veřejná správa i soukromí investoři.

Konference v Ostravě znovu ukázala, že současná krajina není odděleným tématem přírody „mimo město“, ale základní součástí života moderních měst i jejich budoucího rozvoje.

Více informací o konferenci naleznete na www.urbanscapes.cz.

*Ing. Jana Pyšková
Ing. et Mgr. Eva Jeníková
garantky konference
Společnost pro zahradní
a krajinářskou tvorbu, z. s*

POSILOVÁNÍ METROPOLITNÍ SPOLUPRÁCE A ŘÍZENÍ VE STŘEDNÍ EVROPĚ – PROJEKT MECOG-CE

Interreg
CENTRAL EUROPE

Co-funded by
the European Union

MECOG-CE

Úvod

Metropolitní oblasti jsou dnes hlavními motory ekonomického růstu a tvorby inovací – v metropolitních územích žije přibližně 60 % obyvatel Evropské unie, směřuje do nich většina nově přichozích migrantů a produkují okolo 70 % HDP EU. Současně však čelí celé řadě komplexních výzev, ať už sociálních, environmentálních či infrastrukturních. Právě v metropolitních oblastech se koncentrují problémy spojené s dostupností bydlení, dopravní zátěží nebo klimatickou změnou. Odhaduje se například, že přibližně 70 % emisí skleníkových plynů v EU se generuje právě v metropolitních oblastech.

Také město Brno dlouhodobě upozorňuje na význam metropolitních oblastí pro rozvoj evropského prostoru i na potřebu posílení metropolitní dimenze v evropských a národních politikách. V březnu 2023 proto město uspělo v mezinárodní konkurenci s projektem MECOG-CE v programu Interreg Central Europe. Brno se tak vůbec poprvé stalo vedoucím partnerem projektu v tomto programu. Role vedoucího partnera navazuje na dlouhodobé působení Brna jako iniciátora a facilitátora metropolitní spolupráce v českém prostředí.

Projekt MECOG-CE (Strengthening Metropolitan Cooperation and Governance in Central Europe / Posilování metropolitní spolupráce a řízení ve střední Evropě) probíhal v období od dubna 2023 do března 2026 a zaměřoval se na podporu a rozvoj metropolitní spolupráce a metropolitního řízení ve střední Evropě. Právě tyto oblasti jsou stále významnější součástí územního rozvoje, přesto však bývají v prostředí střední Evropy často institucionálně i politicky opomíjené. Díky svému tematickému zaměření, rozsahu aktivit i mezinárodnímu partnerství tak představoval projekt

ve středoevropském kontextu unikátní iniciativu.

Hlavním cílem projektu bylo identifikovat a sdílet vhodné nástroje, mechanismy a příklady dobré praxe pro posílení metropolitní spolupráce a řízení a následně je aplikovat v prostředí zapojených metropolitních oblastí. Projekt byl založen na principu přenosu zkušeností a vzájemného učení mezi partnerskými městy a institucemi, které se dlouhodobě zabývají rozvojem metropolitní spolupráce. Významnou roli hrálo zejména sdílení zkušeností mezi západní a východní částí střední Evropy, jejichž institucionální podmínky a tradice metropolitního řízení se v mnoha ohledech liší. Metropolitní oblasti jsou pro potřeby projektu chápány a definovány jako funkční městské regiony tvořené jádrovým městem a jeho širším zázemím, které je s centrem úzce propojeno prostřednictvím mobility, trhu práce či trhu bydlení. Rozvoj těchto území proto vyžaduje koordinovaný přístup přesahující administrativní hranice jednotlivých obcí a měst. Projekt tak umožnil dále rozvíjet spolupráci mezi jádrovým městem a okolními obcemi v jeho zázemí. Vycházel ze společného přesvědčení partnerů, že žádná obec ani město nemohou fungovat izolovaně a že při řešení rozvojových témat je nezbytné překračovat administrativní hranice a uvažovat v širších funkčních a metropolitních souvislostech. Důležitým aspektem projektu byla také možnost zhodnotit dosavadní zkušenosti s tzv. „měkkými“ formami spolupráce založenými především na dobrovolné koordinaci aktérů, partnerství a společném strategickém plánování.

Výběr metropolitních oblastí zapojených do projektu představoval pestrý mix z hlediska institucionálního ukotvení a úrovně metropolitního řízení. Zastoupeny byly jak metropolitní ob-

lasti se silnou a formálně etablovanou metropolitní institucí (např. Stuttgart), tak území s právně definovanou, avšak méně silnou formou metropolitního řízení (např. Berlín–Brandenburg či Turín). Součástí projektu byly zároveň i metropolitní oblasti s relativně slabšími strukturami metropolitní spolupráce a řízení, jako jsou Brno, Ostrava nebo Varšava. V případě těchto měst je metropolitní spolupráce do značné míry formována implementací nástroje integrovaných územních investic (ITI), který v těchto územích významně přispěl k rozvoji koordinace mezi jádrovým městem a okolními obcemi. Přestože zde neexistují silné formálně zakotvené metropolitní instituce, právě zkušenost se společným strategickým plánováním a realizací projektů prostřednictvím ITI vedla k posílení spolupráce napříč územím. Výzkumné instituce v projektu byly zastoupeny Karlovou univerzitou, Slezskou univerzitou v Katovicích a Metropolitním výzkumným institutem v Budapešti, které dlouhodobě působí v oblasti výzkumu metropolitního rozvoje, řízení a metropolitní spolupráce. Jejich role v projektu spočívala zejména v analytické a metodické podpoře jednotlivých aktivit a v přenosu odborných poznatků do praxe.

Projekt doplňovali také přidružení partneri – Unie polských metropolí, Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, evropské metropolitní síť Eurocities a METREX, dále Milán a Hornoslezská metropolitní oblast v Polsku (Metropole GZM). Zastupovaly je například Milán a Metropole GZM, které přispívaly především sdílením praktických zkušeností a know-how v oblasti metropolitního řízení a spolupráce, evropské síť Eurocities a METREX a Unie polských metropolí napomáhaly šíření výstupů projektu na evropské a národní úrovni a jejich propagaci mezi relevantními aktéry a odbornou veřejností. Ministerstvo pro místní rozvoj ČR vystupova-

lo v projektu jako významný národní partner vzhledem ke své gesci v oblasti regionální politiky a implementace nástroje ITI v České republice.

Způsob práce v projektu byl založen na intenzivní spolupráci partnerských měst, výzkumných institucí a zástupců mezinárodních sítí. Spolupráce probíhala zejména prostřednictvím mezinárodních setkání, jejichž cílem bylo sdílení zkušeností, dobré praxe i konkrétních přístupů k metropolitnímu řízení a spolupráci.

Projekt byl rozdělen do tří pracovních balíčků. První fáze byla zaměřena na mapování současného stavu metropolitní spolupráce a řízení v partnerských metropolitních oblastech společně s analýzou příležitostí a výzev, kterým čelí. Následně se ve druhé fázi projekt soustředil na identifikaci vhodných nástrojů, mechanismů a postupů pro posílení metropolitní spolupráce a řízení a na možnost jejich aplikace v prostředí zapojených měst a metropolitních oblastí. Cílem bylo najít nová řešení k posilování metropolitní spolupráce. Závěrečný pracovní balíček byl zaměřen na tvorbu Strategie pro posilování metropolitní spolupráce a řízení – jedná se o metodický dokument určený nejen pro zapojené partnery, ale i pro další metropolitní oblasti, který formuluje konkrétní kroky a doporučení, jak systematicky rozvíjet metropolitní spolupráci v různých institucionálních podmínkách. Součástí tohoto balíčku byly zároveň i akční plány připravené na míru jednotlivým zapojeným metropolitním oblastem, které reflektují jejich specifické potřeby, výchozí situaci a rozvojové priority.

V následující části článku jsou představeny jednotlivé výstupy projektu a hlavní výsledky tříleté spolupráce zapojených partnerů.

Společné výzvy a příležitosti metropolitních oblastí vedoucí k definování metropolitní vize

Středoevropský prostor se v problematice metropolitních oblastí v mnohém liší, ale také zde existují společné výzvy a příležitosti. Na základě těchto výzev a příležitostí tak bylo možné vytvořit

Společnou metropolitní vizi představující sdílený postoj všech institucí zapojených do projektu a zásadní výstup pracovního balíčku 1.

Výzvy a příležitosti středoevropských metropolitních oblastí

Metropolitní oblasti (MO) ve střední Evropě čelí různým výzvám a zároveň se jim nabízí příležitosti k využití jejich potenciálu.

V rámci tohoto výstupu byly výzvy rozděleny na tematické a procedurální:

- **Tematické:** Mezi společné výzvy patří klimatická změna, udržitelná mobilita, suburbanizace, demografické změny či energetika. Naopak rozdíly lze spatřovat mezi východní a západní částí střední Evropy, kdy české a polské MO zdůrazňují výzvy spojené s reindustrializací a ekonomickou transformací, zatímco německé a italské MO více akcentují zelenou transformaci.
- **Procedurální:** Středoevropské MO sdílí fragmentaci administrativní struktury a diverzitu obcí v daném území. Také čelí nedostatečným kompetencím a nástrojům na metropolitní úrovni, které by jim umožnily lépe plánovat rozvoj funkčního území. Dále se potýkají s nedostatečným pochopením přidané hodnoty metropolitní dimenze z jiných úrovní. I v případě procedurálních výzev pak lze spatřovat rozdíly, kdy na jedné straně české a polské MO nemají dostatečnou oporu v národní úrovni a neexistují top-down přístupy včetně legislativního ukotvení, na druhé straně v německých a italských MO se potýkají s nedostatečným bottom-up přístupem v současných metropolitních strukturách.

V případě příležitostí je pro středoevropské MO významné nastavení evropských politik, které již v různých ohledech pracují s metropolitní dimenzí (např. skrze ITI). Dokument však zároveň uvádí, že tyto politiky nejsou jednotné, co se týče zaměření na MO. Dalšími identifikovanými příležitostmi jsou konkrétní příklady dobré praxe, které demonstrují přidanou hodnotu metropolitní úrovně, či mezinárodní sítě sdružující evropské MO a posilující jejich hlas.

Společná metropolitní vize

Na základě identifikovaných výzev a příležitostí byl vytvořen strategický dokument: Společná metropolitní vize. Cílem dokumentu je podporovat rozvoj metropolitních oblastí; posílit jejich roli, která může přispět k celkové prosperitě a kvalitě života v Evropě, a rozvíjet institucionalizaci metropolitního řízení a zdůrazňovat klíčovou roli metropolitní dimenze v evropských a národních politikách.

Společná metropolitní vize se skládá ze tří částí:

- **Vize pro metropolitní oblasti:** Vytváří komplexní obraz budoucího stavu pro metropolitní oblasti.
- **Silné stránky metropolitních oblastí:** Upozorňuje na současné a potenciální zdroje, schopnosti, znalosti a dovednosti spjaté s metropolitními oblastmi. Ty jsou využity k řešení hlavních společenských výzev, realizaci politických priorit a dosažení deklarovaných cílů.
- **Posílení postavení metropolitních oblastí:** Řeší organizační a procedurální výzvy, navrhuje funkční řešení k překonání stávajících omezení v metropolitní spolupráci a řízení. Cílem je posílit kapacitu, hospodárnost a účinnost metropolitní politiky.

Analýza systémů metropolitního řízení a příklady dobré praxe

Středoevropské MO představují vhodné úrovně k řešení komplexních výzev v území, jako jsou mobilita, životní prostředí, školství či územní plánování. V rámci projektu bylo sesbíráno a analyzováno 76 příkladů dobré praxe k posilování metropolitní spolupráce a řízení, a to i mimo střední Evropu. Současně s tím byly analyzovány systémy metropolitního řízení v partnerských MO.

Analýza systémů metropolitního řízení

V rámci analýzy systémů metropolitních řízení byla zkoumána role a autonomie místních samospráv a MO v politickém systému, jejich vliv na ústřední vládu a význam metropolitních otázek v národních agendách. Dále byla posouze-

na struktura a charakteristika metropolitního řízení s důrazem na rozdíly mezi jednotlivými zeměmi a regiony a byly shrnuty klíčové poznatky týkající se stávajících forem spolupráce a témat, na které se zaměřuje.

Italské a německé MO disponují pevnějšími institucionálními rámci, včetně odpovídajících pravomocí a rozpočtů, a těší se politickému uznání, zatímco polské (s výjimkou Metropole GZM) a české MO nemají k dispozici adekvátní rámce a spoléhají se na spolupráci bottom-up, jako jsou metropolitní dohody či sdružení. I tak však ve všech partnerských oblastech má metropolitní úroveň slabší postavení než ostatní úrovně, což neodpovídá jejich významu pro rozvoj a konkurenceschopnost nejen lokální, ale i evropskou.

Díky analýze partnerských MO bylo možné rozlišit tři formy metropolitní spolupráce a řízení: vysoce formalizované struktury fungující na základě vnitrostátních předpisů; sdružení a dohody s již zavedenými institucemi, které jsou právně zakotvené, avšak méně formalizované; a neformální struktury, které se s těmito dvěma předchozími překrývají. Napříč těmito formami se vyskytují tři hlavní metropolitní témata: metropolitní mobilita, prostorové plánování a regionální rozvoj.

Analýza příkladů dobré praxe

V rámci těchto témat byly představeny příklady dobré praxe. Mezi nejzastoupenějšími příklady byly doprava, regionální rozvoj a řízení metropolitní oblasti.

Dále byly příklady analyzovány z pohledu procesního a projektového. U projektově orientovaných dominovala témata dopravy nebo školství. U procesně orientovaných to byly příklady řízení metropolitní oblasti, nastavení procesů spolupráce a zapojení stakeholderů.

U jednotlivých dobrých praxí se zkoumala také jejich inovativnost a potenciál přenositelnosti. Napříč příklady lze nalézt různé typy inovací, ať už se jedná o technologické, organizační, sociální či průřezové. Právě průřezové, které integrují různá témata, spolu s organizačními tvoří dvě nejzastoupenější kategorie

inovací. V rámci projektu byl navržen také systém pro hodnocení přenositelnosti jednotlivých příkladů.

Zkoumání nástrojů, jejich testování a nová řešení

Pracovní balíček 1 položil základy pro navazující práce v rámci projektu. V rámci pracovního balíčku 2 se partneři zaměřili na výměnu znalostí a zkušeností, pilotní testování adaptovaných příkladů dobré praxe a následně navržení nových řešení aplikovatelných pro různé evropské MO.

Zkoumání nástrojů a výměna zkušeností

Z analyzovaných příkladů dobré praxe se všichni projektoví partneři shodli na vybrání osmi příkladů, které byly seskupeny do pěti klastrů pro sdílení znalostí a zkušeností. Tyto klastry se zaměřily na následující nástroje:

- potravinové čtvrti,
- prototypová akademie,
- integrovaný metropolitní dopravní systém,
- Varšavské metropolitní sdružení,
- semistruktury a dialogy pro posílení spolupráce.

Testování vybraných příkladů dobré praxe

Klastry umožnily partnerům podrobněji se dozvědět o jednotlivých příkladech a následně je adaptovat do svého území. Tato adaptace proběhla skrze tzv. pilotní akce, které umožnily přetvářet jednotlivé nástroje tak, aby mohly být otestovány přímo v dané MO.

Tvorba a implementace nových řešení

Na základě výsledků pilotních akcí, které potvrdily aplikovatelnost daných nástrojů v území, vytvořilo konsorcium partnerů pět nových řešení pro posilování metropolitní spolupráce, která mohou být přenositelná do dalších evropských MO. Jednotlivá řešení se věnují tematickým i procesním záležitostem na metropolitní úrovni a představují jeden z hlavních výstupů projektu. Těmito řešeními jsou:

- **potravinová spolupráce pro metropolitní oblasti** (řešení navrhuje zavedení neformální spolupráce s cílem podporovat a zvýšit využívání lokální produkce v MO),
- **inovativní metropolitní prototypování** (řešení se věnuje participativnímu procesu při designování metropolitních aktivit reagujících na aktuální výzvy),
- **koordináční platforma pro rozvoj metropolitní veřejné dopravy** (řešení zavádí dobrovolný orgán pro navrhování a implementaci udržitelné mobility na metropolitním území),
- **bottom-up zapojení stakeholderů** (řešení je zaměřeno na posilování neformálních struktur v rozvoji MO skrze konzistentní dialog mezi stakeholdery),
- **zapojení metropolitních stakeholderů do procesů strategického plánování** (řešení přichází se strukturovanou metodikou pro zapojování metropolitních aktérů do evaluace a aktualizace strategických dokumentů).

Strategický rozměr střeoevropské metropolitní spolupráce

Projekt MECOG-CE se v posledním pracovním balíčku zaměřil na tvorbu strategických dokumentů, mezi něž patří především **Strategie pro posilování metropolitní spolupráce a řízení ve střední Evropě** a následně **akční plány** pro všech šest MO zapojených do projektu.

Strategie pro posilování metropolitní spolupráce a řízení ve střední Evropě

Tato strategie poskytuje strukturovaný a prakticky použitelný rámec, který evropským MO slouží jako vodítko při posilování metropolitního řízení, prohlubování spolupráce a podpoře územního rozvoje. Strategie je koncipována jako praktická příručka, která shrnuje poznatky z předchozích výsledků projektu MECOG-CE a bere v potaz také globální megatrendy.

Dokument vychází z toho, že neexistuje univerzální model metropolitního řízení, neboť MO čelí celé řadě výzev – od mobility až po širší hospodářskou spo-

lupráci. Z tohoto důvodu strategie nabízí praktické kroky k posílení spolupráce a řízení v MO v závislosti na konkrétních potřebách a stupni rozvinutosti jednotlivých oblastí.

Strategie poskytuje kroky jak ke strukturním, tak k tematickým záležitostem, které jsou nezbytné pro účinnou spolupráci a řízení. Ty jsou strukturovány do následujících kapitol:

- **Metropolitní vize a strategické cíle** – vymezení společného dlouhodobého rámce pro koordinovaný rozvoj MO,
- **Metropolitní území** – určení územního rozsahu spolupráce,
- **Systémy řízení** – vytvoření rozhodovacích struktur,
- **Finanční schémata** – zajištění udržitelného financování metropolitní spolupráce z různých zdrojů,
- **Témata spolupráce** – identifikace společných priorit, které mají být zahrnuty do metropolitní politiky,
- **Zapojení stakeholderů** – integrace klíčových aktérů na podporu inkluzivního metropolitního řízení,
- **Hodnocení a monitorování** – posuzování účinnosti metropolitního řízení.

Akční plány pro posilování metropolitní spolupráce a řízení

Každá MO zapojená do projektu vytvořila na základě přechodných výstupů projektu své vlastní akční plány, díky kterým si navrhly konkrétní kroky pro posilování metropolitní spolupráce a řízení na jejich území. Dohromady je těchto akčních plánů šest a každý z nich obsahuje konkrétní aktivity s časovým určením, finančními mechanismy, odpovědnostmi aktérů a jednotlivými kroky. Akční plány jsou tak šité na míru konkrétnímu území a reagují na potřeby dané MO.

Příkladem lze uvést Akční plán pro Brněnskou metropolitní oblast (BMO). Ten

zahrnuje dohromady pět aktivit, které mají posílit metropolitní spolupráci a řízení. Jsou jimi podpora institucionalizace BMO, posílení potravinové spolupráce, řešení prostorového plánování na metropolitní úrovni, zlepšení systému vyhodnocování Integrované strategie rozvoje BMO a posílení participace zástupců inovačního ekosystému. Plán ve třech časových rozmezích (krátkodobé: 2025–2026, střednědobé: 2026–2028, dlouhodobé: 2028+) určuje konkrétní kroky pro realizaci těchto aktivit včetně odhadovaných rozpočtů.

Závěr

Projekt MECOG-CE se ukázal jako úspěšný nástroj pro posilování metropolitní spolupráce a řízení ve střední Evropě. Díky němu byly identifikovány příklady dobré praxe na metropolitní úrovni, vytvořena nová řešení pro posilování metropolitní spolupráce a zároveň byl posílen hlas metropolitních oblastí na národní i evropské úrovni a povědomí relevantních institucí o této problematice.

Analytická fáze projektu ukázala jak rozdílnost jednotlivých oblastí, například v institucionálním nastavení, tak i jejich společná témata, kterým se na metropolitní úrovni věnují – zejména mobilitu, prostorové plánování či regionální rozvoj. Následná testovací fáze umožnila metropolitním oblastem adaptovat příklady dobré praxe do jejich místního kontextu a rozvíjet nová řešení. Strategická část projektu pak měla za výsledek Strategii pro posilování metropolitní spolupráce a řízení ve střední Evropě a Společnou metropolitní vizi a akční plány pro vybrané metropolitní oblasti.

Významným přínosem projektu byla rovněž intenzivní výměna zkušeností mezi partnery – nejen prostřednictvím

sdílení příkladů dobré praxe, ale také otevřené diskuse o problémech, bariérách a limitech, se kterými se jednotlivé metropolitní oblasti potýkají. Tato spolupráce bude pokračovat i nadále. Na závěrečné konferenci projektu, která se konala v Brně, podepsali zástupci devíti partnerských měst a výzkumných institucí Memorandum o spolupráci, jehož cílem je další posilování role metropolitních oblastí, prohlubování výměny zkušeností, společná propagace výsledků projektu i spolupráce při přípravě navazujících mezinárodních projektů.

Projekt MECOG-CE tak potvrdil klíčovou roli metropolitní spolupráce pro udržitelný rozvoj Evropy a vytvořil praktický i strategický rámec, na který mohou navazovat další iniciativy na národní i evropské úrovni. Zkušenosti z projektu ukazují, že přístup založený na rozvoji funkčních městských oblastí přináší řadu benefitů pro místní i národní úroveň a je v řadě tematických oblastí efektivnější než řešení v rámci administrativních celků. Pokud jde o Českou republiku, metropolitní spolupráce byla katalyzována nástrojem integrovaných územních investic, nicméně její potenciál by měl být dále aplikován na širší okruh témat a nástrojů skrze silnější postavení metropolitních oblastí a aglomerací v regionální politice.

Všechny informace o projektu a jednotlivé dokumenty jsou dostupné na <https://www.interreg-central.eu/projects/mecog-ce/>.

*Ing. Soňa Raszková
Ing. Ondřej Cmoriak
Oddělení řízení ITI a metropolitní spolupráce
Odbor strategického rozvoje a spolupráce
Magistrát města Brna*

KONFERENCE SOLÁRNÍ ENERGIE A AKUMULACE V ČR

Konferenci, která se konala ve dnech 26.–27. května 2026 v Praze v sále Fórum Karlín, zahájil předseda představenstva Solární asociace Jan Fousek, následovalo vystoupení zástupce Svazu moderní energetiky Martina Sedláka, mimo jiné také o stavu provozovaných instalací fotovoltaických elektráren (FVE) v ČR a v kontextu s dalšími evropskými zeměmi.

Přednášející se věnovali tématům souvisejícím s výstavbou a povolováním nových instalací FVE, ale i možností připojování energetických celků. V příspěvcích zazněly zkušenosti s provozováním stávajících FVE a byla diskutována snaha zlepšit jejich vlastnosti vzhledem k distribuční síti, a to např. doplněním bateriových úložišť, která povedou ke zlepšení stabilizace elektrizační sítě. Akumulaci energie formou bateriových úložišť a jejich vývoji byl věnován příspěvek Martina Panáče, předsedy představenstva společnosti AKU-BAT. Konkrétní realizaci energetického celku „Enegy nest“ v lokalitě Vraňany, který kombinuje plynové turbíny s bateriovým úložištěm, představila zástupkyně firmy E-nest Energy, člen skupiny DECCI, Darina Merdassi. Tento

Bateriové úložiště ve Vraňanech

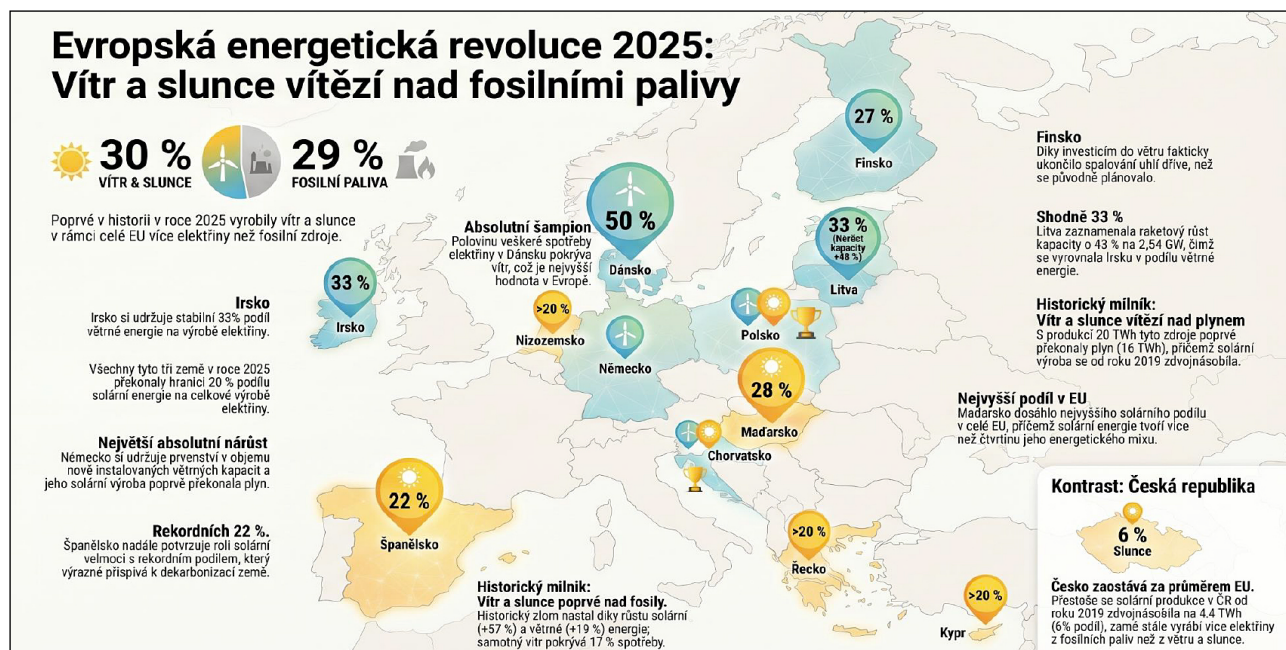
systém již od roku 2024 stabilizuje českou elektrizační síť.

Velkým tématem je také zajištění spolehlivosti a bezpečnosti distribuční sítě. V příspěvku zástupce firmy EG.D Davida Šafáře zaznělo, že se v této oblasti plánuje legislativní změna, která by umožnila lepší využití distribučních sítí ve fázi energetické transformace v ČR. Příspěvek Mariána Belyuše z Energetického regulačního úřadu (ERÚ) se věno-

val informaci o nové připravované tarifní struktuře.

Konference přinesla přehled o současném technickém vývoji FVE a bateriových úložišť, v příspěvcích několika účastníků konference byla také diskutována problematika financování těchto nových zdrojů energie.

Ing. Zdena Kučerová
Ústav územního rozvoje

Prezentace Martina Sedláka ze Svazu moderní energetiky

Aktuální výstupy a novinky programu ESPON

Národní seminář ESPON

Dne 26. 3. 2026 se v prostorách Ústavu územního rozvoje (ÚÚR) v Brně uskutečnil národní seminář ESPON s názvem „Čistá energie v České republice. Obnovitelné zdroje a cesta k udržitelnosti“, který byl organizován ÚÚR ve spolupráci s Ministerstvem pro místní rozvoj (MMR). Na semináři byly představeny základní informace o programu ESPON, výstupy z projektů ESPON CleanEnergy4CE a ESPON TANDEM, česká legislativa související s obnovitelnými zdroji energie a zkušenosti s komunitní energetikou v Česku. Podrobnosti a použité prezentace naleznete na stránkách ÚÚR v sekci Mezinárodní spolupráce.

Územní exaptivní odolnost – překlad publikace

Na stránky ÚÚR byl vložen český překlad publikace Územní exaptivní odolnost, která byla zpracována vloni v rámci polského předsednictví v Radě EU. Příručka vysvětluje koncept územní exaptivní

odolnosti (schopnosti kreativně přetvářet stávající zdroje v reakci na měnící se vnější podmínky), obsahuje příklady úspěšné exaptace vybraných regionů a nabízí praktická doporučení, jak zvýšit odolnost a potažmo soudržnost regionů. Příručka byla přeložena ÚÚR ve spolupráci s MMR.

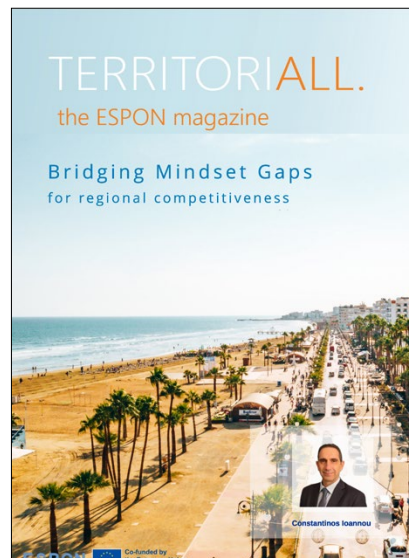
Projekt COREIB – závěrečná zpráva a případové studie

V knihovně ESPON¹ jsou k dispozici výstupy z dokončeného projektu ESPON COREIB (Sběr dat pro budoucí programy Interreg), ve kterém byla analyzována data pro 48 přeshraničních evropských regionů, což má sloužit jako podklad pro programy Interreg po roce 2027. Pro Českou republiku bylo zpracováno pět případových studií pokrývajících přeshraniční oblasti Česko–Slovensko², Česko–Polsko³, Česko–Rakousko⁴, Česko–Bavorsko⁵ a Česko–Sasko⁶.

Časopis TerritoriALL

Na stránkách programu ESPON bylo zveřejněno 18. vydání časopisu TerritoriALL, které tematicky souvisí s prioritami kyperského předsednictví v Radě EU,

tedy s řešením kognitivní vzdálenosti v kontextu územní soudržnosti. Časopis obsahuje příspěvky evropských politiků, vědců a zástupců programu ESPON, kteří se zaměřují na význam znalostí a sdílení informací/innovací pro dosažení konkurenceschopnosti a soudržnosti regionů.

Podcasty ESPON

Na webové stránky ESPON byly vloženy dva nové podcasty zaměřené na přeshraniční mobilitu a regionální trhy práce.

- V podcastu **Can the EU really improve cross-border train travel?** jsou zmíněny výstupy z projektu ESPON CROSSGOV, strukturální překážky pro sjednocení evropské železniční sítě a nastíněny strategie pro odstranění těchto překážek.
- Podcast **Europe Talks back – How work is changing across the EU: A tale of diverging conditions** obsahuje výstupy z projektu ESPON OVERLAP, faktory ovlivňující evropskou pracovní sílu a doporučení pro zpracování účinných strategií.

¹ <https://www.espon.eu/library>

² https://www.espon.eu/sites/default/files/2026-04/38_espon-core-ib_slovakia-czechia.pdf

³ https://www.espon.eu/sites/default/files/2026-04/37_espon-core-ib_czechia-poland.pdf

⁴ https://www.espon.eu/sites/default/files/2026-04/39_espon-core-ib_austria-czechia.pdf

⁵ https://www.espon.eu/sites/default/files/2026-04/07_espon-core-ib_germany-bavaria-czechia.pdf

⁶ https://www.espon.eu/sites/default/files/2026-04/08_espon-core-ib_germany-saxony-czechia.pdf

Výzva k předkládání návrhů cílených analýz ESPON

Na stránkách programu ESPON⁷ byla zveřejněna šestá výzva k předkládání návrhů cílených analýz ESPON s uzávěrkou 30. září 2026. Je zde podrobně popsán záměr cílených analýz, postup při předkládání a vyhodnocování návrhů a vložena veškerá související dokumentace.

Předložené návrhy mohou předkládat zainteresované subjekty (stakeholderi) – tj. zástupci státní/regionální/místní správy, řídicího orgánu nebo orgánu územní spolupráce ESPON, kteří poptávají zpracování projektu.

V návrzích předkládaných prostřednictvím elektronického formuláře je třeba:

- důkladně popsat specifický územní kontext a politické otázky, které by měly být v následném projektu řešeny;
- reflektovat širší evropskou perspektivu;
- zohlednit požadavek na následné využití výstupů z projektu v procesech

tvorby politiky a na přidanou hodnotu projektu pro další zainteresované subjekty z jiných zemí/regionů/měst;

- vysvětlit proveditelnost analýzy z hlediska metodologie, indikátorů a dostupnosti dat a také zajistit aktivní zapojení stakeholderů během celého procesu implementace;
- zohlednit vazbu na některý z osmi tematických akčních plánů ESPON (tzv. TAP – Thematic Action Plans).

Řádně vyplněné formuláře s návrhy cílených analýz procházejí dvoufázovým hodnocením. Pokud je návrh v prvním kole úspěšný, je ještě před závěrečným hodnocením vedoucí stakeholder pozván k on-line diskusi s ESÚS ESPON.

Pokud je návrh úspěšný i v druhém kole, podepíše vedoucí stakeholder smlouvu s ESÚS (Stakeholder Cooperation Agreement), ostatní stakeholderi se na základě podpisu Letter of Commitment zaváží ke spolupráci. Dále ESÚS společně se stakeholdery vypracuje zadávací

podmínky pro výběrové řízení na dodavatele/zpracovatele cílené analýzy.

V případě, že návrh není vybrán, mohou stakeholderi svůj návrh přepracovat a předložit jej k posouzení v dalším kole výběrů návrhů.

Návrhy mohou být podány ze strany skupiny zainteresovaných subjektů (stakeholderů) sdílejících společné potřeby stejně jako pouze od jednoho stakeholdera.

Navázat kontakty lze prostřednictvím vyhrazené skupiny LinkedIn⁸, adresáře uživatelů ESPON⁹, případně národního kontaktního místa programu ESPON – Ústavu územního rozvoje v Brně (Ing. Elena Fedrová), které je součástí sítě kontaktních míst ostatních členských států programu, mezi nimiž jsou distribuovány informace v rámci národních mailing listů.

Tematické akční plány

⁷<https://www.espon.eu/engage/invitations/open-invitation-submit-proposals-targeted-analyses-6th-cut-date>

⁸<https://www.linkedin.com/groups/12067347/>

⁹<https://www.espon.eu/stakeholder-directory>

Krajinné plánování na místní úrovni v Evropě

Úmluva Rady Evropy o krajině (European Landscape Convention, ELC) se od schválení v říjnu 2000 stala hlavním nástrojem pro správu krajiny. Její uplatnění vedlo postupně k institucionálním změnám v oblasti plánování v celé Evropě a následným úpravám v nastavení územně plánovací dokumentace.

Jaké zkušenosti a hlavní nástroje plánování krajiny v Evropě existují? Jaké je jejich propojení s územním plánováním? To byly otázky, které si v roce 2014 položila katalánská instituce Landscape Observatory of Catalonia spolu s Ministerstvem životního prostředí Andory. Zaměřily se záměrně na jednu z oblastí, v níž bylo v některých evropských zemích dosaženo největšího pokroku, a to na správu a plánování krajiny na místní úrovni. Stalo se tak nejspíše proto, že v mnoha regionech kontinentu měly právě lokální iniciativy dlouhou tradici. Vznikl tak sborník příkladů nové dokumentace zabývající se plánováním krajiny na úrovni obce v pěti evropských zemích. Pro vypracování tohoto dokumentu byly prostudovány stávající nástroje krajinného plánování a předpisy v Německu, Francii, Nizozemsku, Spojeném království, Švýcarsku a Valonském regionu v Belgii, jelikož tyto země implementovaly územní a krajinné politiky, které jsou v Evropě uznávané.

Cílem sborníku není nabídnout vyčerpávající přístup ani pokrýt všechny nástroje, které by mohly být zahrnuty pod názvem „Krajinné plánování na místní úrovni v Evropě“, ale spíše hledat odpovědi na specifické otázky než na ty, které již byly předmětem jiných výzkumných prací v této oblasti. Třeba v případě Francie se klade zvláštní důraz na nástroje plánování krajiny obsažené v legislativě týkající se územního plánování, v případě Valonského regionu se používají dobrovolné nadmístní (mikroregionální) nástroje územního plánování a správy

krajiny (ačkoli i zde existují předpisy pro územní plánování, které zohledňují krajinu).

V přímé souvislosti s předchozím kritériem výběr nástrojů v každé z těchto zemí ukazuje širokou škálu možností, které má – nebo by mohlo mít – místní plánování při řešení krajiny: od využití zavedených metodik, jako je aplikace hodnocení charakteru krajiny používaného na místní úrovni ve Spojeném království až po vysoce regulované nástroje pro krajinářské plánování (jako jsou francouzské, nizozemské a německé krajinné plány) včetně dalších nástrojů pro integraci krajinných cílů do nástrojů místního a územního plánování (jako jsou pokyny pro plánování a programování ve Francii) nebo nástrojů, které ovlivňují velmi specifické aspekty krajiny, jako je plán kvality krajiny v Nizozemsku s přísně estetickým charakterem.

Z řady reprezentativních příkladů uvedených v publikaci, které demonstrují různá měřítka a různou míru závaznosti, jsem vybral zástupce z Francie a Anglie.

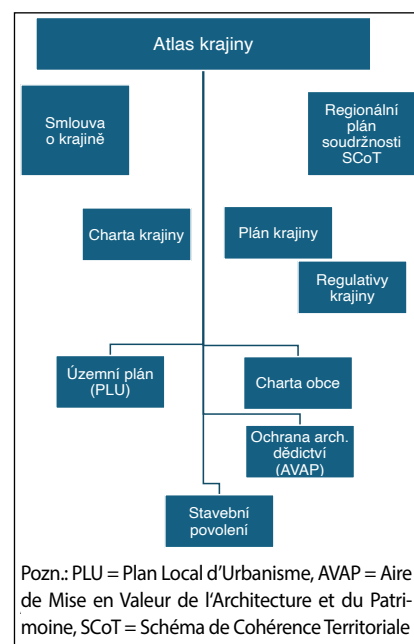
Příklad Francie

Způsob, jakým se ve Francii plánuje a spravuje krajina, jasně souvisí s dlouhou a hluboce zakořeněnou francouzskou tradicí zakládání parků a zahrad. V září 2014 předložilo Ministerstvu ekologie, udržitelného rozvoje a energetiky dokument nazvaný „Zpráva o znovuzískání krajiny a roli přírody ve městě“ (*Communication relative à la reconquête des paysages et à la place de la nature en ville*), který představuje skutečný plán pro krajinu na nadcházející roky. V kombinaci s uplatněním zákona č. 93-24 ze dne 8. ledna 1993, o ochraně a zhodnocování krajiny, známým také jako *Loi Paysage*, došlo například k prokazatelnému snižování tempa záboru půdy v neurbanizovaných oblastech a k zahuštění urbanizovaných oblastí.

K neúčinnějším nástrojům plánování krajiny ve Francii patří tzv. charta krajiny, plán krajiny a zhodnocení příměstských zemědělských oblastí (PAEN).

Charta krajiny

Podle francouzského zákona o ochraně a zhodnocení krajiny je charta krajiny (*Charte paysagère*) nástrojem k dosažení konsenzu mezi veřejnými a soukromými zúčastněnými stranami použitelným na místní, nadmístní nebo regionální úrovni pro ochranu, správu a plánování krajiny s cílem zachovat její hodnoty. Charta krajiny je nástrojem pro podporu strategického nahlížení na rozvoj území včetně krajinného plánování, poznání a uznání krajiny, jakož i pro rozhodování na místní úrovni. Charta není právně závazná; jinými slovy se jedná o dobrovolnou iniciativu a její dodržování závisí pouze na přijatém závazku dotčených stran, většinou zástupců územních orgánů, s cílem zapojit širokou veřejnost. Přijetí charty krajiny se vyjadřuje podpisem dokumentu shrnujícího cíle a opatření, což znamená závazek podepisujících aktérů plnit v něm stanovené podmínky.

Vztahy mezi nástroji územního plánování a plánování krajiny podle správní úrovně

Zdroj: Folinais, 2006

Charta regionálního přírodního parku

Zvláštním druhem charty krajiny jsou tzv. charty regionálních přírodních parků (*Charte du parc naturel régional*). To jsou plánovací dokumenty, v nichž jsou stanoveny cíle a regulativy k ochraně, správě a rozvoji parku, stejně jako opatření k jejich dosažení. Jsou také strategickými dokumenty, které je nutné vypracovat před podáním žádosti o označení jako regionální přírodní park francouzskému Ministerstvu ekologie, udržitelného rozvoje a energetiky.

Plán krajiny

Plány krajiny (*Plan de paysage*) jsou nástroje, jejichž cílem je zhodnotit krajinu a začlenit ji do politik rozvoje území, územního plánování a sektorového plánování. Znamenají odklon od dřívějšího, více ochrannářského přístupu zaměřeného na ochranu, správu a organizaci či plá-

nování krajiny. Plány krajiny se zaměřují na území vymezená z důvodů krajinných (krajinné jednotky nebo oblasti s krajinným významem), nikoli podle správních hranic, a často se uplatňují v mikroregionech, jelikož zahrnují jednu nebo více krajinných jednotek, které ne vždy respektují místní administrativní hranice. Plány krajiny jsou rovněž dobrovolné nástroje považované za formu spolupráce mezi obcemi pro zajištění soudržnosti krajiny.

Cíle a plánované akce v plánech krajiny mohou mít relativně přímý dopad na územně plánovací dokumentaci na úrovni regionu, která pak přenáší požadavky na krajinu do územně plánovacích dokumentů obcí (*Schéma de Cohérence Territoriale* anebo *Plan Local d'Urbanisme*). Účast veřejnosti je při přípravě plánu krajiny považována za zásadní podmínku.

Obecná metodologie práce na plánech krajiny je členěna do tří fází:

1. **Diagnóza:** Analýza krajiny a jejích dynamik. V této etapě je nutné nastavit participativní proces zapojující různé zainteresované subjekty.

2. **Definice cílů kvality krajiny:** Představují strategický průmět cílů aktérů v území a iniciátorů plánu krajiny. Jsou ovlivněny předpokládanou změnou charakteristik krajiny v okolí a vycházejí z krajinné diagnózy.

3. **Vytvoření akčního plánu:** Tato fáze spočívá v převedení cílů kvality do konkrétních aplikovatelných kroků. Tyto akce mohou být operační (konkrétní zásahy na území), regulační nebo doporučující. Mohou být také definovány osvětové či informační aktivity pro zainteresované subjekty a veřejnost. Akce mohou být krátkodobé i dlouhodobé a jsou vždy konfrontovány s urbanistickou koncepcí obce. Někdy jsou určeny k okamžité realizaci, jindy vyžadují náročnější přípravu kvůli ekonomické nebo procesní náročnosti.

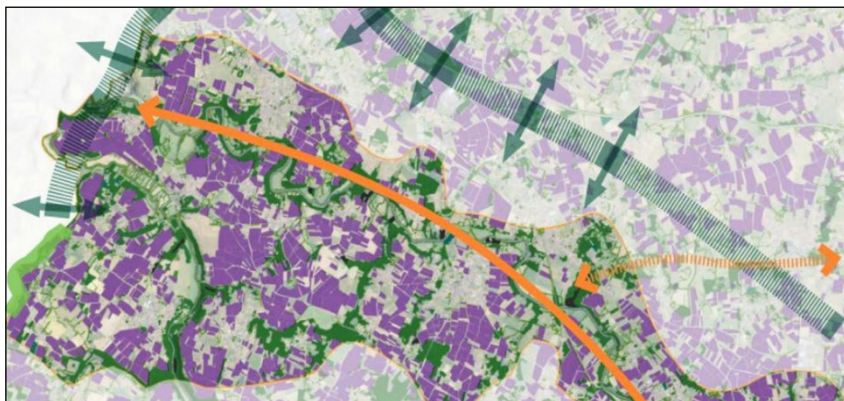
Plán krajiny údolí horní Thève

Jednou z důležitých vlastností plánu krajiny je, že specifikuje navrhované kroky pro každou zúčastněnou obec, což usnadňuje přenesení stanovených cílů kvality krajiny a dohodnutých kroků do urbanistických dokumentů a místních rozvojových projektů jednotlivých obcí.

Plán krajiny údolí horní Thève (*Plan de paysage de la Vallée de la Thève en amont*) tvoří tři dokumenty: první dokument obsahuje diagnostiku krajiny, kde se zkoumá topografie, hydrologie, geologie, struktura pozemků, způsob využití území, oblasti ekologické hodnoty a památkové objekty, dále se analyzuje vývoj a historie krajiny, hospodaření a její využívání, vnímání lidmi a také kulturní přístup. Krajina je rozdělena na krajinné jednotky.

Druhý dokument, lokální krajinný projekt, definuje požadovaný vývoj krajiny, její dynamiku, hlavní cíle a strategie pro zajištění kvality. Zabývá se otázkami zemědělství, přírodních otevřených prostor, urbanismu, komunikačních cest, památkové péče a turistického či rekreačního využití území.

Zdroj: Plan de paysage du Pays du Vignoble Nantais, 2023

Příloha diagnózy krajiny: vinice zasazené do členitého terénu

Zdroj: Plan de paysage du Pays du Vignoble Nantais, 2023

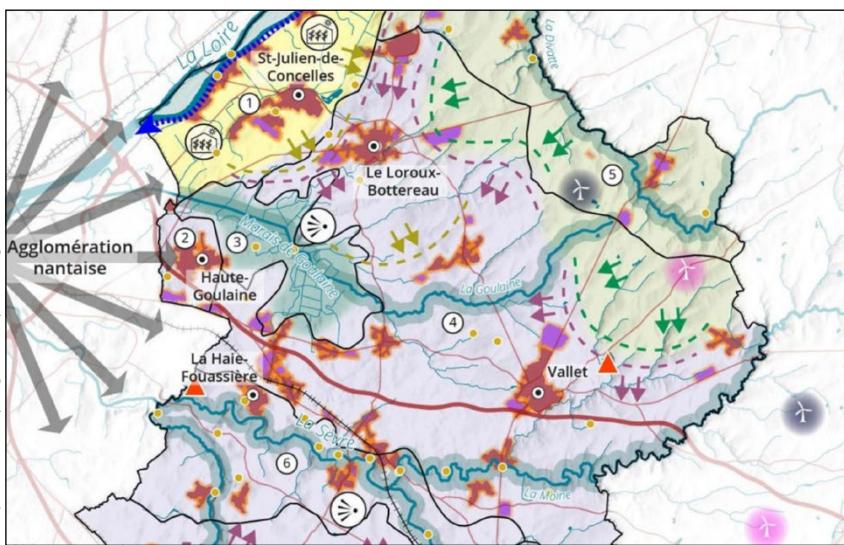

Schéma zásahů a opatření v krajině dle plánu krajiny (krajina vinic v okolí Nantes)

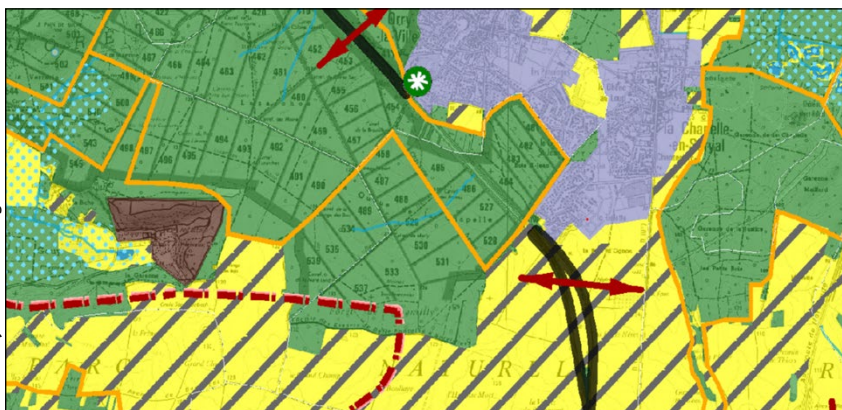

Schéma zásahů a opatření v podrobnosti pro každou obec dle charty parku

Třetí dokument obsahuje pro každou obec program velmi konkrétních kroků reagujících na stanovené krajinné cíle uspořádaných do tří pilířů: ochrana, přehodnocení nebo zhodnocení kvality krajiny a správa území.

Zhodnocení příměstských zemědělských oblastí (PAEN)

Nástroj PAEN (*Périmètre de protection et de mise en valeur des espaces agricoles et naturels périurbains*) se za účasti regionálních a místních orgánů a zainteresovaných subjektů zabývá převážně zemědělskou příměstskou oblastí a navrhuje opatření k zajištění jejího udržení a k posílení hodnot krajiny, aby se zabránilo uniformitě hospodářsky využívaných území. Územní plány obcí musí schválené PAENy zahrnout, aby bylo zajištěno jejich sladění s ostatními záměry v území.

Příklad Anglie

Národní rámec politiky územního plánování (*NPPF, National Planning Policy Framework*), což je základní vládní dokument upřesňující principy prostorového plánování obcí v Anglii. Ve své aktualizaci v roce 2021 včlenil koncepci zelené infrastruktury jako jeden z pilířů strategických úvah o rozvoji území. Článek 14 NPPF stanoví, že místní orgány musí strategicky plánovat vytváření, ochranu, zlepšování a správu sítě zelené infrastruktury. Zelená infrastruktura je chápána jako strategicky plánovaná a vybudovaná síť, která zahrnuje širokou škálu zelených ploch, ať už jsou propojené či nepropojené, ať jsou v soukromém nebo veřejném vlastnictví. Musí

být koncipována a spravována jako multifunkční systém, který je schopen zachovat svou ekologickou funkci, zlepšovat kvalitu života obyvatel a podporovat udržitelnost území.

Jedním z prvních úkolů při plánování zelené infrastruktury je analýza daného místa. K tomu slouží výsledky hodnocení charakteru krajiny (*LCA, Landscape Character Assessment*), charakteristika historické krajiny, mapa biotopů, ukazatele zelených ploch, plány místní dopravy, strategické studie o riziku povodní. Natural England, vládní agentura, která v procesech plánování plní poradní funkci, může zajistit, aby byla zelená infrastruktura správně začleněna do procesu plánování v jeho různých fázích (formulace strategické vize, sběr informací a územní analýza, vypracování alternativ a územních politik a schvalování). Podle základní studie se síť zelené infrastruktury definuje pomocí map a blokových schémat, které ukazují příležitosti a priority pro opatření na daném území. Je důležité, aby zelená infrastruktura zahrnovala plán realizace, který jasně vymezuje milníky, jichž je třeba dosáhnout. Tyto cíle musí převzít také místní orgány odpovědné za plánování, zejména při řešení nových developerských projektů.

Zelená infrastruktura se rovněž snaží o lepší integraci krajiny do jiných odvětvových politik, jako jsou politiky týkající se ochrany biologické rozmanitosti, geologických zdrojů, rekreačního využití krajiny nebo vytváření cyklotras prostřednictvím zelených koridorů (v souladu s cílem v oblasti dopravy zaměřeným na dosažení udržitelnější mobility).

Závěr

Místní plánování krajiny vyžaduje inovace jak v obsahu, tak v přístupu. Nutí nás znovu objevovat, přijímat různé pohledy a být otevřený novým formám organizace, metodologiím a nástrojům spolupráce a účasti všech zainteresovaných. Současný svět vyžaduje nové formy demokracie a správy krajiny přecházející od centralizovaných procesů k systémům, které zahrnují dohody s místními subjekty od samého počátku. Ukazuje se, že země s krajinářskou kulturou mají rozsáhlé sítě aktérů, kteří jsou ochotni se zapojit do plánovacího procesu a jsou připraveni se aktivně podílet na obnově, tvorbě i plánování a správě krajiny.

Autoři publikace se domnívají, že nastal čas přehodnotit nástroje a strategie, na nichž byly doposud založeny místní krajinářské politiky, a udělat rychlý a pragmatický krok k dohodám či smlouvám a veřejně-soukromé spolupráci. Autoři dokládají, že nástroje zaměřující úsilí na skutečně podstatné problémy získávají na oblibě: je lepší sledovat několik společných a náležitých konkrétních záměrů, než čelit mnoha rozptýleným, nakonec nedosažitelným a nerealistickým cílům.

Práce potvrdila trend, že evropské země stále častěji podporují procesy plánování a správy krajiny na místní úrovni ve formě, která zapojuje různé oblasti (urbanismus, zemědělství, cestovní ruch), zástupce soukromého i veřejného sektoru (orgány, ekonomické sektory a společnost) a disciplíny (geografie, architektura, přírodní vědy, kartografie, sociologie, design, agronomie). Místa, kde se tato konvergence oblastí, aktérů a názorů odehrává nejvíce, kde má každý určitý vztah k místu a kde je diskuse obohacena o regionální charakter a identitu, nabízejí inspirativnější, inovativnější a úspěšnější řešení.

[SALA, P.; PUIGBERT, L.; BRETCH, G. (eds.). 2014. *Landscape Planning at a Local Level in Europe. The cases of Germany, France, the Netherlands, the United Kingdom, Switzerland and the Walloon Region in Belgium*. Barcelona: Novoprint. ISBN 978-84-617-3805-2. Dostupné z: https://content.catpaisatge.net/uploads/landscape_planning_cb01492ac8.pdf]

Výběr tématu a překlad: Vít Řezáč

PRAXE ÚZEMNÍHO PLÁNOVÁNÍ

3 obce / 3 krajiny

Plánování krajiny se v uplynulých letech stalo plnohodnotnou a emancipovanou součástí územního plánování. Více než dvě desetiletí po sametové revoluci byl ústředním tématem územního plánování rozvoj zástavby sídel. Plánování krajiny se nezdálo omezovat na prosté potvrzení jejího stávajícího využití, bez větších ambicí na návrh změn struktury krajiny. Přidanou hodnotou bývalo snad jen vymezení územního systému ekologické stability. Koncepční přístup k plánování volné krajiny v územních plánech byl spíše raritní.

Výše stručně nastíněné období máme za sebou a dnes je volná krajina obcí v územních plánech věnována stejná pozornost jako sídlům, často dokonce i větší. Například vedení obcí v zázemí velkých měst a metropolí, kde proběhla suburbanizace, si s nárůstem zástavby a obyvatel začalo naplno uvědomovat, jak důležitá pro kvalitu života v obci je i volná krajina, která zástavbu obklopuje. A to z pohledu podmínek pro každodenní rekreaci či z pohledu mikroklimatu zástavby obce, tedy schopnosti krajiny zmírnit důsledky přehřívání zástavby v letním období anebo zadržet co nejvíce srážkové vody.

Pozitivních příkladů z praxe územního plánování krajiny obcí a měst máme dnes již spoustu a prakticky každý den nějaký nový přibývá. Rubrika Praxe územního plánování se tentokrát zaměřila na ukázkou tří rozličných zkušeností s plánováním volné krajiny v malých venkovských obcích ležících v bezprostředním zázemí hlavního města Prahy.

Zeleneč: (ne)plánovaná krajina

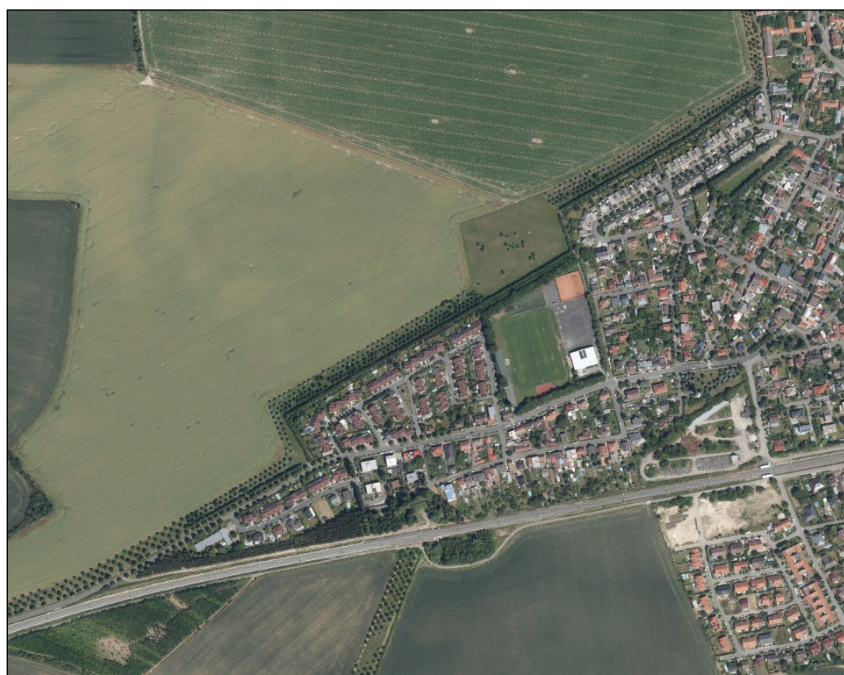
Volná krajina v okolí obce Zeleneč (ORP Brandýs nad Labem-Stará Boleslav), resp. okolo jeho jádrového sídla vypadá na první pohled jinak, než je v případě suburbanizovaných obcí ležících v zemědělsky obhospodařované krajině běžné (obr. 1). Severozápadní okraj zástavby

lemuje 30 metrů široký pás, který je tvořený čtyřmi řadami stromořadí a záhumenní stezkou pro chodce a cyklisty (obr. 2). Tento pás odděluje obytnou zástavbu od přímého kontaktu s intenzivně zemědělsky obhospodařovanými poli. Obdobné pásy dřevinné vegetace jsou pak založené rovněž v polích jižně od zástavby jádrového sídla Zeleneč. Tady působí poněkud nahodile, nenaazují na okraj zástavby jako v případě

severozápadní strany. Vymezují hranici, kam podle původních plánů měla obytná zástavba dorůst. Dříve zamýšlený rozvoj zástavby byl ovšem Územním plánem Zeleneč, vydaným na začátku roku 2025, zrušen a je vymezen jen jako plocha územní rezervy pro budoucí prověření potřebnosti takového rozvoje. V danou chvíli jsou totiž rozvojové potřeby bydlení v obci saturované, a to zejména s ohledem na probíhající výstavbu rez-

Obr. 1: Ortofotomapa jádrového sídla Zeleneč a navazující volné krajiny

Obr. 2: Ortofotomapa se zaměřením na záhumenní pás podél severozápadního okraje zástavby sídla Zeleneč

Zdroj: ČÚZK, 2026

Zdroj: ČÚZK, 2026

Obr. 3: Ortofotomapa se zaměřením na volnou krajinu severně od zástavby sídla Zeleněč

Obr. 4: Alej podél silnice ze Zeleněče do Svěmyslic

Obr. 5: Pěší a cyklistická stezka jako součást vegetačního pásu mezi Zeleněčem a Horními Počernicemi

denčního projektu Nový Zeleněč v sousedním sídle Mstětice.

Na severním okraji sídla, ve vazbě na obecní hřbitov, je založený velkorysý „park“, z něhož vybíhají k severu radiály cest lemované alejemi (obr. 3). Dalších několik ploch dřevinné vegetace je založeno i v jižní části krajiny obce. Alespoň jednostranným stromořadím jsou lemované všechny cesty a silnice v krajině okolo Zeleněče (obr. 4).

Po celém obvodu zástavby vede jako součást záhumenního vegetačního pásu pěší a cyklistická stezka, která tvoří spojitý vycházkový okruh okolo Zeleněče. Vegetační pás se stezkou je napojen na uliční síť v zástavbě sousedních Horních Počernic, tím je Zeleněč pro chodce a cyklisty bezpečně propojený s okrajem hlavního města Prahy (obr. 5).

Z čistě prostorového hlediska, při pohledu do leteckého snímku anebo při letmém pohledu z okna vlaku projíždějícího okolo Zeleněče z Prahy do Čelákovic, Lysé nad Labem a Nymburku, působí uspořádání volné krajiny okolo sídla Zeleněč prakticky vzorově. Zástavba je od navazujících oraných polí oddělená záhumenním pásem stromové vegetace, okolo zástavby vede vycházkový okruh pro chodce a cyklisty lemovaný stromy, mezi bloky orné půdy vedou cesty lemované stromořadími či alejemi. Mezi lány oraných polí jsou vysázené poměrně velké plochy dřevinné vegetace střídané přírodě blízkou přirozenou vegetací. Na první pohled se jedná o příklad z učebnice.

Rozhovor se starostou obce Vítem Šikýřem a místostarostkou Petrou Moravčkovou přitom odhaluje velmi zajímavý a překvapivý vznik a neobvyklou genezi úprav volné krajiny okolo Zeleněče. Z rozhovoru se dozvíme také to, jaké plány má obec s volnou krajinou do budoucna. Výše popsané výsadby v krajině okolo zástavby Zeleněče nejsou výsledkem nějaké komplexní odborné studie či plánu. Myšlenka úprav krajiny okolo Zeleněče vznikala přímo v rámci procesu zpracování komplexních pozem-

kových úprav, které byly zahájeny v roce 2003 a ukončeny v roce 2006. V té době v obci probíhala intenzivní výstavba rodinných domů. Tehdejší starosta čistě ze svého nadšení a přesvědčení, bez odborně zpracovaného plánu či krajinářské studie chtěl vytvořit kolem obytné zástavby Zelenče zelený pás tvořený stromy, který by obytnou zástavbu oddělil od intenzivně zemědělsky obhospodařované krajiny a který by zároveň nabídnul obyvatelům prostor pro každodenní rekreaci mimo zástavbu. Obec Zeleněč neměla v té době žádný územní plán, původní myšlenka tak nestála v cestě žádná regulace. Podařila se také, alespoň částečně, dohoda s velkými vlastníky pozemků a z části tak byly dostupné pozemky pro výsadby.

V zásadě velmi správná myšlenka, na svou dobu velmi raritní a progresivní, nakonec nebyla realizována úplně celá. Část původního záměru zahrnujícího nové remízy, biokoridory, zeleň přírodního charakteru a lepší organizaci bloků zemědělské půdy zůstala nerealizována.

Jak známo, „démon je skrytý v detailu“. Prakticky veškerá výsadba vznikla v poměrně krátkém období cca pěti let, okolo roku 2010, tedy v návaznosti na ukončení komplexních pozemkových úprav. Výsadby jsou proto stejnověké, což bude klást značné nároky na jejich obnovu, jejíž potřeba nastane u většiny porostů ve stejnou dobu. Zásadnější potíže však pramení z neodborně navržených výsadeb, které jsou nepřírovnalé husté, bez potřebných následných prořezů. Například podél záhumenní stezky vytvářejí výsadby neprostupnou a neprůhlednou hradbu. Podobně nevhodně zahuštěná je výsadba parkových ploch, kde nejen že chybí potřebné prosvětlení, ale výsadba ani nijak neformuje prostor a není nijak uzpůsobena účelu parku (obr. 6). Nevhodná je také druhová skladba dřevin, mezi nimiž je například až příliš velké množství jehličnanů. Některé vysazené druhy stromů pak navíc nejsou odolné vůči probíhající klimatické změně, suchu ani chorobám. V některých částech jsou stromy vysazeny příliš blízko u asfaltových cest

i budov a dochází tak k poškozování kořeny či nevhodnému stínění. Úplně chybí keřové patro.

Pro obec Zeleněč představuje volná krajina obklopující zástavbu velkou výzvu. Koncepce uspořádání krajiny navržená v rámci nového Územního plánu Zeleněč (zpracovatel ateliér MAP, Jan Šíma, březen 2025) (obr. 7) navazuje na již realizované úpravy v krajině a navrhuje doplnění záhu-

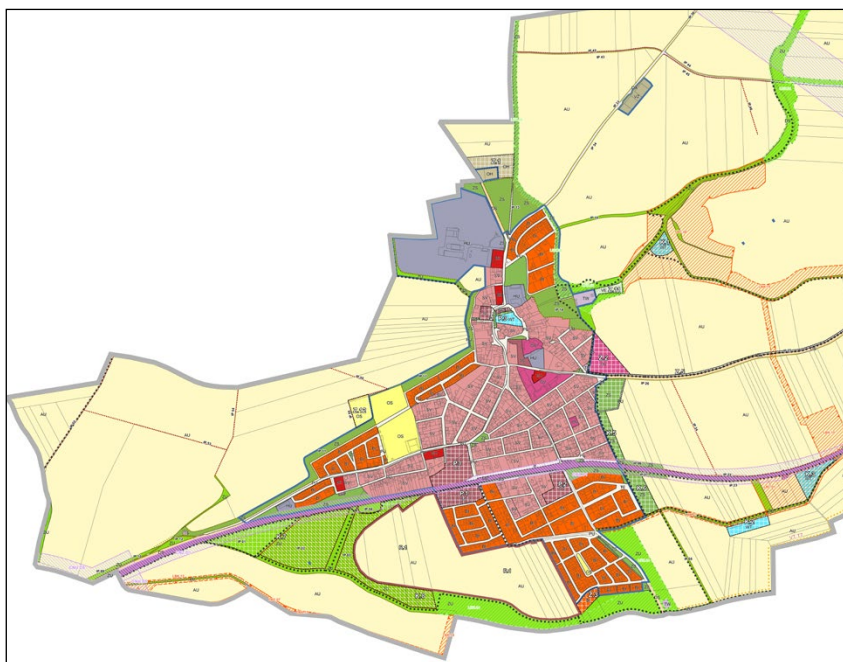
menního pásu dřevinné vegetace i po východním okraji zástavby sídla. Nový územní plán navrhuje také například doplnění územního systému ekologické stability o nové prvky v krajině mezi Zelenčem a Mstětici a dále cyklostezku lemovanou alejí ze Zelenče do Mstětic.

Do budoucna bude potřeba některé části výsadeb postupně revitalizovat, upravovat a zejména druhově diver-

Foto © Veronika Šindlerová, 2026

Obr. 6: Parková plocha u hřbitova, která plynule přechází v biokoridor vedený podél polní cesty přímo na sever od zástavby obce

Zdroj: Obecní úřad Zeleněč

Obr. 7: Výřez hlavního výkresu Územního plánu Zeleněč (2025), jádrové sídlo Zeleněč a navazující volná krajina

zifikovat, aby stromy lépe odolávaly dlouhotrvajícím suchým a horkým obdobím.

Navzdory poněkud netradičnímu vzniku úprav krajiny okolo Zelenče a četným potížím, které zejména nekoncepční výsadby ve volné krajině přinesly, se za více než 15 let užívání ukázalo, že obyvatelé krajinu kolem Zelenče intenzivně využívají, a to pro běh, procházky, cyklistiku a in-line bruslení. Cesty lemované zelení se staly běžnou součástí života obyvatel obce.

Pozitivně je obyvateli vnímáno také samotné vizuální oddělení zástavby Zelenče od intenzivně zemědělsky využívané krajiny. Výsadby v okolí zástavby přispívají k příjemnějšímu prostředí a částečně omezují přehřívání okrajů zástavby.

Za největší přínos lze považovat samotné vytvoření zeleného rámce kolem zástavby části obce a vznik cestní sítě, kterou obyvatelé skutečně každodenně využívají. I přes všechny limity tehdejšího řešení vznikla veřejná prostranství, která dnes tvoří důležitou rekreační a krajinářskou hodnotu obce.

Choteč: krajina naděje

Obec Choteč je nejmenší obcí v rámci správního obvodu ORP Černošice, rozloha správního území obce je pouhých 236 ha a obec měla v roce 2025 jen 370 obyvatel. Vůbec to však neznamena, že by obec nečelila vážným výzvám. Vzhledem ke své poloze v bezprostředním sousedství hlavního města a malebné krajině východního výběžku CHKO Český kras je obec vyhledávaným místem pro bydlení. V původním Územním plánu sídelního útvaru Choteč z roku 1995 (zpracovatelka Věra Olivová, 1995), který platil až do začátku roku 2023, byly v Chotči vymezené dvě poměrně velké rozvojové plochy pro bydlení, a to na svažitých erozně ohrožených pozemcích na západním, resp. jižním okraji zástavby obce. Masivní rozvoj zástavby běžný v okolních suburbánních obcích se však Chotči vyhnul, mimo jiné v dů-

Foto © Veronika Šindlerová, 2026

Obr. 8: Pohled na krajinu obce Choteč od jihu. Uprostřed barokní kostel sv. Kateřiny od architekta J. B. Matheyeho

Zdroj: Geoportál SOWAC GIS, Půda v mapách, Výzkumný ústav monitoringu a ochrany půdy, v. v. i.

Obr. 9: Ortofotomapa obce Choteč a navazující volné krajiny se zobrazením odtokových linií

Foto © Veronika Šindlerová, 2026

Obr. 10: Jedna z údolnic, která vytváří dráhu soustředěného odtoku srážkové vody ze zemědělsky obhospodařované krajiny západně od obce do její zástavby

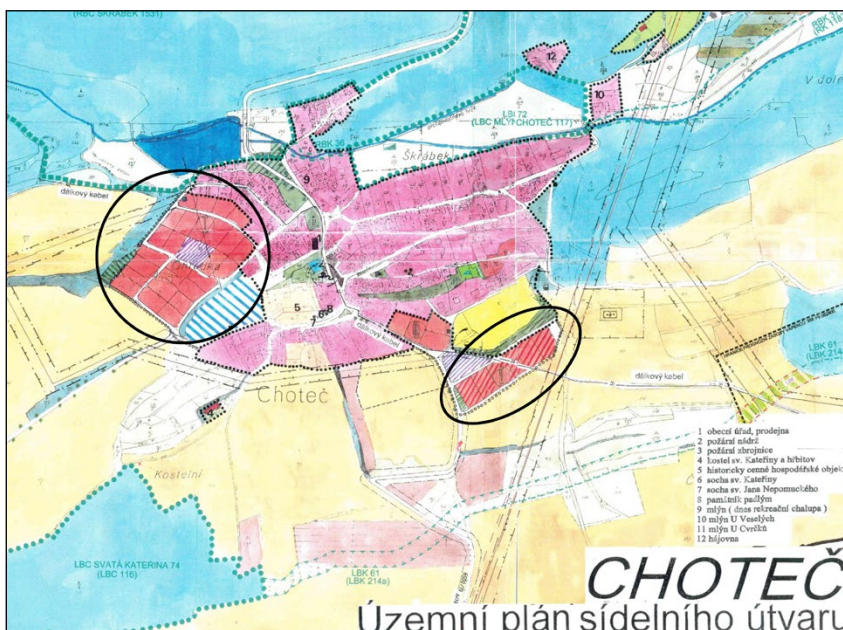
sledku církevních restitucí, kdy se dominantním vlastníkem pozemků v obci stala Kolegiální kapitula Všech svatých na Hradě pražském (obr. 8).

Výměra volné krajiny obce Choteč je sice malá, ale neznamená to, že by řešení jejího rozvoje bylo jednoduché. Spíše naopak. Krajina je velmi členitá a svažité, zástavba je soustředěná do údolí Radotínského potoka na jižní svahy údolí potoka, které má charakter spíše kaňonu. Volná krajina jižně, jihovýchodně a jihozápadně od obce je převážně zemědělsky obhospodávaná, s malým podílem lesů a přírodních či přírodě blízkých ploch dřevinné vegetace, které by zadržely srážkovou vodu a zásadněji zpomalily její povrchový odtok.

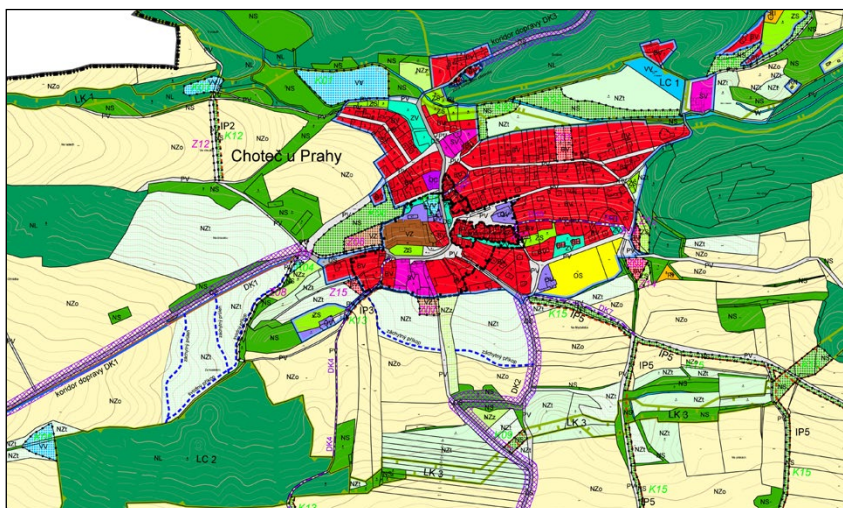
Ze svahů jižně a západně od obce vede do zástavby několik údolnic, které tvoří linie soustředěného povrchového odtoku srážkové vody (obr. 9 a 10). Při vydatném dešti stéká voda do zástavby, kde je (vzhledem k absenci dešťové kanalizace) proud vody umocněný soustředěním v trase komunikací. Běžné bývá zaplavení sklepů některých domů, splach bahna do zástavby a na komunikace a poškození povrchu komunikací. Při rekonstrukcích komunikací se obec snaží doplnit dnes chybějící příkopy, to je však řešení důsledků, nikoli příčin.

S ohledem na dominantní vlastnictví pozemků v obci církví obec prakticky nemá možnosti, jak strukturu a využívání krajiny ovlivnit, problematické je v takové situaci i pořízení komplexních pozemkových úprav. Obec navíc nedisponuje pozemky, které by se soukromými vlastníky mohla směnit ve prospěch pozemků pro realizaci opatření k zadržení povrchového odtoku vody z volné krajiny do obce.

Protože štěstí přejí připraveným, rozhodlo se vedení obce pod taktovkou starosty Martina Beka a jeho zastupitelky, krajinné inženýrky Zuzany Skřivanové využít maximálně platformu nového Územního plánu Choteč (zpracovatel Milič Maryška), který byl pořizován v letech 2017–2022 a vydán na začátku roku 2023, k vytvoření maximálního okruhu územních

Obr. 11: Výřez hlavního výkresu Územního plánu sídelního útvaru Choteč s vyznačením zastavitelných ploch pro bydlení, které byly novým územním plánem zcela vypuštěny

Obr. 12: Výřez hlavního výkresu Územního plánu Choteč

Obr. 13: Ortofotomapa jádrového sídla Středokluky a navazující volné krajiny

Zdroj: Obecní úřad Choteč

Zdroj: Obecní úřad Choteč

Zdroj: ČÚZK, 2026

podmínek pro zvýšení retenční kapacity volné krajiny obce. Základním předpokladem přitom bylo ochránit svahy nad obcí před dalším rozvojem zástavby, který by dále snižoval podíl potenciálních retenčních ploch a naopak by zvyšoval podíl ploch zpevněných a urbanizovaných. Dvě rozsáhlé zastavitelné plochy pro bydlení vymezené v původním Územním plánu sídelního útvaru Choteč z roku 1995 (obr. 11) byly novým Územním plánem Choteč (obr. 12) zcela vypuštěny. Byl přitom navržen široký soubor opatření k zdržení povrchového odtoku srážkové vody ze svažitých pozemků jižně a západně od zástavby obce. Zejména se jedná o vymezení ploch změn v krajině na zatravnění údolnic (plochy NZt) a částí povodí kritických bodů nad zástavbou obce, v kombinaci s plochami změn v krajině vymezenými pro doprovodnou vegetaci podél cest ve volné krajině (plochy NS), které jsou současně vymezené jako interakční prvky ÚSES (IP). Doplněný je i koncepční návrh zachytných příkopů, prolehů a svodů srážkové vody.

Plochy potřebné pro úpravu uspořádání volné krajiny obce Choteč jsou vydaným novým územním plánem ochráněny. Na podkladě územního plánu zástupci vedení obce teď postupně vstupují do jednání jak s majovlastníkem pozemků, tak s hospodařícími subjekty s cílem dohody na přednostní realizaci nenáročných režimových opatření a na postupu při realizaci technicky náročnějších opatření ke zvýšení retenční kapacity krajiny navržených v novém územním plánu.

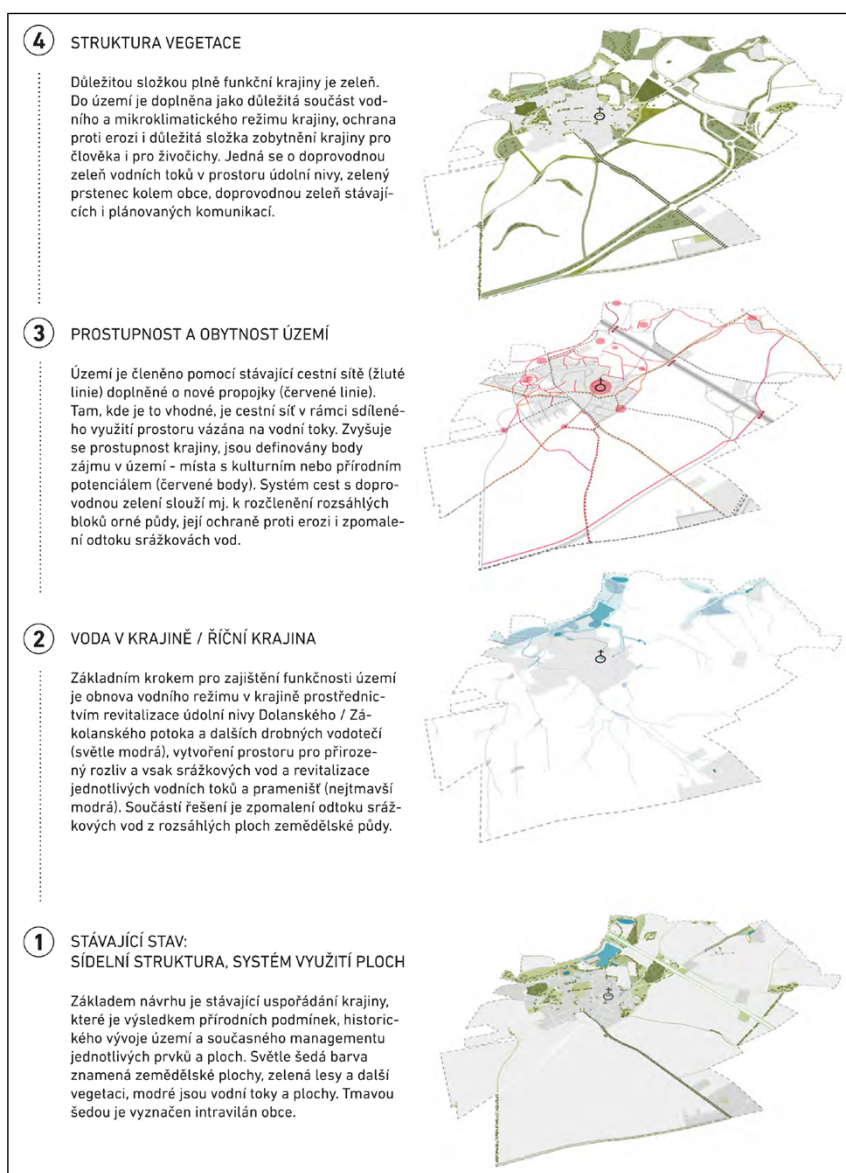
Středokluky: krajinový plán obce

Charakter volné krajiny obce Středokluky (ORP Černošice) je velmi podobný charakteru volné krajiny obce Zeleneč. Zástavba jádrového sídla je obklopená otevřenou a intenzivně zemědělsky obhospodařovanou krajinou velmi úrodné Kladenské tabule. Volná krajina trpí nízkým podílem ekologicky stabilních, přírodně blízkých vegetačních ploch, v níž naopak dominují velké scelené bloky orné půdy. Vzhledem ke své poloze

Obr. 14: Navržená krajinná infrastruktura

Zdroj: Obecní úřad Středokluky

Obr. 15: Schematické znázornění krajinářské koncepce řešeného území

Zdroj: Obecní úřad Středokluky

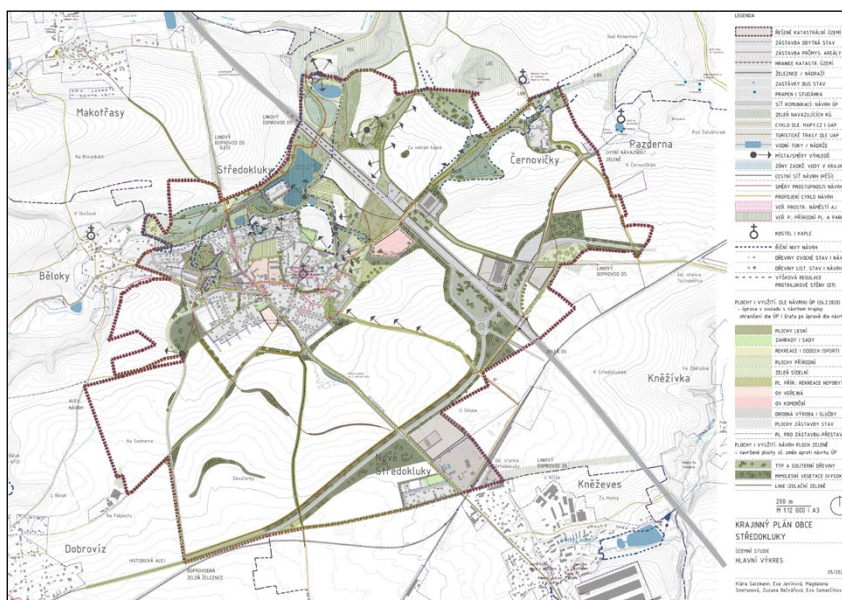
v bezprostředním zázemí hlavního města čelí obec tlaku na rozvoj obytné zástavby, kterému však (v porovnání s řadou obcí v okolí) v zásadě odolává. Volná krajina obce se pak potýká s negativními dopady změny klimatu, je náchylná k přehřívání a s výjimkou severního okraje má značně omezenou schopnost zadržovat srážkovou vodu (obr. 13).

Jako podklad (nejen) pro nový územní plán, konkrétně pro zpracování koncepce uspořádání krajiny, nechala obec zpracovat Krajinový plán obce Středokluky (zpracovatel atelier in-site, Klára Salzmann & Eva Jeníková et al., květen 2020). Jejím cílem bylo (1) zhodnotit území obce Středokluky z hlediska dosavadního vývoje a současného stavu přírodních a kulturních podmínek krajiny, zejména jejího hydrologického režimu, (2) identifikovat stávající hodnoty a limity krajiny obce a následně na základě komplexní znalosti území obce pak (3) navrhnout uspořádání volné krajiny včetně dílčích opatření a funkčních prvků v krajině obce.

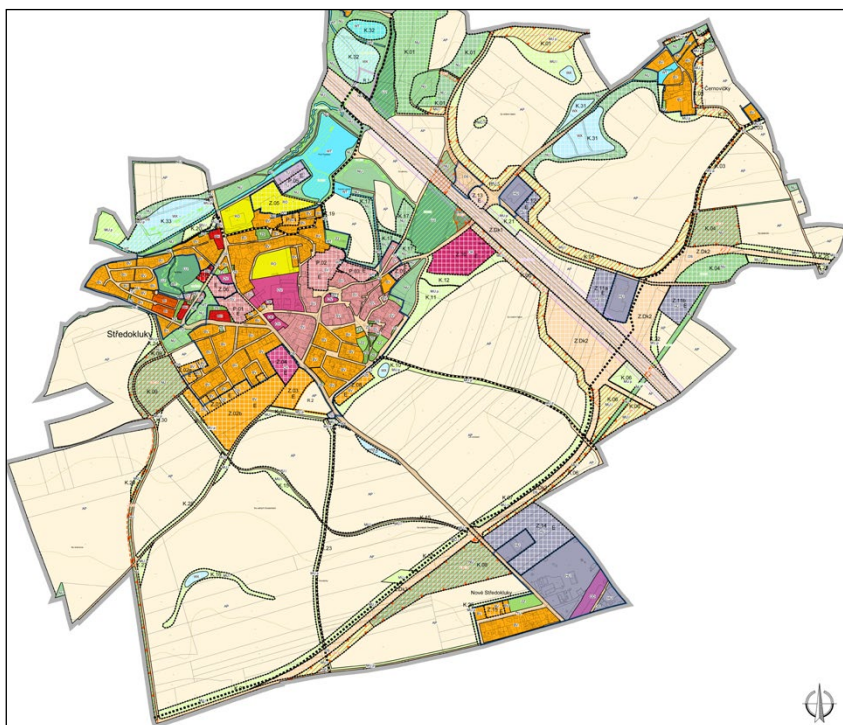
Základem návrhu je řešení uspořádání krajinových infrastruktur (obr. 14) pro zvýšení odolnosti krajiny v podmínkách probíhající změny klimatu. Znamená to především optimalizaci hydrologického režimu, doporučení opatření pro další hospodaření v území a návrh vegetačních úprav. Součástí řešení je i návrh prostupnosti a zvýšení obytnosti krajiny, návrh uspořádání systému sídelní zeleně a stanovení zásad pro realizaci zelenomodré infrastruktury.

Vrstvy krajinového plánu odrážejí mezioborové vnímání krajiny a jsou řešeny v následujícím členění (obr. 15):

- voda v krajině / říční krajina;
- přírodní hodnoty, struktura zeleně, systém využití ploch;
- sídelní struktura, kulturní hodnoty, prostupnost a obytnost území.

Obr. 16: Hlavní výkres Krajinového plánu obce Středokluky

Obr. 17: Hlavní výkres Územního plánu Středokluky

Výsledný krajinový plán (obr. 16) byl následně zapracován do řešení nového Územního plánu Středokluky (Lubomír Meiner et al., září 2022) vydaného v srpnu 2022. Prakticky celý návrh krajinových infrastruktur, včetně návrhu nových cest a dalších opatření na zlepšení prostupnosti

krajiny pro chodce a cyklisty, jakož i doplnění alejí a stromořadí podél cest, byl promítnutý do ploch změn taxativně vymezených v hlavním výkresu územního plánu (obr. 17).

*Výběr příkladů a text:
Veronika Šindlerová*

Zdroj: Obecní úřad Středokluky

Zdroj: Obecní úřad Středokluky

Pražské zastupitelstvo schválilo nový Územní plán hl. m. Prahy

Na jednání Zastupitelstva hl. m. Prahy dne 28. května 2026 byl schválen nový Územní plán hl. m. Prahy (Metropolitní plán). Pro další rozvoj hlavního města tento zcela zásadní dokument nabude účinnosti 1. září 2026.

Metropolitní plán umožní intenzivnější rozvoj Prahy. Podle jeho autorů chrání charakter více než 700 pražských lokalit, přírodu uvnitř města i jeho okolí, historické centrum i 44 typických městských výhledů. Jsou v něm zakotveny významné dopravní investice a projekty. Otevírá plochy brownfieldů pro výstavbu bytových čtvrtí, díky čemuž může vzniknout až 350 tisíc nových bytů, a přináší také předjednanou dohodu se státem na významných dopravních stavbách a kritické infrastruktuře, na památkové ochraně i jasně nastavené podmínky pro dohody s developery.

Metropolitní plán Praha připravuje od roku 2013. Zadavatelem je Zastupitelstvo hl. m. Prahy, pořizovatelem je odbor územního rozvoje Magistrátu hl. m. Prahy a zpracovává jej Institut plánování a rozvoje hl. m. Prahy. Jedná se o klíčový a závazný dokument, který ovlivní podobu metropole na několik desetiletí. Dosavadní územní plán přestane platit v roce 2028. Po kompletaci spisu a vyvěšení veřejné vyhlášky nabude nový Územní plán hl. m. Prahy účinnosti k 1. září 2026.

[Portál hl. m. Prahy, 28. 5. 2026; redakčně kráceno]

Součástí programů pro komunální volby má být i péče o vystavěné prostředí

Česká komora architektů (ČKA) zveřejnila Teze ČKA k podzimním volbám 2026 s názvem Komunální politiky architektury pro obce v ČR. Dokument reaguje na skutečnost, že téma péče o vystavěné prostředí bývá ve volebních programech a prioritách obcí často opomíjeno, přestože kvalita prostředí zásadně ovlivňuje každodenní život lidí. Teze jsou určeny kandidátům, politickým stranám a hnutím a následně samosprávám jako praktická opora pro formulaci volebních programů, priorit obce a pro rozhodování v průběhu volebního období.

„Vystavěné prostředí je to, co obyvatele ukotvuje – díky čemu se někde cítíme doma. Péče o něj proto není okrajové téma, ale jedna ze základních politik a veřejných služeb obce. Smyslem tezí je nabídnout srozumitelný rámec, jak na to: od strategie a územního plánu přes správu majetku až po kvalitní zadávání veřejných investic a spolupráci s městským/obecním architektem,“ říká Petr Lešek, místopředseda ČKA.

Deset bodů pro dobré řízení obce: od vize k realizaci

Dokument shrnuje deset oblastí, ve kterých mohou obce a města nejvíce zlepšit kvalitu prostředí – a zároveň omezit neefektivní rozhodování a plýtvání veřejnými prostředky. Teze doporučují především: mít strategický plán jako skutečnou společnou dohodu s jasnými prioritami a vazbou na rozpočet; posílit roli územního plánu jako srozumitelné prostorové vize (včetně práce s územními studiemi); spravovat obecní majetek koncepčně (s přehledem o budovách a pozemcích a s důrazem na jejich smysluplné využití); vybírat několik prioritních problémů a projektů a jejich řešení věnovat dostatečný čas a odbornou péči se zapojením veřejnosti; připravovat projekty průběžně podle potřeby, ne pouze „podle dotací“;

kultivovat veřejný prostor včetně podpory výtvarných intervencí a regulace reklamy (včetně výdejních boxů); vybírat zpracovatele podle kvality, nikoli pouze podle ceny – zejména prostřednictvím architektonických soutěží; zřídit nebo využívat pozici městského/obecního architekta (včetně možnosti sdílení mezi obcemi); vést kontinuální komunikaci s občany a používat participativní procesy a systematicky vzdělávat veřejnost v zájmu o společné prostředí.

„Řada obcí má dokumenty a nástroje, ale chybí jejich skutečné používání: pravidelná aktualizace, práce s prioritami, transparentní zadání a důsledná příprava projektů. Výsledkem pak bývá nahodilé rozhodování, projekty ve spěchu a rostoucí nedůvěra veřejnosti. Teze ukazují cestu, jak tomu předcházet,“ doplňuje Lešek.

Inspirace: Dánsko a Litomyšl

ČKA připomíná, že inspirací jsou zkušenosti dánských municipalit, kde se komunální politiky architektury zavádějí od roku 1997 (první ve městě Vejle). V českém prostředí je jako známý příklad dlouhodobé systematické práce uváděna Litomyšl, která má městskou architektku od roku 1992.

Kompletní text Tezí ČKA – Komunální politiky architektury pro obce v ČR je dostupný na <https://www.cka.cz/svet-architektury/publikace/publikace-cka>.

[ČKA, 14. 4. 2026]

Videň chystá jednu z největších nových čtvrtí. Třetinu území pokryje zeleň

Už za několik let by mohla na jihu rakouské metropole začít výstavba nové udržitelné čtvrti pro 21 000 lidí. Dvě třetiny bytů poskytnou dostupné bydlení, třetinu území bude tvořit zeleň a díky prodloužené lince metra potrvá cesta do centra jen 15 minut. Projekt založený na zelené infrastruktuře má ukázat, jak

Vizualizace nové čtvrti RothNEUsiedl

může vypadat městská zástavba odolná vůči klimatické změně.

Vídeň připravuje další významnou proměnu svého území. Na jihu města v obvodu Favoriten má na ploše 124 hektarů vyrůst moderní čtvrť RothNEUsiedl, která má zároveň sloužit jako model klimaticky odolné a cenově dostupné městské zástavby. Vzniknout by zde mělo kolem 9 000 bytů pro 21 000 lidí, z toho dvě třetiny v režimu dotovaného bydlení. Projekt počítá s 8 000 pracovními místy, školami, sportovišti či kulturním zázemím. První rezidenti by se mohli nastěhovat zhruba za deset let.

RothNEUsiedl odráží osvědčené přístupy, které Vídeň dlouhodobě uplatňuje při rozvoji nových částí města. Do přípravy projektu vedle odborníků opět zapojuje i místní a klade důraz na ochranu klimatu, udržitelnost a kvalitní veřejný prostor. Téměř třetinu území tak pokryje zeleň v čele s tříkilometrovým zeleným prstencem, který obklopí celou zástavbu a obyvatelům zajistí přes 25 hektarů parků a rekreačních ploch. Zachované větrolamy dále podpoří nejen ochlazování území, ale i místní biodiverzitu.

Významnou roli bude i zde hrát hospodaření s vodou. RothNEUsiedl má fungovat na principu tzv. houbového města, které zadržuje dešťovou vodu a následně ji využívá k zavlažování zeleně. K tomu má přispět také vysoký podíl zelených střech a minimum zpevněných ploch. Projekt dále naváže na zemědělskou tradici lokality – obyvatelé se tak

mohou těšit na možnosti městského zemědělství včetně volně přístupných ovocných stromů.

Energetický koncept čtvrti staví projektanti tradičně na lokálních a obnovitelných zdrojích. Nové budovy navrhují s důrazem na nízkou energetickou náročnost a cirkulární využití stavebních materiálů. Chytré energetické systémy zároveň umožní ukládání přebytečné energie a využití odpadního tepla pro vytápění i ohřev vody.

Dopravní obslužnost má zajistit zejména aktivní a veřejná mobilita. Namísto klasických silnic počítá návrh uvnitř zástavby s hustou sítí zelení lemovaných cest pro pěší a cyklisty. Automobilová doprava tak ustoupí ve vnitřní části čtvrti do pozadí. Klíčové spojení má do budoucna přinést prodloužení linky metra U1, která rezidenty přepraví do centra města přibližně za 15 minut.

Projekt nezapomíná ani na kvalitní občanskou vybavenost a komunitní život. Součástí návrhu jsou mimo jiné i tři nové školy či sportovní multifunkční hala.

V příštím roce by měla nastat změna územního plánu. První etapa výstavby, která se zaměří na severní část území a přinese zhruba 3 000 bytů, by mohla začít kolem roku 2030.

[City of Vienna, 21. 5. 2026]

Vítězem evropské ceny za architekturu je rekonstrukce veletržního paláce v belgickém Charleroi

Areál Palais des Expositions vznikl v 50. letech jako rozsáhlý výstavní komplex, který měl reprezentovat průmyslovou sílu poválečného Charleroi. Sloužil pro velké obchodní a spotřební veletrhy, autosalony i populární výstavy a byl koncipován jako infrastruktura pro masové události. Od počátku měl zároveň hybridní charakter – kromě výstavních hal zahrnoval i sportovní zázemí, technické provozy či hasičskou stanici. Areál přitom navazuje na ještě starší průmyslovou vrstvu, když vznikl na místě bývalé sklárny. S útlumem průmyslu od 60. let však komplex postupně ztrácel význam a jeho využití se fragmentovalo. Velkorysé měřítko, původně výraz síly a optimismu, se proměnilo v problém – obtížně využitelnou, předimenzovanou strukturu. Právě tuto ambivalenci současná rekonstrukce obrací ve svůj hlavní zdroj.

Regenerace areálu ukazuje, jak lze s minimem prostředků přepsat fungování původní stavby. Namísto nahrazení něčím novým pracuje s potenciálem starého a proměňuje jej v infrastrukturu propojující budovu, město a krajinu. Areál dnes kombinuje tři jasné režimy: zachované haly pro kongresy, výstavy a kulturní akce, otevřené plochy fungující jako veřejný prostor pro každodenní pohyb a pobyt a parkově upravené části, které navazují na okolní krajinu. Jižní křídlo slouží jako vícepodlažní, volně přístupné parkování. Podstatná část území je průchozí bez vstupného a bez jasně vymezeného vstupu, takže areál funguje spíše jako propustná městská struktura než uzavřený objekt.

Přestavba odhalila potenciál rozsáhlého objemu na svažitém terénu a zachovala jeho zásadní kvality – měřítko, racionalitu a monumentalitu. Namísto plošné přestavby došlo k pečlivému přehodnocení jednotlivých částí: co odstranit, zachovat či transformovat. Zásahy jsou minimální a přesné, často téměř neviditelné; klíčovou roli hraje nové uspořádání pohybu a vztahů. Budova se otevírá a funguje jako veřejný prostor, parkoviště i krajina, čímž znovu propojuje cen-

Autoři: architekten Jan de Vries, Inge Vinck, Agwa

trum města s okolím. Otevřenost a přístupnost areálu jsou vyvažovány jeho aktivním využitím a vizuální kontrolou, nicméně dlouhodobá kvalita prostředí bude záviset především na intenzitě provozu a důsledné správě ze strany města.

Původní záměr nahradit centrální halu nízkooenergetickou novostavbou narazil na omezený rozpočet. Architekti proto zvolili opačný postup: halu „odkryli“, odstranili její fasády a proměnili ji v krytý venkovní prostor. Do hmoty objektu bylo proříznuto atrium, které propojuje jednotlivé úrovně a vytváří vícepatrovou zahradu v jeho jádru. Selektivní demolice se staly nástrojem návrhu: odstraňování částí konstrukce umožnilo vznik nových kvalit – od přirozené větrání prostoru po proměnu zpevněných ploch v zeleň. Halda, na níž budova stojí, byla odhalena a osázena lokální vegetací. Demolované prvky se znovu uplatňují jako městský mobiliář. Materiálové zásahy jsou úsporné a čitelné – původní beton má bílý nátěr.

Návrh je veden principem respektující adaptace – spíše než novou architekturou je přesnou editací původní struktury. Vyvažuje ekonomii, ekologii i estetiku a pracuje s minimem prostředků: preferuje přirozené větrání, jednoduché a odolné materiály i nenáročnou zeleň. Původní flexibilita stavby je posílena a stává se její hlavní identitou. Právě schopnost proměnit problematické dědictví v otevřený, evoluční systém – bez radikálních demolí a s důrazem na dostupnost a udržitelnost – je důvodem,

proč projekt letos získal hlavní evropské ocenění.

[StavbaWEB, EUMiesAwards, 16. 4. 2026]

Laureátem Pritzkerovy ceny za architekturu 2026 se stal Smiljan Radić Clarke

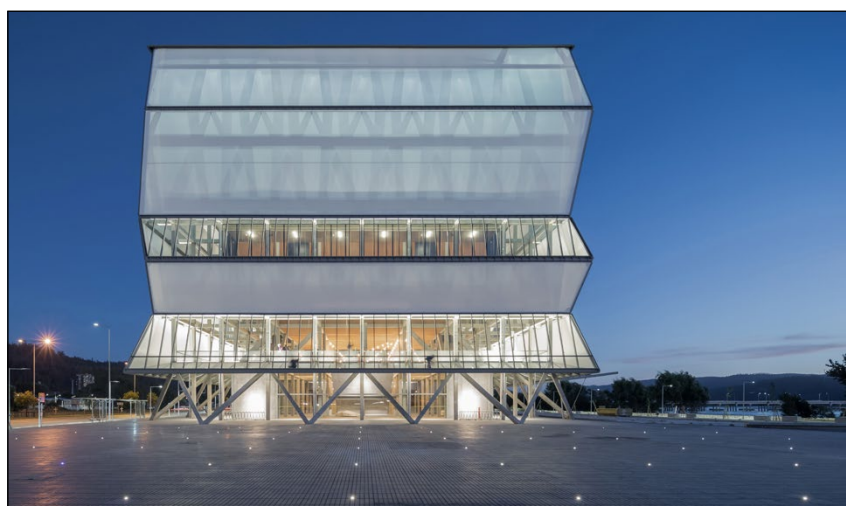
Stejně jako jeho architektura, i vrstvy života Smiljana Radiće Clarka tvoří nespojitou historii formovanou pohybem, otevřeností a postupným budováním smyslu. Radić, narozený v Santiagu v imigrantské rodině – rodiče jeho otce pocházeli z chorvatského Brače a matky ze Spojeného království – vyrůstal s hlubokým vědomím sounáležitosti a chápal život jako něco sestaveného, nikoli jen zděděného. „*Někdy si musíte vytvořit*

vlastní kořeny. To vám dává svobodu,“ vyjadřuje se Radić.

Radić studoval architekturu na Pontificia Universidad Católica de Chile, kde neuspěl u prvního pokusu o závěrečnou zkoušku, a v roce 1989 promoval. Tento neúspěch ho formoval a přiměl studovat historii na Istituto Universitario di Architettura di Venezia a hodně cestovat, což považuje za nejdůležitější směr svého vzdělávání.

V roce 2017 založil Radić Fundación de Arquitectura Frágil, která sídlí v jeho ateliéru v Santiagu, na podporu experimentální architektury, která zpochybňuje hranice jednotlivých oborů. Prostřednictvím výstav, workshopů a společného bádání nadace odráží jeho víru v architekturu jako kolektivní a vyvíjející se praxi. Radićova práce byla oceněna řadou mezinárodních ocenění, včetně ocenění Nejlepší architekt do 35 let od Colegio de Arquitectos de Chile (Chile, 2001), ceny Architectural Record Design Vanguard Award (Spojené státy, 2008), ceny Oris Award (Chorvatsko, 2015), ceny Arnold W. Brunner Memorial Prize od Americké akademie umění a literatury (Spojené státy, 2018) a Velké ceny na Panamerickém architektonickém bienále v Quitu (Ekvádor, 2022). Radić nadále žije a pracuje v Santiagu v Chile.

[The Pritzker Architecture Prize, 5. 5. 2026]

Regionální divadlo v Biobío (Chile)

Ministerstvo
pro místní rozvoj

MMR se SFPI otevírají první celorepublikové Kompetenční centrum družstevního bydlení. Obcím pomůže připravovat dostupné bytové projekty

Ministerstvo pro místní rozvoj (MMR) společně se Státním fondem podpory investic (SFPI) otevírají první celorepublikové Kompetenční centrum družstevního bydlení. Centrum bude obcím, městům a dalším partnerům pomáhat připravovat kvalitní a ekonomicky udržitelné projekty dostupného bydlení a rozvíjet družstevní bydlení jako jednu ze stabilních forem bytového trhu vedle bydlení nájemního a vlastnického. Cílem je, aby v Česku vznikalo 1 000 bytů ročně v režimu družstevní výstavby, která je dostupnou volbou formy bydlení zejména pro mladé rodiny, zaměstnance veřejných profesí a střední třídu, která dnes na komerční bydlení často obtížně dosáhne. Nové kompetenční centrum je součástí komplexních profesionálních služeb zaměřených na rozvoj měst a obcí, které MMR a SFPI společně poskytují veřejným investorům pod značkou OBEC ON.

Družstevní bydlení je jednou z klíčových cest ke zlepšení dostupnosti bydlení v České republice. Umožňuje kombinovat veřejnou kontrolu, spoluúčast obyvatel a nižší fiskální zátěž pro veřejné rozpočty. Zároveň představuje dostupnější alternativu k běžnému vlastnickému bydlení, zejména v době, kdy jsou hypotéky pro část domácností obtížně dosažitelné. V současnosti se totiž města a obce podílejí na celkové bytové výstavbě pouze přibližně jedním procentem, což chce současná vláda postupně změnit. Cílem je podpořit vznik až 10 tisíc bytů ročně v režimu dostupného bydlení, z toho přibližně 1 000 bytů formou družstevní výstavby.

Družstevní bydlení představuje důležitou alternativu mezi klasickým nájemním a vlastnickým bydlením. Zejména pro mladé rodiny a střední třídu může být dostupnější cestou k vlastnímu byd-

lení v době, kdy jsou hypotéky pro velkou část domácností obtížně dosažitelné.

„Bytová politika státu nemůže stát na jedné noze. Nemůžeme lidem říkat, že jediná správná cesta je hypotéka a vlastnictví, nebo naopak nájemní bydlení. Jako ministerstvo musíme podporovat zdravý a vyvážený mix. Družstevní bydlení hraje nezastupitelnou roli, které představuje rozumnou střední cestu mezi vlastnickým a nájemním bydlením. Naším cílem je, aby měl každý občan možnost vybrat si takovou formu, která odpovídá jeho životní situaci a příjmům, a bytová družstva jsou pro nás v tomto směru klíčovými partnery,“ uvádí ministryně pro místní rozvoj Zuzana Mrázová.

„Pokud chceme situaci s dostupností bydlení skutečně změnit, musí se stát aktivní součástí řešení také města a obce. Právě samosprávy mohou být silnými veřejnými investory, kteří pomohou vrátit dostupné bydlení zpět do českých měst a regionů. Proto otevíráme pod střechou Státního fondu podpory investic Kompetenční centrum družstevního bydlení, které obcím a městům nabídne bezplatný servis při přípravě družstevních bytových projektů,“ pokračuje ministryně.

„Dostupné bydlení dnes není problém jednotlivců, ale celé společnosti. Města a obce jsou klíčovou součástí řešení, ale potřebují silného odborného partnera, který jim pomůže připravovat reálné a dlouhodobě udržitelné projekty. Jsme rádi, že kompetenční centrum družstevního bydlení zdarma nabízí metodickou, právní i projektovou podporu na úrovni velkých poradenských společností a pomůže tak převádět dobré nápady do konkrétních realizací,“ říká 1. náměstek primátorky Karlových Varů, Martin Dušek.

„Nové Kompetenční centrum družstevního bydlení bude fungovat prostřednictvím regionálních center SFPI ve všech krajích České republiky. Zaměří se na podporu zakládání obecních bytových družstev a rozvoj modelů spolupráce mezi obcí, družstvem a investorem. Mezi hlavní úkoly centra bude patřit příprava jednotné metodiky pro vznik obecních družstev, vzorových stanov a smluvní dokumentace nebo nastavení finančních modelů družstevního bydlení. Centrum nabídne také podporu při vytváření projektových

záměrů a pomoc s přípravou národní databáze projektů dostupného bydlení,“ uvádí ředitel Státního fondu podpory investic Daniel Ryšávka.

Více podrobností o Kompetenčním centru družstevního bydlení jsou k dispozici na www.obecon.cz.

[27. 5. 2026]

Ministerstvo pro místní rozvoj zahájilo participativní debatu nad novou Strategií regionálního rozvoje 28+

Ministerstvo pro místní rozvoj pokračuje v přípravě nové Strategie regionálního rozvoje ČR 28+, která určí hlavní směřování regionální politiky po roce 2027. Do tvorby klíčového dokumentu pro rozvoj území se nyní zapojili zástupci krajů, měst, obcí, akademické sféry, neziskových organizací i státní správy. První participativní workshop přivedl více než stovku odborníků a partnerů z celého Česka.

Aktuálně ministerstvo dokončuje analytickou část strategie, která vychází z rozsáhlých datových podkladů, odborných analýz a jejich interpretace. Významnou součástí přípravy dokumentu je zároveň zapojení partnerů z území a odborné veřejnosti, jejichž zkušenosti a podněty mají pomoci lépe zohlednit potřeby jednotlivých typů regionů.

„Jsem ráda, že se na jednání setkali zástupci krajů, měst, obcí, akademické sféry, odborných institucí, neziskových organizací i státní správy. Právě propojení různých akterů je pro budoucí podobu regionální politiky a samotné strategie klíčové,“ uvedla ministryně pro místní rozvoj Zuzana Mrázová při zahájení workshopu.

Setkání bylo koncipováno odlišně od běžných forem projednávání strategických dokumentů. Namísto jednostranné prezentace výstupů byl kladen důraz na interaktivní a participativní práci účastníků ve čtyřech tematických blocích, které probíhaly po celý den. Diskuse se zaměřily na identifikaci územních i sektorových bariér a podpůrných faktorů, které ovlivňují naplňování regio-

nální politiky v Česku, na predikci budoucího vývoje i sběr podnětů, na které oblasti by se měla strategie zaměřit.

Cílem participativního procesu nebylo pouze představit dosavadní analytické výstupy, ale především získat zpětnou vazbu a aktivně zapojit partnery do samotné tvorby strategie. Výstupy z workshopu pomohou ministerstvu zpřesňovat analytické poznatky, doplňovat nové perspektivy a lépe interpretovat vývojové trendy i potřeby jednotlivých typů území.

„Věřím, že i díky tomuto našemu, ve státní správě ne úplně běžnému pojetí přípravy koncepčního dokumentu, nebude Strategie regionálního rozvoje 28+ pouze podkladem pro tvorbu politik našeho resortu, ale vezmou ji za své i resorty, zástupci území i další partneři, protože regionální politika je svojí povahou průřezová,” uvedl Kamil Papež, ředitel Odboru regionální politiky.

Výstupy workshopu se zpracují do závěrečného veřejně dostupného reportu a promítnou se do další přípravy Strategie regionálního rozvoje 28+.

První workshop zároveň představuje začátek širší série participativních aktivit. Na podzim ministerstvo plánuje další velké setkání zaměřené již na návrhovou část strategie. Mezitím proběhne série jednání a prezentací napříč resorty, sektorovými organizacemi i jednotlivými kraji. Cílem je nejen diskutovat připravovanou strategii a sbírat další podněty, ale také posílit společné porozumění jejím prioritám a praktické využitelnosti pro tvorbu veřejných politik, budoucí programové období Evropské unie a přípravu národního a regionálních partnerských plánů.

Strategie regionálního rozvoje ČR 28+ má ambici stát se praktickým a sdíleným rámcem pro vyvážený a dynamický rozvoj území Česka a přispět k lepšímu zacílení a zohlednění územních dopadů veřejných politik a investic.

[27. 5. 2026]

Jak obnovit důvěru v UN Tourism a připravit cestovní ruch na výzvy budoucnosti? Odpovědi hledala Výkonná rada v Toledu

Jak zajistit, aby cestovní ruch zůstal konkurenceschopný, odolný a přínosný pro regiony i v době rostoucích globálních nejistot? Právě tomu se věnovalo 126. zasedání Výkonné rady UN Tourism, specializované agentury OSN pro cestovní ruch, které se uskutečnilo 10. a 11. června 2026 ve španělském Toledu. Zástupci 35 členských států se zaměřili na budoucí fungování organizace i konkrétní kroky, které pomohou odvětví lépe reagovat na současné výzvy. Za Česko jednala náměstkyně ministryně pro místní rozvoj Olga Nebeská.

Česko je členem Výkonné rady UN Tourism od roku 2023 a bude v ní zasedat do roku 2027. Výkonná rada se během jednání v Toledu zaměřila zejména na témata udržitelného a konkurenceschopného cestovního ruchu, posilování odolnosti destinací, lidské zdroje, inovace a kvalitní řízení organizace.

„UN Tourism stojí na začátku nové etapy. Pokud má být respektovaným partnerem pro členské státy, musí stavět na transparentnosti, odpovědném řízení a měřitelných výsledcích. Právě proto podporujeme vizi generální tajemnice Shaikhy Al Nuwais, která vrací důraz na potřeby členských zemí a efektivní fungování organizace,” uvedla náměstkyně ministryně pro místní rozvoj Olga Nebeská.

Nová generální tajemnice Shaikha Al Nuwais, historicky první žena v čele organizace, představila plán, který má posílit důvěru členských států v UN Tourism a zefektivnit její fungování. Mezi hlavní priority patří posílení institucionálních základů UN Tourism, postavení členských států do centra její činnosti a větší důraz na kvalitu a praktický dopad realizovaných aktivit. Tyto priority jsou v souladu s dlouhodobou pozicí Česka, které v UN Tourism podporuje transparentnost, odpovědnost, lepší

komunikaci s členskými státy a efektivní nakládání s prostředky organizace. Uvedené body byly rovněž tématem bilaterálního jednání náměstkyně Olgy Nebeské s generální tajemnicí UN Tourism. *„S novou generální tajemnicí jsme jednaly o tom, jak může Česko aktivněji přispět k modernizaci UN Tourism. Naší ambicí není být pouze účastníkem diskusí, ale partnerem, který přináší zkušenosti s udržitelným rozvojem destinací, inovací i podporou regionů,”* doplnila Olga Nebeská.

Česká delegace se v rámci zasedání setkala také s ministry ze Saúdské Arábie, Španělska, Bulharska a Jamajky a s dalšími představiteli státního i soukromého sektoru. Jednání potvrdila význam mezinárodní spolupráce v cestovním ruchu a otevřela prostor pro další výměnu zkušeností.

Výkonná rada se dále věnovala přípravě pracovního programu UN Tourism, finančním a personálním otázkám k probíhající reformě organizace a přípravám Mezinárodního roku udržitelného a odolného cestovního ruchu 2027. Pro Česko jsou tato témata důležitá zejména s ohledem na podporu regionálního cestovního ruchu, řízení návštěvnosti, udržitelný rozvoj destinací a schopnost sektoru reagovat na krizi.

„Cestovní ruch není jen otázkou dovoletých. Je to významný motor regionální ekonomiky, zaměstnanosti i mezinárodní pověsti České republiky. Naším cílem je rozvíjet odvětví tak, aby z něj dlouhodobě profitovali návštěvníci, podnikatelé i místní obyvatelé,” uzavřela náměstkyně Olga Nebeská.

Ministerstvo pro místní rozvoj zastupuje Česko na zasedáních Valného shromáždění, Výkonné rady, regionální Komise pro Evropu i dalších odborných platformách UN Tourism.

[27. 5. 2026]

30. mezinárodní konference ČKAIT

Městské inženýrství Karlovarsko

Město a cirkulární ekonomika

- Cirkulární ekonomika, inovativní metody a přístupy
- Prevence, materiálové, biologické a energetické využití odpadů
- Efektivní využití surovin a cirkulární ekonomika
- Předcházení vzniku odpadů
- Recyklace a downcyklace
- Využití vedlejších produktů a odpadů z jiných průmyslových odvětví

2. října 2026, od 9 hod.
Císařské lázně, Karlovy Vary
mestske-inzenyrstvi.ckait.cz

VÝZVA

Redakce časopisu Urbanismus a územní rozvoj vyzývá k zasílání článků
pro č. 4/2026 k tématu

UDRŽITELNÁ MĚSTSKÁ MOBILITA

V případě zájmu o publikaci článku k danému tématu zašlete příspěvek na adresu redakce@uur.cz.

Termín pro odevzdání recenzovaných příspěvků do recenzního řízení k tématu je **6. července 2026**
(pro nerecenzované příspěvky **20. července 2026**). Číslo 4/2026 bude vydáno v prosinci 2026.

Redakce přijímá recenzované/nerecenzované články i k jiným tématům souvisejícím se zaměřením časopisu. Pro informační rubriku redakce uvítá zaslání relevantních zpráv, recenzí publikací nebo záznamů z odborných akcí.

Pokyny pro publikování naleznete zde: <https://www.uur.cz/casopis-uaur/pro-autory-for-authors/>.

UUR | ÚSTAV
ÚZEMNÍHO
ROZVOJE

Ministerstvo
pro místní rozvoj